

ЧОМУ ПРОКУРОРИ ПІШЛИ
НА КОНФЛІКТ ІЗ НОВОЮ ВЛАДОЮ

НОВА ВЛАДА ЗАСЕКРЕЧУЄ
АРХІВИ КДБ

ЯК КАТИНЬ СТАЛА ХАТИННЮ

Тиждень

український www.ut.net.ua

№ 14 (127), 9–15 КВІТНЯ 2010 р.

АННІ ДОБАНТОН
ПРО
МЕТАМОРФОЗИ
УКРАЇНСЬКОЇ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ

НА ЩО ЗДАТЕН ТІНЬОВИЙ УРЯД

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

Windows®. Життя без перешкод. ASUS рекомендує Windows 7.

ASUS СЕРІЯ N

Насолода звучанням найвищої якості

Інтерфейс USB 3.0 — у 10 разів швидше!

- Аудіотехнологія ASUS SonicMaster: найвища якість відтворення аудіо
- ASUS Video Magic покращує зображення та прискорює обробку і редагування відео
- Нове покоління процесорів Intel® Core™ i5

Сучасні мультимедійні розваги вимагають найвищої якості відтворення цифрових даних. Ноутбук ASUS серії N61 на базі сучасного процесора Intel® Core™ i5 з ліцензійною Windows® 7 Home Premium є мультимедійним центром найвищої якості. Ноутбук ідеально підходить для відтворення і навіть створення мультимедійних даних нового покоління. Завдяки вбудованому інтерфейсу USB 3.0, швидкість якого у 10 разів перевищує швидкість традиційного USB 2.0, обмінюватися гібайтами масивів даних насправді швидко та просто. Перегляд HD-відео, телевізійних серіалів або прослуховування улюблених MP3 — все це можливо тут і зараз завдяки ноутбукам ASUS серії N61. Ексклюзивна технологія SonicMaster забезпечує якісне відтворення аудіо, в той час як технологія обробки відео ASUS Video Magic покращує зображення, керує відтворенням кольорів, прискорює обробку і редагування відео.

asus.ua

DataLux (Даталюкс) тел: 044 4909270; ELKO (Елко) тел: 044 4619670; МДМ тел: 044 4647777; МТІ тел: 044 4583434.

Comfy 0 800 500 1 900, АБВ Техніка 0 800 505 5580, АТ Техніка 062 3813685, Мережа магазинів "BRAIN Computers" (Брейн Комп'ютерс) 044 5012583, "Комп'ютерний Всесвіт" 0 800 5023230, "Комп'ютерний Всесвіт Запоріжжя" 0 800 303 2220, Мережа магазинів City.com 0 800 501 5000, Мережа магазинів "DialWest" 0 800 302 302 0, Мережа магазинів Ельдорадо 0 800 503 00 50, Мережа магазинів MegaMax 044 200 0000, Нео сервіс 032 294 8181, Стек Комп'ютер 032 240 34 34, ТІД Комп'ютери 048 346723, ТОВ ПФ "Серайс" 056 370 3003, ФІТО 062 3813205, Фокстрот "Техніка для дому" 0 800 500 1530, "Розетка" 044 537 0222, "СОКОЛ" 044 501 7711, "Grand.UA" 044 5947594, "Індикатор" 065 2510168, "Оптіма Крим" 065 2222 500, "Домашній Комп'ютер" 065 2255552, "Ноутбук" 051 2371195, МКТ 055 2335506, "БОМБА" 048 7777373

Intel, логотип Intel, Intel Inside, Intel Core та Core Inside є товарними знаками корпорації Intel в США та/або інших країнах.

Юрій Макаров про політику «за поняттями»

4

Фото тижня Кривава революція

8

Вибори з відкритою датою Кому вигідне відтермінування місцевих виборів

10

Кремлівський іздок Про що каталися Янукович із Медведєвим у «Побєді»

12

Володимир Панченко про політичних пацюків

14

Бійці невидимого фронту Тиждень проаналізував кадровий потенціал тіньового уряду

16

ВПРИТУЛ

Прокурорський бунт Чому прокурори пішли на конфлікт із новою владою

20

Тимчасово недоступний Як банкрутували Укртелеком

22

Уроки французькою Журналістка і письменниця Анні Добантон про метаморфози української незалежності

26

Навернення малоросів Що ховається за доктриною «Русского Міра»

30

Петро Тарашук про рабську ментальність

32

Культурні війни Як Франція та Німеччина борються з гегемонією англійської мови

34

Е-демократія Чому в сучасному світі неможливо обійтися без е-врядування

36

СБУ: секретні матеріали Екс-директор Архіву СБУ Володимир В'ятрович про засекречення новою владою архівів КДБ

38

Легідна Феміда Чому німецьке правосуддя будь-що прагне засудити українця за нацистські злочини

42

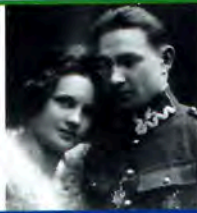
МИ

Едвард Лукас про те, як і навіщо Кремль замовчує історичну правду

46

Гудзики з Харкова Український слід Катинської трагедії

48

Ігор Набитович про політичне словоблуддя

51

НАВІГАТОР

Тактика випаленої землі Чому червоних партизанів боялися часом більше, ніж німецької армії

52

Право на співчуття Фестиваль DocDays UA поступився традиційною для світових імпрез документального кіно брутальністю зображення на користь світоглядності

56

А винний хто? Про шокуєче кіно міжнародного правозахисного фестивалю Movies that Matter (Нідерланди)

59

Відгуки/анонси Вистави, фільми, виставки, книжки, записи

60

Замки Закарпаття Тиждень подорожував фортецями й палацями Ужгорода, Мукачевого та Чинадієвого

62

Кілька слів від журналістів ТИЖНЯ

66

Обкладинка

Колаж з фото: УНІАН

ПЕРЕДПЛАТИТЬ ТА ОТРИМУЙТЕ ЩОП'ЯТНИЦІ передплатний індекс – 99319

Життя має сенс!

Тиждень кушать подано ПРОФЕСОР

суспільно-політичний журнал

Тіні забутих предків

Автор:
Юрій
Макаров

Почну здалека. Років 15 тому мені потрапило на очі дослідження російських етнографів, що займалися тюремною субкультурою. Виявилось, вся система стосунків серед ув'язнених «на зоні» з її специфічною ієрархією, звичаями, побутом, відомими нам головним чином із табірної фольклору та вторинного, штучного «шансону», склалася впродовж останніх 70 років (на момент написання праці). До того ніякого поділу на категорії серед зеків не було. Її не фіксують ані протоколи Департаменту поліції, ані судові хроніки, ані Достоевський («Записки з мертвого дому») з Чеховим («Саханлін») та Гіларовським («Трущобні люди»).

Переворот стався, коли в місця позбавлення волі – старі в'язниці й нові концтабори (це know-how включно з назвою, як відомо, належить радянській владі) поринула маса простих людей, ніяк не пов'язаних із кримінальним світом. Злочинне середовище розгубилося, втратило засади саморегулювання й було змушене терміново винайти адаптивні механізми. Ними став розподіл усіх ув'язнених на чотири категорії: 1) кримінальну аристократію, так званих злочинців у законі, «паханів»; 2) дрібних злодюжок, «шісток»; 3) «мужиків» – переважно звичайних селян, що потрапили за ґрати випадково (або через пиятику, дрібну крадіжку, або внаслідок логіки «гуманної» карної системи); 4) «опущених», «півнів». Табірна адміністрація вибудовує такої піраміди всіляко сприяла, бо це підвищувало керованість масою засуджених.

Дивно інше: нова ієрархія дивовижним чином відтворила... прадавню систему каст, яка в своєму первинному вигляді збереглася в Індії. Ті самі жерці, воїни, робоча сила (звісно, куди без неї) та «недоторкани», продукт примітивної соціальної санітарії. Зі, здавалося б, давно забутого минулого спливали навіть ритуали спілкування між кастами та механізм потрапляння з однієї в іншу. Наприклад, опинитися в «опущених» можна через випадковий фізичний контакт із речами, яких торкався інший «опущений». Усі, хто належить до світу зеків, свято дбають про дотримання правил навіть попри їхню позірну безглуздість. У 1960-ті роки минулого століття відбувся «східняк» злочинців у законі з однією-єдиною темою на порядку денному: ухвалити, що «залізо не мається». Йшлося про серйозну проблему: в пересильних тюрмах неможливо відстежити, кому які місця належали

серед попередніх мешканців камери, тому нари, на яких, можливо, спали «півні», урочисто визнавалися незаразними...

Ця екзотична історія є ілюстрацією одного актуального для нас припущення. Коли в будь-якому суспільстві складні зв'язки вищого за принципом організації порядку стали нежиттєздатними, негайно вмикаються еволюційно давніші механізми. Виявляється, їх не забувають. Навпаки, що більш архаїчні риси укладу, ментальності, то більшу, так би мовити, віруєнтність вони мають. Де, в якому шарі підсвідомості, в якому відділі мозочку вони ховаються, не знає ніхто. Але щойно досконаліші соціальні зв'язки перестають працювати, правила забутих предків піднімаються на поверхню й починають визначати поведінку людських мас.

Припустімо, народ переконується, що вся ця ваша західна демократія з її розподілом властей, верховенством закону, виборними начальниками та найманими органами правопорядку ні фіга не працює. Тоді він вдається до стародавніх родоплеменних зв'язків – не тому, що він такий тупий чи зіпсований, а тому, що жити якось треба: заробляти на життя, турбуватися про безпеку, лікуватися, відпочивати, вирішувати щоденні майнові проблеми, самостверджуватися серед собі подібних.

**ЯКЩО ГРУПА ПОЛІТИКІВ
ЗАМІНЮЄ ФОРМАЛЬНІ
МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВИ
СИСТЕМОЮ ВЗАЄМОДІЇ
«ЗА ПОНЯТТЯМИ»,
ЦЕ ПОВЕРТАЄ УКРАЇНУ
В ПЕРВІСНООБЩИННИЙ ЛАД**

Якщо група політиків остаточно позбавляє змісту формальні механізми держави, замінюючи їх системою взаємодії «за поняттями» й розподілом владного ресурсу між членами клану, це повертає Україну не в середньовіччя – в середньовіччі (принаймні з XVI століття) тут

жили за досить досконалим на той час законодавством, – а відразу в первіснообщинний лад. Стосунки нагорі відтворюються в найнижчій клітинці організму. Й уся країна починає функціонувати за новими-старими правилами: данину можна збирати стільки, скільки вистачить апетиту; краще відбирати, ніж працювати; брехати не можна лише своїм; якщо тебе хтось образив, звертайся до свого «даху» і т. ін. Це не якась там емоційна, істерична реакція, а відсторонений соціальний діагноз.

Родоплеменні стосунки по-своєму досконалі, але в них є одна вада: за їхнього панування дороги не ремонтуються, ліфти не працюють, банки банкрутують, а вулицями вночі небезпечно ходити. Й уся територія дедалі стрімкіше стає непридатною для подальшого існування. ■

ВЕСНА ВСЕЛЯЄ!

Привабливі ціни
Заселення розпочалось
Поруч з парком

Від
8300*
грн. за м²

*за умови 100% передплати

ПОСПІШАЙ! ЦІНИ ЗРОСТАТИМУТЬ!

ПАРКОВИЙ
ЖИТЛОВИЙ КОМПЛЕКС

м. Київ, вул. Сім'ї Сосніних, 9
тел.: 0(44) 569 36 56, 569 36 57
www.nbk.ua

НБК
НАЦІОНАЛЬНА БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ

Олег, Москва
 Согу, что не умею по украински. <...> Насчет доблестных чеченских бойцов за

свободу, если я правильно понял выражение, надо вспомнить еще чеченские авизо, подпольный чеченский бензин и другие художества. Что не оправдывает т.т. Сталина и Буданова. Просто бесчеловечная у нас страна.

Олег из подмосковья
 Думаю, вам будет интересно почитать комментарии к статье на российском форуме iposmi.ru. Убеждён, после Ющенко вариант двух стульев для Украины не пройдет. Отношение к Украине очень сильно изменилось. Особенно после грузинских событий.

ще живий
 Олег із подмосков'я, за Вашою порадою зайшов на російський форум (точніше було б сказати, «смітник»), даремно. вибачте, може комусь буде цікаво, ось деякі «шедеври» звіди: «странные люди: как газ по халявной цене импортировать, так братья навек, а как проблемы возникают, так мы не с вами»; «Хохлы! А кто вас звал в союзное государство? Севастополь верните и свободны»; «пять лет даром не прошли. Эта зараза там надолго поселилась»; «южно-русские сепаратисты, они же украинцы, они же, в новейшем просторечии, свидоры – это диагноз»; «нет, а как вам «российско-чеченский конфликт»? так же звучит, как «украинско-крымское противостояние». Це щось страшне, не повірив би, якби сам не копіпастив...

Людмила Щербата
 Має місце глибоке розчарування в політиці взагалі та в політичних реаліях українського сьогодення зокрема серед патріотично налаштованої інтелігенції, до якої я зараховую пана Юрія. Звісно, нашим

Найбільш дискусійні матеріали № 13 (126), 2–8 квітня 2010 року

Нам суди?!
 Юрій Макаров про союз «братніх народів» і тероризм

Неандертальці та їхній прем'єр-міністр
 Тамара Злобіна про сексизм нової влади

Союз непорушний?
 Матвій Ганнопольський про нездійсненність союзу Росії, України та Білорусі

Повернення з відпустки
 Про опозицію та суспільство

Подарунок учителю
 Про реформи від Дмитра Табачника та їхні наслідки

обов'язком є акцентувати увагу суспільства на загрозах для незалежності й подальшого розвитку України. Та я хочу спитати, чи дійсно прагнуть молодь і люди середнього віку повернення московського рабства? Більше того, невже Ви так нас (українців) недооцінюєте, що вважаєте, ніби західна Україна дозволить себе поставити на коліна?

Киянка
 Це страшно та більше страшно, якщо правда, що за цими терактами, як і за вибухами будинків у першому терміні Путіна, може стояти Кремль. Зрозуміло одне: для фсбешників що субмарина Курск, що школа в Беслані, що «Норд Ост» – це все «технічні втрати», головне, щоб добре працювала «керована демократія» і перекачувалися мільйони нафтодоларів на потрібні рахунки «дуумвірату». Тут правий Едвард Лукас, Кремль загрожує і Росії, і Заходу, а зі свого боку може додати: і Україні. То, може, вже громадянам слід на повний голос сказати досить нашим «керманичам» прогинатися перед «великим» сусідом, торгуючи незалежністю!

Ольга
 Азаров нагло бреше, бо на нижчих міністерських посадах стільки жінок, які працюють похлеще за міністрів, якщо вже йдеться про час, що

якби вони раптом пішли, то весь уряд би завалився. Питання не в тому, що жінка не має працювати надміру (чоловік теж не має), питання тільки в посадах, не більше.

Тимофій
 Жінки-чиновники виконують роль гаремів при своїх начальниках-чоловіках. Вищі чиновники – продукт цього середовища. Чому вони повинні змінити свою думку? Лише на догоду кільком західним феменістам?

Альбіна
 Звісно, це дикунство, і тут потрібні публічні перепросини, але прикро те, що пан Азаров, здається, навіть не розуміє, за що має вибачатися.

Наталка
 Є в Німеччині свято коня. Кінь працює тяжко, але один день на рік у нього свято: його вишукано кормлять і нічого не примушують робити. Так і наші жінки – один день на рік, 8 Березня, всі про них згадують, приносять квіточки-подарунки. Наші владці вважають так, ми наших жінок дуже поважаємо-любимо, але лише коли вони нас обслуговують, каву приносять, документи готують. А поважати, як рівноцінних громадян, починаються проблеми...

щеРус
 Загалом справедливо, але, запепрошую, якщо брати конкретний уряд імені Базарова і конкретних його дійових осіб, може, й справді жінкам немає місця СЕРЕД ЗЛОЧИНЦІВ І РОЗРАДАЧІВ УКРАЇНИ з цього КМ (тобто «Клубу Малоросов»)?

Із Криму
 Матеріал нормальний, але зауваження: чи є БЮТ тією силою, яка об'єднає демократичний рух? Відповісти на це важко, але швидше в БЮТ на це не здатні. У них немає міцного ідеологічного підґрунтя, вони ніякі. Все тримається на персональній харизмі ЮВТ, яка придушила у корені всі ініціативи в блоці. Тому це не в опозиції немає плану дій. Це ЮВТ не оговталася від поразки, ВОНА в політичній депресії. Людям цю персональну ваду характеру, безперечно, сильною жінкою намагаються піднести як програш усієї України.

Виктор

Тимошенко сейчас разрывается между тем, чтобы сохранить влияние партии, с одной стороны, и провести реформу и генеральную чистку в партии – с другой.

Silonka

Як я уявляю собі роботу опозиції? Для початку було б непогано налагодити (чи врізнобарвити?) судову систему. Чому б не закидати, приміром, той самий Донецький суд позовами стосовно публікацій Табачника, визнання героями інших, окрім Бандери, діячів, що жили до незалежності? Врешті, чи може бути президентом людина, що народилася і прожила більшу частину життя в «іншій» державі? Довести це діло до абсурду. Чи опозиція – це лише участь у комітетах, наближених до корита?

Оксана, м. Луцьк

Є логіка в тому, щоб урховувався бал атестата при зарахуванні до вузу. Вступні випробування у вузі не треба запроваджувати, на мою думку, це корупційний засіб. Але головне – я так співчуваю цьогорічним випускникам і їхнім батькам. Правила вступу змінюються щороку за кілька місяців до вступу. Як усе це витримати...

Киянка

Хто має на плечах голову, той зрозуміє, що колосальний спротив, який чинили більшість керівників вузів реформі Вакарчука, прямо підтверджує очевидні речі: було повалено багато корупційних схем, а тому значно зменшилися грошові потоки, на яких вони сиділи. Дійсно, ЗНО не досконале, його доопрацьовувати, проте до 90 відсотків вступників і їхні батьки підтримують саме ЗНО, а не повернення до старого. Невже не зрозуміло, що повернення Табачника у владу відрізає шлях до вищої освіти європейського зразка саме людям із сімей середнього та нижче від середнього достатку або й зовсім бідних, особливо із села. Мотив – «професіоналам» не потрібен освічений електорат, бо він думає й аналізує ту «локшину», якою «годують» громадян наші «незалежні» провладні ЗМІ.

Таша

Поставити Табачника на чолі МОНУ – все одно що призначити Гебельса міністром закордонних справ Ізраїлю... Ця істота принципово не працюватиме на добро України – чим більше розбрату і руйнації, тим краще почуватиметься Дімочка. А новації в правилах прийому якраз у загальному русі політики ПР в Україні – витягнути з минулого найневдаліші експерименти, щоб закопати нашу країну якнайглибше.

Уляна

Невже хоч хтось ще має ілюзії, що Вашу думку вислу-

Матеріали № 13 (126), які найбільше сподобалися читачам www.ut.net.ua станом на 7 квітня *

Нам суди?!

Авторська колонка Юрія Макарова (-5, +106)*

Неандертальці та їхній прем'єр-міністр

Авторська колонка Тамари Злобіної (-7, +55)

ПроФесіонали

Аналіз кадрових призначень в уряді (-0, +30)

Подарунок учителю

Про освітні реформи (-0, +26)

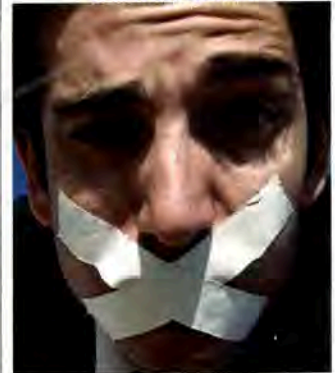
Повернення з відпустки

Про українську опозицію (-2, +28)

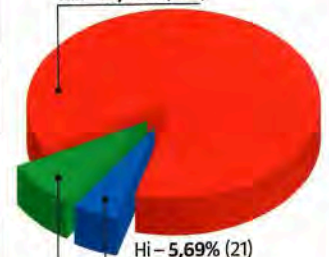
* «-» не сподобалося
«+» сподобалося

хають? Хто, цікаво? Може, п. Табачніков? Теперішня влада – це ж типовий ЦК КПРС... Подвійна «мараль» – вам науково, обгрунтовано пояснять, як недоумкам, чому все має бути тільки так, як їм треба, і не інакше. І всі проковтнуть. Знову «куплять» атестат, вступ – ті поділяться з вищестоячими, ті – ще з «вишами»:--) – і від цієї зеківської схеми вже не відійдеш – ми ж знову в зоні – ура, товарищи!

Орфографія дописувачів зберігається

ОПИТУВАННЯ ТИЖНЯ
WWW.UT.NET.UA**Чи є загроза свободі слова від команди Януковича?**

Так – 87,80% (324)

Ні – 5,69% (21)

Важко сказати – 6,50% (24)

Свої зауваги та коментарі до статей ви можете залишати в блозі Тижня – ut-magazine.livejournal.com та на нашому сайті www.ut.net.ua

Тиждень

№14 (127) 9–15.04.2010 р.
Засновник ЕСЕМ Медіа ІМФХ
Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Головний редактор Сергій Литвиненко
Заступник головного редактора
Наталія Васютин
Оглядч Юрій Макаров
Редактори Анатолій Астаф'єв,
Жанна Безп'ятчук, Вікторія Ієрасимчук,
Дмитро Губенко, В'ячеслав Дарпінянц, Роман
Кабачій, Ігор Кручик, Андрій Лаврик,
Мар'яна Олійник, Наталія Петринська

Журналісти Богдан Буткевич, Інна Завгородня,
Валентина Кузик, Дмитро Рафаель,
Олена Чекан
Відповідальний секретар Віталій Столига
Арт-директор Андрій Ермоленко
Дизайнери Юрій Довбах, Ганна Єрмакова,
Тимофій Молодчиков
Художник Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чекаєв,
Валентина Бутенко
Фотограф Андрій Ломакін
Кольорокоректор Олена Шовковляс
Літературні редактори Олександр Григор'єв,
Лариса Мінченко

Коректори Марина Петрова, Ірина Павленко
Контент-редактор сайту Тана Овчар
Генеральний директор Микола Шейко
Фінансовий директор Андрій Решетник
Директор зі збуту Олександр Грищенко
Директор з реклами Світлана Єгорова,
(097) 962-55-42, e-mail: yes69@ut.net.ua
Відділ промо та маркетингу Ганна Кашеїда
Видається з 2.11.2007 р.
Свідчення про державну реєстрацію
КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
Адреса для листування 03067, Київ, а/с №2

Адреса редакції
01030, Київ, Б. Хмельницького, 36 оф. 7
Адреса видавця 03067, Київ, Машинобудівна, 37
E-mail: office@ut.net.ua. Телефон (044) 351 1300
Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК»,
Київ, вул. Магнітогорська, 1
Свідчення суб'єкта видавничої справи
ДК №1447 від 28.07.2003 р.
№ зазм. 104058. Наклад 31 100
Номер підписано до друку 7.04.2010 р.
Виходить щоп'ятниці. Розповсюджується
в роздрібній торгівлі та за передплатою.
Ціна договірна. Передплатний індекс 99319

© Український тиждень. Редакція залишає за собою право на літредування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються. За зміст рекламних матеріалів та листів, надісланих читачами, редакція відповідальності не несе

Матеріали, позначені літерою «Р», під рубрикою «Трибуна» та на сірому тлі, публікуються на комерційній основі

Кривава

Масові заворушення вирують у Киргизстані. 6 квітня тисячі прихильників опозиції штурмували органи місцевої влади в місті Талас, що на північному заході країни. Розлючені підняттям цін на пальне та корупцією, люди палили портрети президента Курманбека Бакієва та закидали міліціонерів камінням і пляшками з пальною сумішшю. У сутичках згодом поранення дістали губернатор Таласької області Бейшенбек Болотбеков та міністр внутрішніх справ Молдому Конгантієва.

Наступного дня протести перекинулись на столицю Бішкек та інші міста. Демонстранти захоплювали будівлі місцевих адміністрацій по всій країні, де-не-де відбувалися погроми, під вечір опозиція вже контролювала державне телебачення. У столиці близько 17 мітингувальників загинули під час невдалого штурму Будинку уряду, коли правоохоронці застосували щодо них вогнепальну зброю, понад 100 осіб було поранено. Ввечері 6 квітня та вранці 7 квітня служби без-

революція

пеки заарештували провідних киргизьких опозиціонерів, тож на-товпи був фактично некерований. Президент запровадив у країні надзвичайний стан, а в столиці – ще й комендантську годину. Але вже увечері 7 квітня мітингувальники захопили будівлю Державної служби національної безпеки та випустили в'язнів зі столичного СІЗО №1. Колишній спікер парламенту Омурбек Текебаєв в ефірі державного телебачення заявив, що влада перейшла в руки народу. Курманбек Бакієв став на чолі держави у 2005 році в результаті так званої Тюльпанової революції. Однак йому не вдалося виконати обіцянок революціонерів (зокрема, головну – викоринити корупцію). Натомість він призначив на ключові посади своїх родичів та перешкоджав діяльності незалежних мас-медіа. Торік Бакієв знову виграв вибори, однак міжнародні спостерігачі визнали їх сфальсифікованими.

Фото: REUTERS, AP

1 квітня

Парламент продовжив повноваження місцевій владі на один рік

2 квітня

Андрій Портнов покинув БЮТ і пішов працювати в Адміністрацію президента

3 квітня

У Польщі зафіксовано землетрус магнітудою 4,6 бала. Жертв і руйнувань немає

Вибори з відкритою датою

Відтермінування місцевих виборів вигідне і владі, й опозиції

Парламентарі знову згадали про необхідність провести місцеві вибори й знову здивували. По-перше, встановили дату виборів не постановою Верховної Ради, як зазвичай, а законом, та ще й таким, що вносить зміни до Конституції. Тобто максимально розтягнули в часі та ускладнили процедуру прийняття остаточної ухвали. По-друге, провести вибори намітили аж у березні наступного року, але не виключили й подальшого відтермінування, якщо щось піде не за планом. По-третє, рішення прийняли рекордною кількістю голосів – 401 депутат висловився за те, щоб відкласти питання місцевих виборів у довгу шухляду, тобто голосували і провладні сили, й опозиція.

Відповідно до направленого для висновку Конституційного Суду законопроект про внесення змін до Конституції, датою проведення місцевих виборів визначено 27 березня 2011 року. Цього дня обиратимуть усі без винятку місцеві ради та їх керівників. Встановлено також п'ятирічний термін повноважень для депутатів Верховної Ради Криму, місцевих рад та міських, сільських і селищних голів (останні через недогляд конституційних реформаторів 2004 року залишилися обділеними в повноваженнях на 1 рік). Депутати просили КС розглянути законопроект невідкладно й чекають вердикту до 15 червня, щоб у разі позитивної відповіді встигнути його ухвалити й знову переслати на розгляд суддів. Якщо ж служительі Феміди вдруге визнають законопроект таким, що відповідає Основному Законові, на наступній сесії восени депутати мають остаточно затвердити зміни 300 голосами. Зрив на будь-якому із зазначених етапів – щось суддям не сподобається, зміниться думка в коаліції чи опозиції (які лише разом можуть дати необхідну для внесення змін до Конституції кількість голосів) – призведе до пролонгації по-

STOP ВИБОРАМ. І влада, і опозиція не зацікавлені у зміні регіональних еліт

вноважень місцевих рад, а там і до чергових парламентських виборів недалеко. Зрештою, представники нинішньої влади постійно наголошують на доцільності одночасного проведення місцевих і парламентських виборів. Бажання головних політичних гравців зняти питання місцевих виборів із порядку денного настільки очевидне, що його навіть не вважа-

Тиждень в історії

8 квітня 1930 року

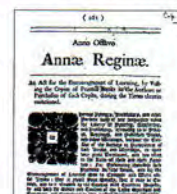
Вийшов на екрани кінофільм Олександра Довженка «Земля», названий 1958 року одним із 12 найкращих в історії кіно

9 квітня 2003 року

Загинув український журналіст Олександр Кривенко, один із засновників газети «Поступ» та часопису «Пік»

10 квітня 1710 року

Набув чинності перший закон про авторське право, прийнятий в Англії

4 квітня

Біля посольства України в Багдаді скоєно теракт. Постраждалих поміж персоналу немає

5 квітня

Нові теракти в Росії, цього разу смертники вчинили вибухи у Карабулаці (Інгушетія)

Королева Британії Єлизавета II розпустила парламент

7 квітня

Уряд позбавив Межигір'я статусу заповідника. Тепер Віктор Янукович може робити там що завгодно

ють за необхідне приховувати. Регіоналам потрібен час, щоб їх призначенці на місцях «набрали вагу» й змогли забезпечити бажаний результат. Опозиціонери, навпаки, сподіваються, що завдяки невдалій соціальній політиці влади через кілька місяців їхній рейтинг зросте.

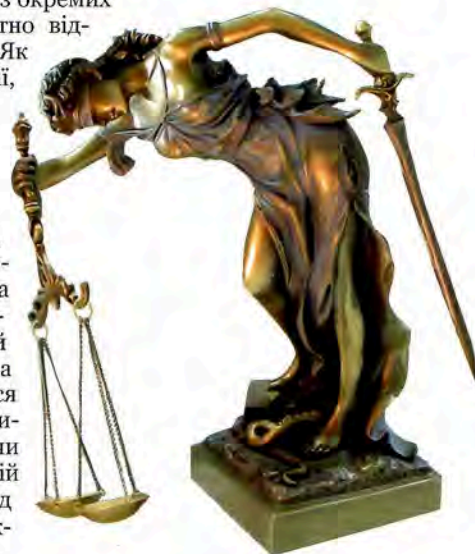
Скасування виборів, призначених на 30 травня, пояснювали відсутністю закону «Про Державний бюджет на 2010 рік», який має передбачати їх фінансування. Уряд Азарова обіцяє подати бюджет до парламенту найближчими днями, а коаліціанти збираються його оперативно (до кінця квітня) ухвалити. Спікер Володимир Литвин навіть пригрозив: якщо опозиція й далі блокуватиме парламентську трибуну, бюджет приймуть одразу в цілому без обговорення та врахування депутатських зауважень. Але зараз про прив'язку місцевих виборів до прийняття головного фінансового документа країни, здається, вже всі забули, й, напевне, коштів на виборчі витрати в нього не закладуть.

Перенесенню ж виборів на наступний рік знайшли ще вагомішу причину – необхідність виправити прогалини в Конституції та ухвалити Виборчий кодекс, який передбачатиме зміну системи виборів. До слова, спільного бачення з цього питання в парламенті немає. До місцевих рад одні пропонують обирати за відкритими списками, інші – за змішаною системою чи винятково по мажоритарних округах. Чи варто обирати міських і сільських голів у два тури, також немає єдиної думки. В парламенті вже зареєстровано аж два проекти виборчих кодексів. Спікер сподівається ухвалити кодекс у першому читанні до кінця поточної сесії, але на швидке прийняття його в цілому розраховувати не варто, навіть за наявності дієздатної коаліції. Над кодексами депутати працюють роками. А зважаючи на те, що виборчим пакетом законів мають визначити правила проведення всіх без винятку виборів – президентських, парламентських і місцевих, узгодження позицій може тривати безкінечно. А дату місцевих виборів, швидше за все, призначать згідно з останніми тенденціями в політичній – відповідно до політичної доцільності.

Наталія Гейчук

Суд прогнущується?

Конституційний Суд України очікувано легалізував правлячу коаліцію. Слути Феміди ухвалили, що формування коаліції не тільки з депутатських фракцій, а й з окремих народних обранців абсолютно відповідає Основному Закону. Як повідомляють інфореагентції, таке рішення судді ухвалили 6 квітня (на момент підписання цього числа до друку офіційного оприлюднення рішення КС не було). До цього правляча коаліція, створена завдяки перебіжчикам з опозиції, перебувала за межею закону, оскільки торік той-таки Конституційний Суд вирішив: парламентська більшість може формуватися лише за фракційним принципом. Таким чином, ухвалюючи рішення на догоду виконавчій владі, Конституційний Суд дискредитує себе як незалежна інституція.

У ногу з Москвою

Донецький окружний адміністративний суд скасував указ попереднього президента про присвоєння Степанові Бандері звання Героя України. Аргументація, що Бандера не був громадянином України, є абсурдною, оскільки за такою логікою треба позбавити звання Героя України Августина Волошина, Василя Стуса, Володимира Івасюка, учасника підйому червоного прапора над Рейхстагом Олексу Береста. Однак для віце-прем'єра Володимира Семиноженка рішення окружного адмінсуду однозначно «є підставою для скасування цього

указу». Вочевидь, усе йде того, що Віктор Янукович, як і обіцяв, «скасує героїство» лідера ОУН до 9 Травня. Щоб підготувати до цього українське суспільство, нова влада дозволила проведення в Українському домі та містах Заходу, Півдня і Сходу України виставки, що представляє «злочини ОУН-УПА» на Волині, влаштованої польськими шовіністами та рухом «Русскоязычная Украина», який очолює регіонал Вадим Колесніченко. Усе це свідчить про організовану кампанію з дискредитації українського визвольного руху.

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕРКЕНЬОВ, АНДРІЙ ЛОМАКІН

11 квітня 1945 року

Радянською владою арештовано митрополита УГКЦ Йосифа Сліпого, який провів у таборі 18 років; у 1963 році виїхав до Ватикану

12 квітня 1912 року

У Львові українські скаути-пластуни вперше склали Пластову присягу

Франція стала четвертою ядерною державою світу, провівши ядерні випробування в Сахарі

Помер художник Михайло Врубель, який реставрував іконостас Кирилівської церкви в Києві

до **\$25,125** млрд

збільшився обсяг золотовалютних резервів НБУ, оскільки Нацбанк почав скуповувати валюту

\$197 млн

відсудили структури Дмитра Фірташа у Нафтогазу в Арбітражному суді Стокгольма

\$450 тис.,

які зникли із сейфа неназваного нардепа, шукає київська міліція

5 ОБЛИЧ

РІНАТ АХМЕТОВ
відзвітувався

У своїй декларації про прибутки найбагатша людина України стверджує, що заробила торік 4 524 267 грн і 49 коп. А за версією журналу Forbes – \$1,8 млрд.

ОЛЕКСІЙ КОСТУСЕВ
повернувся

Парламент призначив його головою Антимонопольного комітету України. Костусев обіймав цю посаду за часів Кучми і проявив себе лояльним до монополістів.

ДМИТРО ТАБАЧНИК
заговорився

Міністр хоче скасувати дубляж фільмів українською мовою. Мовляв, через це відвідуваність кінотеатрів Львова зменшилася. Але є й інша статистика.

ІГОР МАРКОВ
знову під слідством

Проти цього політика, відомого антиукраїнською діяльністю, Генпрокуратура поновила закриті раніше кримінальні справи. Це сигнал Табачникові?

ІГОР ЗВАРИЧ
почав їсти

Суддя-колядник на честь Великодня припинив голодування, оголошене на знак протесту проти свого арешту. Лікарі стверджують: не схоже, що він не їв 72 дні.

ПОЛІТКАРИКАТУРА

Кремлівський їздок

Про що каталися Янукович із Медведєвим у «Победі»

На Великдень український президент згянув у Москву, де неофіційно зустрівся зі своїм російським колегою Дмитрієм Медведєвим у його замській резиденції. Пан Медведєв був такий ласкавий, що покатав Віктора Федоровича на гордості своєї автоколекції – раритетній «Победі». Автопрогулянка виявилася дуже змістовною. Відійшовши від вражень, 6 квіт-

20 нардепів

від БЮТ Юлія Тимошенко підозрює в симпатіях до правлячої коаліції

200 тис.

українців планують прийняти на роботу польські підприємці цього року

ня український президент передав своїм підданим через прес-службу, що Медведєв пообіцяв «розглянути пропозиції України щодо можливостей зниження ціни на російський газ». Звісно, це ще не означає обов'язкового зменшення ціни, але сама обіцянка розглянути пропозиції щодо можливостей – то вже втіха. Автопроменад Януковича приніс ще одну добру звістку: Росія

дасть Україні \$3 млрд на будівництво нових енергоблоків атомних станцій. Не просто так, звісно, а в кредит під відсотки. Й освоюватимуть ці гроші російські компанії, а нові енергоблоки працюватимуть на паливних елементах, які ми купуватимемо знову ж таки в РФ, але в жодному разі не в США. Може, Москва нам іще в кредит сотню танків дасть разом із російськими екіпажами.

КОРОТКО

Тимошенко починає чистки

Юлія Тимошенко оголосила початок «великої чистки» у своїй команді. «Моя мета – залучити до команди неслабких людей, які не розпливаються в калюжу при першому випробуванні», – написала вона у своєму блозі. Лідер БЮТ визнала, що сьогодні такої команди у них немає. Минулої п'ятниці блок імені экс-прем'єрки зазнав чергової втрати: один із найближчих соратників Тимошенко, колишній керівник юридичного департаменту блоку і заступник голови парламентської фракції БЮТ отримав із рук Віктора Януковича посаду заступника голови президентської адміністрації та керівника головного управління з питань судової реформи і судоустрою. Сам Портнов в інтерв'ю «Українській правді» заявив, що пішов на держслужбу і закінчив політичну діяльність.

Справа педофілів розвалюється

Ні правоохоронним органам, ні слідчій комісії Верховної Ради наразі не вдалося знайти переконливих доказів розбещення дітей Плюховичів. Це впливає зі звіту парламентських слідчих, які посилаються на матеріали Генеральної прокуратури. Нагадаємо: у вересні минулого року розгорівся так званий артеківський скандал, коли Дмитра Плюховича, трьох народних депутатів від БЮТ і низку інших осіб звинуватили у розбещенні малолітніх сина й доньки Плюховича. Близькі до Партії регіонів політики заявляли, що секс-утіхи відбувалися на території Міжнародного дитячого центру «Артек», до них залучали й інших дітей. Ще тоді експерти зазначали, що педофіл-гейт роздмухують соратники Віктора Януковича, щоб використати для дискредитації Юлії Тимошенко під час виборчої кампанії.

Польський газ

За повідомленням британської газети Times, у Польщі виявлено 1,36 трлн кубометрів запасів сланцевого газу. Освоєння родовища вже в травні має розпочати американська компанія ConocoPhillips. Якщо запаси буде підтверджено, Польща не лише цілком забезпечить власні потреби (на сьогодні країна імпортує 72% необхідного їй газу), а й може стати великим постачальником блакитного палива до Європи.

Шенген не для нас

Новий Візовий кодекс, покликаний уніфікувати візові процедури країн Шенгенської зони, набрав чинності 5 квітня. Тепер термін розгляду заявок на видачу віз не має перевищувати десяти днів, а в разі відмови консульства будуть зобов'язані пояснити причину такого рішення. Відмову можна буде також оскаржити. Угода між Україною та Євросоюзом про спрощення візового режиму, однак, має вищу юридичну силу, ніж кодекс, тому на українців вплив нового документа не поширюватиметься. Нові правила не стосуються також видачі довготермінових віз для роботи або навчання.

Час пацюків

Картина майже епічна: **ВОНИ БІЖАТЬ!**

Автор:
**Володимир
Панченко**

«Коб не було рабів, Цікаво, чи з'явилися б тирани?»

Борис Олійник

ВОНИ – це пацюки з політичного полігону, но-воспечені «коаліціанти». У дорогих строях, зі значками народних обранців на лацканах піджаків, узуті в страусячі (чи які там іще?) черевки, щедро напарфумлені, вони мчать туди, де пахне грішми, посадами, впливовим становищем. Біжать, похолодно озираючись, українці. Біжать заглиблені в щось своє євреї. Біжать, випнувши груди, росіяни, гордий грузин Жванія, переганяючи національного виробника Слободяна... Біжать сповнені патріотичного духу нунсівці й на-тхненні ідеалами Європейської партії бютивці. Біжать просто фахові негідники. Непотопельний Йосип Вінський у вишиванці – вивисив продажний лик на білбордах, патетично закликаючи звільнити владу від олігархів. Дивіться, мовляв, я біжу... Якби раптом сталося те, про що «ляпнув» віце-прем'єр Семиноженко й Україна раптом влилася б у «союзну державу», бігли б вони зі всіх ніг іще далі. Аж до Кремля...

Настав момент істини. Пацючі перегони – це розплата. За недолугу пропорційну систему виборів (створену, до речі, за участі Юлії Тимошенко), яка передбачає підпорядкованість «обранця» своєму партайгеносе. За торгівлю місцями в цілком закритих списках. За перетворення політики в бізнес... І немає цьому перебіганню «суб'єктів законодавчої ініціативи» жодних виправдань. Адже пройшли вони до парламенту саме під тими прапорами, від яких тепер утікають. І це означає, що нинішні політичні пропорції у Верховній Раді не відповідають результатам останніх парламентських виборів...

За перегонами пацюків майже не поміченим залишився вірнопідданський жест групи київських ректорів, які мало не одразу після призначення міністром освіти і науки одіозного Дмитра Табачника поспішили висловити йому свою підтримку. Керівники низки університетів звернулися до Віктора Януковича, Миколи Азарова та Володимира Литвина з запевненням, що саме Табачник є тим державним діячем, який «може забезпечити відродження вітчизняної освіти і науки». До колишніх його віце-прем'єрських заслуг віднесено те, що «освіта була вільна від тоталітарної ідеологізації». Мовби в часи віце-прем'єра Табачника й не було міністра освіти Кременя...

Виникає запитання: а що ж сподвигло Леоніда Губерського, Михайла Згуровського, Михайла Кулика, Анатолія Москаленка, Анатолія Мазаракі, Анатолія Тугая, Володимира Присяжнюка, Олексія Безгіна та їхніх колег моментально солідаризуватися зі щойно призначеним міністром?

Варіантів відповідей є три.

1. Вони щиро вірять у «курс реформ Табачника». Цілком можливо, що їх утомив міністр Іван Вакарчук (бо й було від чого втомитися!). І тепер вони видали новому своєму начальникові щедрі аванси, заплющивши очі як на щось несуттєве на:

- темні історії Дмитра Табачника (незаконне отримання ним військового звання полковника, махінації з квартирами, специфічні стосунки з державними музеями й архівами);

- українофобство Табачника (яке сам він скромно трактує як «політичні погляди»);

- той факт, що призначення Табачника провокує протистояння між регіонами України.

Усі ці моральні «витребеньки» для керівників університетів не мають значення? Вони зачаровані менеджерськими талантами Табачника-реформатора? Але якби міністром призначили того ж таки Михайла Згуровського, цілком можливо, що пуття було б більше. І все відбувалося б без зайвих шумових ефектів.

2. Вони прогналися. Ректори – народ залежний. Вони люблять казати: «За мною колектив. Я не маю права ризикувати». Що ж, це правда. Тільки ж прогинатися все одно геть не обов'язково. Навіть якщо це робиться «про всяк випадок».

3. Їх прогнули. Судячи з «кондового», бюрократично-кон'юнктурного характеру звернення, таке теж могло бути. Взагалі, текст звернення є калькою з ідей самого Дмитра Табачника. Не виключено, що його й писали в міністерстві. Особливо дивує, що ректори, виявляється, втомилися від української мови. Як і Табачник.

Що ж, тепер за «курс реформ Табачника» їм, ректорам, доведеться нести відповідальність разом із самим реформатором.

За відтворення корупційних можливостей під час вступу до вишів. За русифікацію освіти, що вже почалася. За привнесення в підручники Табачникового бачення української історії (він же заявив нещодавно про свою готовність бути «цензором»: «я об'язуюсь, що лично буду читать учебники по истории и литературе и по гуманитарным предметам для вузов и в школе»)...

Колись геніальний київський поет Леонід Кисельов написав печально-іронічні рядки:

*У голубей от голода пропала гордость:
бери и руками гольми хватай за горло...*

У нашому ж випадку річ не в інстинкті голоду. Річ у похоловості, в ненаситності. Радикальна зміна влади стимулює дух конформізму. Отож – слухаймо: над Україною лунає пацючий писк! ■

**НАД УКРАЇНОЮ ЛУНАЄ
ПАЦЮЧИЙ ПИСК. РАДИКАЛЬНА
ЗМІНА ВЛАДИ СТИМУЛЮЄ ДУХ
КОНФОРМІЗМУ**

ЛІЦЕНЗІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО РАДІОТЕЛЕВІЗІЙНОГО МАТЕРІАЛУ № 3428-01/10-01-2006

АВАРІЯ

НА ЛЬВІВЩИНІ ЗІЙШЛИ З КОЛІЙ І ЗАГОРІЛИСЯ
15 ЦИСТЕРН ІЗ "ЖОВТИМ ФОСФОРОМ"

НОВИНИ

Львівська область

Бійці невидимого фронту

Склад тіньового уряду вкотре засвідчив кадровий голод у команді Тимошенко

Автор:
Наталія
Гейчук

Опозиційний уряд узяв на себе зобов'язання не лише контролювати дії влади, а й пропонувати альтернативні програми та проекти державного розвитку. Засідати тіньовики збираються щотижня, моніторити дії влади – щогодини, стежити за виконанням наданих владою передвиборчих обіцянок – ретельно. *Тиждень* проаналізував теоретичну підготовку та професійний досвід тіньових урядовців і дійшов висновку: багатьом із них буде важко опонувати таким «мастодонтам», як, скажімо, Володимир Семиноженко й Дмитро Табачник.

СІРІ ГУМАНІТАРІЇ

До складу опозиційного Кабміну ввійшли 20 депутатів: 12

бютівців і 8 нунсівців – представників дружніх БЮТ партій, які підписали угоду про створення об'єднаної опозиції. Новачків, які вперше сіли в депутатські крісла в 2007-му, серед тіньових урядовців лише п'ятеро. Більшість – досвідчені парламентарії, відпрацювали у Верховній Раді не одне скликання. Але на професійності тіньового Кабміну це не позначилося.

Депутатом-рекордсменом є лідер фракції БЮТ Іван Кириленко – обирався до парламенту 5 разів. Шестеро опозиційних урядовців у Раді вже вчетверте, троє – втретє, ще п'ятеро обиралися двічі. Однак досвід керівництва органами виконавчої влади мають тільки семеро опозиційних міністрів.

Утім, це зрозуміло, адже найдосвідченіші фахівці були рекрутовані з фракцій БЮТ та НУ–НС до уряду Тимошенко ще в 2007 році – тож тепер довелося вибирати найкращих із тих, хто тоді залишився тримати оборону на законодавчому фронті (тіньовий уряд формується на основі опозиціонерів-депутатів). Стимул у цієї двадцятки є – їхні «тіньові» міністерські крісла обіцяно замінити на справжні, щойно демократичні сили знову прийдуть до влади. Та, вочевидь, хіба одиниці з нинішнього тіньового уряду зможуть претендувати на реальні посади. Є певні сумніви навіть щодо здатності окремих опозиційних міністрів вести дискусію зі своїми опонентами на високому фаховому рівні

НЕ БІЙЦІ

Віце-прем'єр із гуманітарних питань **Олесь Доній** – історик за освітою; політолог

Міністр освіти **Володимир Полохало** – історик за освітою; політолог

Міністр культури **Ігор Гринів** – хімік, за другою освітою юрист; політолог

Міністр спорту, туризму, молоді та Євро-2012 **Остап Семерак** – фізик; магістр політології

(див. **Не бійці**). Склад тіньового уряду вкотре засвідчив – команді Тимошенко бракує справжніх професіоналів своєї справи.

Опозиційним прем'єром став лідер партії «Реформи і порядок» Сергій Соболев – досвідчений парламентарій, один із головних спікерів фракції БЮТ. Можливо, тому вибір і зупинили саме на ньому – історика і юриста за освітою, який жодного дня не працював у виконавчій владі. Водночас чеснотою Соболева є принциповість: чи не найнадійніший член бютівської команди, він не перебіжить на інший бік барикад, як це днями зробив Андрій Портнов, якого нова влада призначила заступником глави Адміністрації президента. А управлінських навичок пан Соболев, не виключено, набуватиме оперативно, безпосередньо спостерігаючи за роботою уряду Азарова. Принаймні, керівник опозиційного Кабінету заявив про бажання відвідувати засідання в будинку на Грушевського – проте згода на це звідти поки що не надійшла.

Віце-прем'єрами обрані депутати від фракції НУ–НС, троє з них також є партійними лідерами: Володимир Стретович очолює Християнсько-демократичний союз, Борис Тарасюк (він же тіньовий Міністр закордонних справ) – Народний рух, Юрій Кармазін – Партію захисників Вітчизни, Олесь Доній репрезентує «Народну самооборону». Очевидно, ця п'ятірка стане передовим парламентським загоном опозиції і в будівлі під куполом, і в ЗМІ.

Хоча чи не найвідчутніших ударів від нової влади очікують по освіті, українській мові, історії, культурній сфері, свободі слова тощо, гуманітарний блок уряду Соболева виглядає відверто ослабким. Опозиційний віце-прем'єр із гуманітарних питань Олесь Доній та міністр освіти Володимир Полохало за освітою історики (обидва закінчили КНУ імені Т. Шевченка) та працюють у парламентському комітеті з питань науки й освіти (Полохало його очолює). Доній відомий як лідер студентського протестного руху початку 1990-х років та кількох громадських організацій, а та-

кож як організатор андеграундного фестивалю в Гуляйполі, що, однак, важко віднести до гуманітарних досягнень. Якихось конкретних дієвих рішень у гуманітарній сфері за роки свого депутатства Олесь Доній так і не запропонував. Володимир Полохало – викладач та політолог. Опонувати й протистояти таким «зубрам», як Володимир Семиноженко та Дмитро Табачник, Донію і Полохалу буде важко, (що переконливо довела дискусія останнього з Табачником на телевізійному ток-шоу «Я так думаю», де пан Полохало виглядав, наче кролик перед удавом). Особливо коли опозиція внаслідок реформатування комітетів, якого наполегливо домагається, втрапить ще й профільний парламентський комітет. До речі, показово, що попри загальне обурення опозиціонерів особою Дмитра Табачника на чолі Міністерства освіти, новоявлений куратор гуманітарного блоку тіньового уряду Доній не підтримав своїх колег під час голосування за його відставку...

Тіньові міністр культури Ігор Гринів і міністр спорту, туризму, ▶

Тіньовий уряд
сформовано з
20
депутатів –
12
бютівців і
8
нунсівців

Міністр фінансів Андрій Сенченко – закінчив інститут за спеціальністю «Виробництво літальних апаратів»; экс-віце-прем'єр Кримського уряду

Міністр регіональної політики та розвитку Володимир Бондаренко – викладач історії, за другою освітою юрист; працював у Київській мерії

Міністр праці та соціальної політики Андрій Павловський – закінчив КПІ, кандидат технічних наук; працював помічником депутата

Міністр із надзвичайних ситуацій, екології та природних ресурсів Юрій Гримчак – інженер; экс-заступник голови Донецької облдержадміністрації

Міністр юстиції Олена Шустик – радіофізик, диплом юриста отримала в 2005 році; працювала журналістом, прес-секретарем міністра юстиції

молоді та Євро-2012 Остап Семерак – зі Львова, у Львівському держуніверситеті вчилися перший на хіміка, другий на фізика. Пізніше Гринів перекваліфікувався на юриста, а Семерак став політологом. Тож теоретично до закріплених за ними сфер діяльності не підготовлені. Що ж до практичного досвіду, то пан Семерак може похвалитися принаймні вмінням організувати молодь – був співзасновником Студентського братства Києво-Могилянської академії та координатором програми «Школа молодого політика». А ось Ігор Гринів раніше надавав перевагу політичній діяльності – керував виборчими кампаніями, був засновником та ідеологом Партії реформи і порядок. З культурною площиною пов'язане хіба що його хобі – колекціонує старовинні ікони, мапи, стародруки, різьблення на камені й дереві давньоруської доби...

Зате критикувати уряд Януковича-Азарова за провали в сфері охорони здоров'я буде гуру в питаннях медицини Сергій Шевчук. Він і диплом лікаря має, і практикував за освітою (від санітара в психлікарні доріс до головного лікаря наркологічного диспансеру), і держсекретарем МОЗ за часів Кучми працював.

ЕКОНОМ-ВАРІАНТ

В опозиційному уряді лише один професійний економіст – Олександр Бондар, якому довірили Міністерство економіки та інфраструктури й Фонд державного майна. Останній він тривалий час очолював і навіть кандидатську захистив із приватизаційної проблематики. В його фаховості – жодних сумнівів. Натомість призначений опікуватися фінансами Андрій Сенченко в Ленінградському механічному інституті опановував специфіку виробництва літальних апаратів, але після швидкого просування по комсомольській лінії опинився на владній вершині в АР Крим – у 1994 році став віце-прем'єром із питань економіки та проведення економічних реформ кримського уряду. Можливо, тепер уже й на фінансах у масштабах країни добре знається. Принаймні вже відзна-

чився критикою на адресу уряду Азарова за затримки у виплаті пенсій.

На своїх місцях також тіньовий міністр енергетики Олександр Гудима, який понад 20 років працював в енергетичній галузі та займався цією проблематикою в парламенті, й аграрний міністр Іван Кириленко – раніше очолював міністерство АПК і був віце-прем'єром із аграрних питань. А ось регіональну політику від опозиції куруватиме Володимир Бондаренко – історик і юрист. Із усіх регіональних проблем він знайомий хіба зі столичними, адже працював у Київській міськдержадміністрації, був депутатом столичної міської ради, тричі кияни обирали його до Верховної Ради. Бондаренко – один із найзавзятіших критиків дій нинішнього мера Києва.

Опонувати одразу двом міністрам – із надзвичайних ситуацій (Несторові Шуфричу) та екології (Вікторіві Бойку) опозиціонери призначили Юрія Гримчака, який закінчив Макіївський інженерно-будівельний інститут, а згодом ще довчився

В опозиційному уряді лише
1
професійний економіст

ОБОРОНА ОПОЗИЦІОНЕРІВ, СУДЯЧИ З ПРИЗНАЧЕНЬ, НА ДЕЯКИХ НАПРЯМКАХ БУДЕ ВІДВЕРТО СЛАБКОЮ

на магістра державного управління. До обрання в парламент був помічником депутата Юрія Луценка, після приходу до влади «помаранчевих» рік працював заступником голови Донецької облдержадміністрації з політико-правових питань. Чи не завелике навантаження на такого фахівця? Тіньовий міністр праці та соціалітики Андрій Павловський також має технічну освіту (Київський політех), диплом магістра держуправління й досвід роботи помічником депутата. Але, на відміну від Гримчака, він зараз працює за профілем – у парламентському Комітеті з питань соціалітики та праці. Й уже встиг розкритикувати регіоналів за намагання протягнути через Верховну Раду новий Трудовий кодекс, у якому передбачається збільшити трудовий робочий тиждень на 8 годин.

АРМІЯ СИЛОВИКІВ ТА ЮРИСТІВ

Дипломованих юристів в опозиційному уряді вісім. Серед них – віце-прем'єри Володимир Стретович, рекордсмен із виступів у парламенті Юрій Кармазін та юрист-міжнародник Борис Тарасюк, який за сумісництвом ще й міністр закордонних справ. Опозиційне МВС очолив досвідчений юрист і генерал-лейтенант міліції Геннадій Москаль, відомий викривальник і збирач компромату, оборонним напрямком завідуватиме екскомандувач Сухопутних військ Збройних сил України Микола Петрук.

Міністерство юстиції відійшло представниці Української соціал-демократичної партії (УСДП, нагадаємо, – одна зі складових Блоку Тимошенко) Олені Шустік. Олена Юрївна диплом юриста отримала лише у 2005 році, а до того вивчалась на радіофізика. До обрання у 2006 році в парламент працювала журналістом, пресекретарем міністра юстиції, а згодом помічником депутата Василя Онопенка – напевне, саме там практикувалась у юриспруденції перед карколомним стрибком безпосередньо в крісло опозиційного міністра юстиції.

Двічі міністра юстиції Романа Зварича в уряді Соболева призначили «міністром без портфеля» – міністром Кабміну. В 2005 році з'ясувалося, що юридичної освіти він не має, та й документально підтвердити наявність вищої освіти він також не зміг, а в Манхеттенському коледжі Зварич вивчав філософію. Проте це, звісно, не обмежує його в праві критикувати дії уряду Азарова в будь-якій сфері.

Оборона опозиціонерів, судячи з призначень, на деяких напрямках буде відверто слабкою, проте тіньовому кабінету обіцяно професійне підкріплення з колишніх урядовців, які увійдуть до складу стратегічної експертної ради об'єднаної опозиції. Залишилося розв'язати ключове завдання – знайти спосіб змусити владу прислухатися до рекомендацій, а не обмежуватись лише їх декларуванням. ■

АНДРУХОВИЧ + КАРБІДО

ЦИНАТОН 2010 ТУР
МУЗИКА + ПОЕЗІЯ
ВІЗУАЛІЗАЦІЯ УІ-ГРУПА КУБ + АРТПОЛЕ

НОВІ ПЛАНІТІВКИ

АНДРУ
ХОВИЧ
+ КАРБІДО
ЦИНАТОН
з додатком ІНДІЯ

Вірші зі збірки "Екзотичні птахи і рослини"
з додатком "Індія"

організатор туру

АРТПОЛЕ
АГЕНЦІЯ ПОДІЙ

більше інформації:
www.artpole.org
тел. 067 232 5734

14 квітня - Івано-Франківськ, Обласна державна філармонія (вул. Леся Курбаса, 3)

16 квітня - Львів, Міський палац культури ім. Гната Хоткевича (вул. Кушевича, 1)

17 квітня - Вінниця, Обласний музично-драматичний театр ім. Садовського (вул. Театральна, 13)

19 квітня - Одеса, Єврейський культурний центр (вул. Ніжинська, 77/79)

21 квітня - Дніпропетровськ, Палац дітей та юнацтва (вул. Набережна Перемоги, 5)

23 квітня - Київ, Будинок офіцерів (вул. Грушевського 30/1)

Прокурорський бунт

Правоохоронці пішли на конфлікт із новою владою

Автори:
**Андрій
 Лаврик,
 Богдан
 Буткевич**

У вищих владних колах розгорівся скандал: слідчий Генеральної прокуратури викликає на допит як свідка у справі про отруєння Віктора Ющенка свого формального куратора – віце-прем'єр-міністра з питань силового блоку Володимира Сівковича. Урядовець на виклик відреагував не зовсім адекватно – звинуватив правоохоронця у знущанні й шантажі. Тоді як впливовіші за Сівковича люди (як той-таки Ющенко чи Кучма) свого часу ходили на допити до ГПУ, не влаштовуючи істерик. Поведінку силового віце-прем'єра може пояснити те, що, за припущенням експертів, одне з ключових завдань Сівковича на нинішній посаді – скерувати розслідування резонансних кримінальних справ (як-от вбивство Гонгадзе, отруєння Ющенка тощо) у вигідне для нової влади русло (*див. Тиждень, № 11/2010*). Але не всі

слідчі Генпрокуратури готові псувати власну репутацію, фальсифікуючи справи за вказівкою зверху.

ОСОБИСТА СПРАВА

Як відомо, Володимир Сівкович – це чи не єдиний свідок у справі про отруєння экс-президента Віктора Ющенка, який ігнорував виклики на допит у ГПУ, прикриваючись депутатським мандатом. Кілька тижнів тому він перейшов на роботу в уряд і втратив депутатський імунітет, чим і скористалася керівник слідчо-оперативної групи у цій справі Галина Климович. У відповідь Сівкович публічно звинуватив її в шантажі. «Повістки всім віце-прем'єрам і народним депутатам – це просте знущання над людьми, шантаж із боку Климович, яка фактично до сьогодні не керована генеральним прокурором», – заявив він пресі.

«Передумови цього конфлікту лежать у поганих особистих стосунках пана Сівковича й пані Климович, – вважає Михайло Басараб, керівник Центру прикладної політики «Знак». – Із того, що офіційно заявляв віце-прем'єр, зрозуміло, що між ними давнє непорозуміння, бо дратівливість саме до цієї працівниці Генпрокуратури чітко видно неозброєним оком». Подейкують, що Сівкович лише при згадці прізвища Климович часто втрачає душевну рівновагу. Що викликало таке ставлення, можна лише гадати.

Ризикнемо припустити, що «корінь зла» криється саме у справі про отруєння Ющенка. Володимир Сівкович з 2004 року і до свого переходу в уряд очолював парламентську комісію з розслідування обставин замаху на недавнього президента країни. І від самого початку послі-

довно обстоював версію, що ніякого отруєння і відповідно замаху не було. Він навіть оприлюднював аудіозаписи, на яких буцімто люди з оточення Ющенка обговорюють проблему, як додати діоксин у проби крові вже экс-президента, що надіслалися на експертизу до американської лабораторії.

«Пан Сівкович багато разів озвучував свою версію, згідно з якою ніякого отруєння взагалі не було, – каже політолог Вадим Карасьов. – Пані Климівич же є професіоналом і людиною, яка вважає, що спочатку треба провести ретельне розслідування, а вже потім щось коментувати. Думаю, це стало наріжним каменем конфлікту між ними».

Цілком логічно, що прокурорській слідчій групі, яку очолює Климівич, хотілося б ретельно вивчити зазначені записи і запитати в Сівковича, на чому ґрунтується його версія про фальсифікацію отруєння. Те, що силовий віце-прем'єр не поспішає ділитися інформацією з Генпрокуратурою у встановленому законом порядку, означає, що він сам не впевнений у переконливості власних аргументів. І під час надання свідчень може опинитися перед дилемою: визнати свої попередні заяви пустопорожніми (й отримати тавро брехуна) або ж і далі обстоювати власну версію. Останнє може обернутися притягненням до кримінальної відповідальності за надання напевне неправдивих свідчень. У тюрму за це не садять, але пляма на іміджі буде така, що не змиєш.

ПАРТІЙНІ ЧВАРИ

Більшість опитаних нами експертів у конфлікті Климівич із Сівковичем бачать, зокрема, й політичний аспект. «Генпрокуратура досить давно працює у фарватері Партії регіонів, – стверджує депутат Верховної Ради Юрій Кармазін. – Думаю, причина цього конфлікту також у внутрішньопартійній боротьбі між самими регіоналами, серед яких комусь вигідно смикати за цей хвостик».

«Зараз відбувається масштабний процес переділу посад у вертикалі влади, і не всі угруповання в таборі переможців задоволені отриманим, – додає Михайло Басараб. – Пан Сівкович

як шеф усіх силових відомств може стояти на перешкоді багатьом діячам і з ПР, і з інших політичних сил. Цілком можливо, що «накат» іде з боку групи Фірташа – Львовчкіна, котра не задовольнилася посадою голови СБУ, яку обійняв її представник Валерій Хорошковський. Тепер вона намагається розширити свій вплив у силових структурах, але їй заважає ставленик групи Ключова Сівкович. Окрім того, саме ці групи конкурують зараз за вплив на Януковича».

«Проте це не означає, що пані Климівич входить до їхнього пулу, – підкреслює політолог Вадим Карасьов. – Це людина, яка принципово не буде лялькою в руках ляльководів. Якраз навпаки – вона є цілком незалежним і сильним гравцем. Просто зараз так склалося, що її інтереси цілковито збігаються з інтересами групи Фірташа. Тому вона може використати намагання втягнути її в чужу гру у власних інтересах. Климівич прагне використати тих, хто хоче використати її».

ЛІНІЯ КОНФЛІКТУ

Публічний скандал навколо виклику Сівковича на допит у ГПУ збігся в часі з призупиненням слідчих дій у справі про отруєння Ющенка. У березні, під час формування уряду Януковича – Азарова, заступник генпрокурора Віталій Щоткін наказав Галіні Климівич готувати матеріали справи для передачі іншому керівникові слідчої групи. «З урахуванням того, що на сьогодні слідчий (Климівич) і його група не дають нам цих матеріалів, ми вирішили призупинити справу до їх вивчення», – сказав нещодавно Щоткін. Тобто виходить, що Климівич не підкорилася. Наскільки відомо, зараз вона перебуває у відпустці.

«Склалася ситуація, коли під питанням її (Климівич) подальша кар'єра, – вважає Володимир Фесенко, голова правління Центру прикладних політичних досліджень «Пента». – Адже генпрокурор демонструє цілковиту лояльність до нового президента і вимагає того самого від своїх підлеглих. Тоді як сама пані Климівич – достатньо відомий слідчий, вона майже не світилася у політичних скандалах. І може піти під «ніж». Виклик Сів-

ковича – це, з одного боку, демонстрація власної активності та ефективності, а з іншого – певною мірою спроба шантажу влади. Мовляв, не чіпайте мене – вам же буде дорожче. Людина намагається вберегти резонанс справу від закриття і свій статус головного слідчого в ній».

«Важливо й те, що Сівкович є віце-прем'єром із правоохоронних органів, – додає Вадим Карасьов. – Такої посади, до речі, немає в жодній демократичній державі. Вона притаманна пострадянським країнам, де виконавча влада всіма засобами намагається втримати контроль над правоохоронними структурами. Тому цей демарш Климівич цілком може бути демаршем Генеральної прокуратури як структури з метою довести своє право на існування як незалежного органу або просто збереження свого впливу».

Слід зазначити, що Галіна Климівич – легенда вітчизняної прокуратури. На її рахунок розкриття низки резонансних справ про замовні вбивства 1990-х, зокрема правоохоронців, громадських діячів і журналістів. Свого часу вона сама ледь не стала жертвою кілера. Уперше її кар'єра опинилася під загрозою восени 2006-го під час другого приходу Віктора Януковича до влади. Климівич, розслідуючи вбивство майора міліції Теплиха, його колеги Тесленка та бізнесмена Шителя (скоєні протягом 1993–1994 років), з'ясувала, що співучасником цих злочинів та організатором одного з них може бути Анатолій П., світило медицини і головлікар однієї зі столичних лікарень. Щойно підозрюваного арештували, Климівич відсторонили від справи, їй загрозувало звільнення. Як розповів один з учасників слідчо-оперативної групи, проблеми Климівич пояснювалися просто: оперативники, які стежили за замиським будинком підозрюваного, доповіли, що його частими гостями були члени уряду, судді, керівники Генпрокуратури... Самого Анатолія П., до речі, в 2006-му пророкували на посаду міністра охорони здоров'я. Додамо, що тоді для Галіни Климівич усе закінчилося добре завдяки втручанням ЗМІ та публічному скандалу. ■

Не всі слідчі Генпрокуратури готові псувати власну репутацію, фальсифікуючи справи за вказівкою зверху

Тимчасово недоступний

Стратегічні державні підприємства в Україні вже давно служать не для наповнення бюджету, а для задоволення потреб різноманітних угруповань. Один із прикладів – Укртелеком

ЯК ЗБИВАЛИ ЦІНУ ВАТ «УКРТЕЛЕКОМ»

Жовтень 2000 року

Верховна Рада ухвалила Закон «Про особливості приватизації ВАТ «Укртелеком», згідно з яким передбачено, що 51% підприємства залишиться у держвласності

Серпень 2001 року

За державною власністю закріплено (розпорядження Кабміну) пакет акцій у розмірі 50% статутного фонду ВАТ «Укртелеком» плюс одна акція, 37% акцій заплановано продати на торгах

Жовтень 2001 року

Початок першого етапу приватизації – пільговий продаж 13% акцій. Для продажу персоналу ВАТ виділено 2,08% акцій, колишнім працівникам – 5,91%, керівникам компанії – 5%. Результат – 6,2% акцій залишилися невикупленими (більшість колишніх працівників-пенсіонерів виявилися «мертвими душами»). На думку експертів, це дало змогу підвищити вартість 5-відсоткового пакета акцій, що належав керівництву

Липень 2004 року

Кабінет Міністрів затвердив склад Комісії з приватизації державного монополіста ВАТ «Укртелеком», голова – Микола Азаров. Фонд держмайна має намір продати 42,86% акцій стратегічному інвесторові за ціною від \$500 млн, проте згодом ФДМ відкликав анонс про оголошення конкурсу

Автор: Валентина Кузик

В центрі уваги знову ВАТ «Укртелеком». Днями віце-прем'єр-міністр Сергій Тігішко заявив, що монополіст – один із перших у черзі на приватизацію. Місяцем раніше голова наглядової ради ВАТ «Укртелеком» Микола Гончар заявив про доведення компанії до банкрутства її нинішнім керівництвом.

ПРОПАЛО ВСЕ

За нинішніх економічних показників і боргового шлейфу Укртелекому загрожує дефолт, переконаний Микола Гончар. У період до 2005 року компанія демонструвала стабільне зростання в межах 16% щорічно. Але після приходу нового керівництва темпи приросту доходів почали знижуватись: у 2008 році зменшилися на 2,5%, а в плані на 2010-й закладено падіння на рівні 7,4%. 2008 року колись одне з найбільших підприємств України взагалі стало збитковим – позаторік мінус 1,53 млрд грн, за підсумками 2009-го – мінус 456,4 млн грн, а в проєкті фінплану на 2010 рік передбачено 1,26 млрд грн збитків.

Заборгованість підприємства за кредитами зростає з 600 млн грн до 3,5 млрд грн. Загалом фінансові зобов'язання компанії сьогодні становлять 4,7 млрд грн, тоді як статутний капітал підприємства – 4,6 млрд грн. Микола Гончар називає і найближчі загрози для фінансової стабільності Укртелекому – виплата \$55 млн за боргами перед Credit Suisse First і Deutsche Bank. Нещо-

давно керівництво Укртелекому де-факто визнало свою неплатоспроможність, попросивши кредиторів відтермінувати чергову виплату.

ОГО!

Критичний фінансовий стан Укртелекому – наслідок неефективного менеджменту, що притаманно всім великим державним компаніям. Укртелеком не витримує конкуренції з мобільними операторами, внаслідок чого компанія стрімко втрачає ринкові позиції (з 2003 по 2009 рік частка компанії в прибутках телекомунікаційної галузі скоротилася з 38% до 16,5%). «Це один із проявів світової тенденції останніх років – відтік клієнтів, прибутків від операторів фіксованого зв'язку до їхніх «мобільних» конкурентів», – пояснює керівник експертної групи Netton.Telekom Роман Хімич. Стрімкий розвиток мобільної телефонії породив у 2008 році конфлікт держкомпанії та стільникових операторів, що полягав у бажанні Укртелекому переглянути ставки інтерконекту (плати, яку оператор перераховує своєму конкурентові за з'єднання з його номером). Укртелеком опинився в невідгданому становищі, оскільки сплачував за хвилину дзвінка на номери мобільних по 0,5 грн, натомість отримував від стільникових операторів вдвічі менше – 0,25 грн при мобільних дзвінках на стаціонарні номери. За словами голови правління Георгія Дзекона, цей дисбаланс коштував Укртелекому 170 млн грн щорічно, гравці мо-

ХТО ХОТІВ УЗЯТИ СЛУХАВКУ?

Компанії, які в різний час були зацікавлені у купівлі ВАТ «Укртелеком»

Банки: Raiffeisen (Австрія), Credit Suisse (Швейцарія), Merrill Lynch (США)

Телекомунікаційні компанії: Turkcell (Туреччина), Magyar Telecom (Угорщина), Deutsche Telekom (Німеччина), France Telecom (Франція), Telenor (Норвегія)

Промислово-фінансові групи: АФК «Система» (Росія), SCM (Україна)

більного ринку за рахунок високих ставок на інтерконект для Укртелекому мали змогу «дотувати» безкоштовні дзвінки своїх абонентів усередині мережі, що сприяло нарощуванню їхньої клієнтської бази. В конфлікт втрутився Антимонопольний комітет, який мав на меті уніфікувати ставку інтерконекту. Проте за неофіційною інформацією, розгляд питання було призупинено після дострокової сплати податку на прибуток компаніями «Київстар» та «МТС-Україна». Роман Хімич вважає, що Георгій Дзекон мав можливість вирішити цей конфлікт на користь держоператора, але не зробив цього».

Укртелекому все ж таки вдалося домовитися з операторами мобільного зв'язку про поступове здешевлення інтерконекту протягом 2010 року, проте воно буде незначним, тому експерти прогнозують, що втрати держоператора внаслідок диспаритету ставок цьогооріч можуть перевищити 200 млн грн.

Не можна сказати, що керівництво Укртелекому не усвідомлювало необхідності (на тлі зростаючої конкуренції на ринку зв'язку) модернізації та запровадження нових послуг для клієнтів. Зокрема, протягом 2006–2008 років на 20% скоротили штат співробітників – до 95 тисяч. Проте експерти вважають, що за сучасного рівня автоматизації штат компанії все ще роздутий щонайменше вдвічі, а вибір нових проєктів був неправильним.

Пріоритетними проєктами Укртелекому впродовж остан-

Серпень 2004 року

Уряд Віктора Януковича затвердив проведення конкурсу з продажу 42,86% акцій Укртелекому, затримку обґрунтували потребою додатково вивчити питання. Леонід Кучма зупинив приватизацію Укртелекому на вимогу опозиції, яка звинуватила уряд у розпродажу держвласності перед виборами (на той час уже було продано Криворіжсталь та кілька гірничо-збагачувальних комбінатів)

Квітень 2005 року

Уряд Юлії Тимошенко ініціював скасування закону про приватизацію Укртелекому, що «не відповідає державним інтересам». Декларована мета – продати Укртелеком за максимальною ціною

Червень 2005 року

Президент Віктор Ющенко у Давосі заявив про намір виставити Укртелеком на продаж

Листопад 2005 року

Уряд Юрія Єханурова заявив про намір виставити на продаж Укртелеком після зняття законодавчої заборони на продаж та підвищення його інвестиційної привабливості за рахунок «надання відповідних ліцензій». Проте опозиційний ФДМ не радить у 2006 році реалізувати великі підприємства і зволікає з підготовкою приватизаційних документів для уряду

ніх років стали «ОГО!» (кабельний інтернет-доступ) та Utel (3G-зв'язок). Реалізацію останнього експерти одногосло називають провальною. Фахівці попереджали про недоцільність розвивати зв'язок третього покоління на базі державного монополіста, мовляв, мобільні мережі й телефони UMTS-стандарту наразі дорогі, в умовах України навряд чи отримають широке розповсюдження, а тому не принесуть швидкого прибутку. Однак там, де витрачають державні гроші, як правило, мудрих порад не слухають, а керуються власними інтересами. Уряд Єханурова таки примусив Нацкомісію з регулювання зв'язку видати Укртелекому відповідні ліцензії. Аргументували це рішення потребою збільшити вартість компанії на \$400–500 млн, а відтак – і привабливість для потенційного інвестора. За словами Миколи Гончара, в розвитку 3G-мережі було інвестовано 1,4 млрд грн. Зокрема, 56 млн грн витратили на невдалу кампанію з просування нової послуги. З цим твердженням погоджуються й експерти зв'язку, й рекламисти. Оператор намагався нав'язати українцям відеодзвінки та голосові сервіси, тоді як споживач потребував високої швидкості передачі даних, бездротових технологій доступу до інтернету тощо.

«Постанова розвивати в Україні 3G-мережу на базі Укртелекому є дуже суперечливою: передовсім це дуже капіталомісткий проект, під який у оператора не було фінансових ресурсів. Відповідно розбудову мережі припинено, Utel став рішенням для мобільного інтер-

нету, а не для телефонного зв'язку. Тож цю послугу з самого початку слід було позиціонувати зовсім інакше», – розмірковує аналітик компанії GfK Ukraine Гліб Вишлінський. «Головними причинами невдачі проекту стали грубі помилки, допущені на етапі планування. Не було проведено адекватного оцінювання вартості антиконкурентних бар'єрів (чинників, що заважають розвитку унікальних переваг Utel, якими не володіють інші оператори. – Ред.). Основною проблемою залишається фрагментарне радіопокриття. Це значно обмежує можливості швидкісної передачі даних там, де немає можливості приймати 3G-сигнал, що фактично нівелює переваги нового продукту для бізнес-абонентів», – вважає Роман Хімич. Таким чином за I квартал 2009 року Utel приніс Укртелекому лише 22 млн грн доходу, на початку поточного року, за даними iKS-Consulting, Utel обслуговував 432 тис. абонентів, або 0,78% ринку мобільного зв'язку в країні. На думку експертів ринку, Укртелеком так і не зміг скористатися перевагами права розвитку 3G-мережі й тому змушений був віддати послугу на аутсорсинг стільниковим операторам.

Більш вдалою спробою модернізуватися став інтернет-проект «ОГО!». Протягом I кварталу 2009 року він приніс держоператору 245 млн грн доходу та 700 тис. користувачів, проте експерти вважають, що потенційно послуга могла стати прибутковою за умов грамотного маркетингу. «Я бачу значний потенціал збільшення клієнтської бази за рахунок

гнучкішого ціноутворення та розробки спектра пропозицій. Зараз оператор фактично просуває одну тарифну модель безлімітного користування інтернетом із обмеженою швидкістю», – критикує пан Вишлінський. І це тільки один із прикладів невикористаних можливостей. Аналітики зауважують, що Укртелеком прак-

ПРИВАТИЗАЦІЮ УКРТЕЛЕКОМУ МОГЛИ ВІДТЯГУВАТИ, ЩОБ ЗМЕНШИТИ ЙОГО ЦІНУ ПІД КОНКРЕТНОГО ПОКУПЦЯ

СТРАТЕГІЧНИЙ ОБ'ЄКТ

Укртелеком обслуговує близько 9 млн абонентів. Компанія забезпечує не лише сільський, міський, міжміський і міжнародний зв'язок, а й спецзв'язок, секретні канали, а також підтримує систему «Вибори», через яку на сервер ЦВК надходять дані про результати голосування з регіонів

тично не працює з корпоративним клієнтом – а це цільова аудиторія типового оператора фіксованого зв'язку. «Низці приватних операторів фіксованого зв'язку, як-то Оптима Телеком, Vega, пасивність держкомпанії дала змогу вибудувати свій бізнес», – констатує Вишлінський.

Експерти впевнені, що керівництву Укртелекому не треба вигадувати велосипед, варто лише правильно скористатися наявними перевагами. Було б бажання. Держоператор володіє найбільшою магістральною мережею передачі даних, потужності якої були готові орендувати конкуренти. Однак Укртелеком не зміг запропонувати потенційним партнерам вигідних умов, через що останні були змушені розвивати власні мережі, а укртелекомівський ресурс залишився незатребуваним. Головне контрольно-ревізійне управління оцінює недоотриманий прибуток держкомпанії від цього напряму на рівні

ЯК ЗБИВАЛИ ЦІНУ ВАТ «УКРТЕЛЕКОМ»

Березень 2006 року

Уряд скасував низку своїх постанов і розпоряджень, що стосувалися особливостей приватизації Укртелекому, зокрема рішення про затвердження плану розміщення його акцій

Травень 2006 року

Мінтрансзв'язку ініціював початковий продаж 25% акцій Укртелекому. Озвучено плани завершити приватизацію за три-чотири роки, проте ініціатива так і не була закріплена нормативно

Грудень 2006 року

Уряд Януковича включив Укртелеком до переліку об'єктів, пропонованих для приватизації у 2007 році

Березень 2007 року

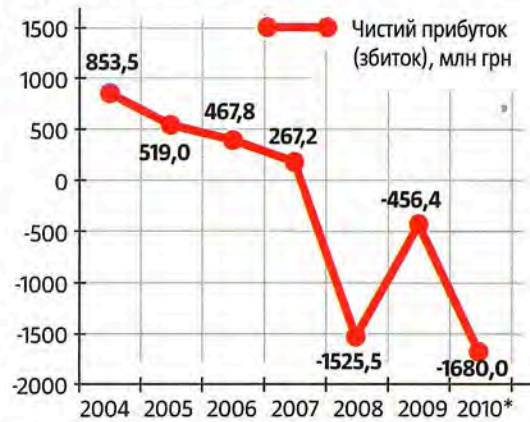
ФДМ затвердив план приватизації Укртелекому, за яким 50%+1 акція закріплюються у власності держави, 37,86% буде виставлено на продаж міжнародних фондових біржах, 5% – на фондових біржах України пакетами по 1% кожен. Президент Віктор Ющенко наполягає на продажу контрольних пакетів акцій, щоб знайти стратегічного інвестора

900 млн грн. Микола Гончар пов'язує незацікавленість Укртелекому цим напрямом із особистими бізнес-інтересами керівництва компанії. За його словами, Георгій Дзекон має стосунок до компанії, яка підписала з мобільними операторами контракт на будівництво дублюючих мереж.

ДЕРЖАВНА ФРІКОНОМІКА

Микола Гончар причину фінансового занепаду держоператора бачить винятково у фігурі теперішнього керівника Укртелекому. Однак незалежні експерти переконані, що державний менеджер ніколи не буде ефективний, яким би не було його прізвище. «Проблема Укртелекому – це проблема деградації держави, зокрема і як власника цього підприємства. Для наведення ладу немає волі, ось і все», – констатує Роман Хімич. Ще до запуску Utel, на початку 2007 року, Роман Хімич аналізував бізнес-план проекту й був здивований його недолугістю. «Якість документа нижча всякої критики, – писав експерт у своєму блозі. – Зрештою, відверта халтура – звичний спосіб мислення та справ на всіх поверхах української держави. Після роботи в Мінтрансі мене заледве можна чимось здивувати. Приміром, мені напевно відомо, що фінансувати початок будівництва сумнозвісного каналу Дунай – Чорне море ухвалили без будь-яких техніко-економічних обґрунтувань чи навіть перевірки технічних умов. Покійний Кирпа вирішив, що будуватимемо, й діло пішло. Заднім числом видали якусь фількіну грамоту на п'яти (!) сторінках».

Динаміка фінансових результатів ВАТ «Укртелеком»

За даними ВАТ «Укртелеком», Державної адміністрації зв'язку.

* За неофіційною інформацією, прогнозний показник

Стратегічні державні підприємства в Україні вже давно служать не для наповнення бюджету, а для виконання політичних завдань (зокрема в схемах для акумуляції коштів на вибори) та задоволення бізнес-інтересів різноманітних угруповань та політичних сил, які в той чи інший час мали контроль над компаніями. «Менеджмент, який призначає держава, ніколи повною мірою не орієнтований на отримання прибутку, він має політичні завдання, і це впливає на фінансовий стан підприємства. Проблема не в тому, як примусити керівництво Укртелекому працювати, а в тому, що цю компанію потрібно було приватизувати ще десять років тому», – переконаний Гліб Вишнівський. Через затягування з приватизаційним процесом, Укртелеком за останні

За оцінками компанії Concorde Capital, приватизація Укртелекому відбудеться не раніше кінця 2010-го – початку 2011 року через необхідність підготувати компанію до продажу

роки подешевшав у кілька разів. Так, якщо у 2000-му вартість компанії оцінювали в \$2,2 млрд, у 2007-му – в \$3,5 млрд, то в поточному році Фонд держмайна збирається отримати за Укртелеком \$1,25 млрд, натомість за оцінками Миколи Гончара вартість підприємства сьогодні не перевищує \$600 млн. Декого така цінова динаміка нашонок на думку: приватизацію Укртелекому свідомо відтягували, аби зменшити його ціну під конкретного покупця.

Ще до свого призначення головою Фонду державного майна Олександр Рябченко в інтерв'ю *Тижню* висловив думку, що Укртелеком перебуватиме у власності держави, поки не буде знекровлений. «Це величезний майновий комплекс і місткий фінансовий потік. Ідеться не про прибутковість, а про обсяги грошей, що проходять через підприємство. Є люди, які на цьому добре заробляють, вони зацікавлені в тому, щоб компанія залишалась у власності держави якнайдовше, і їхнє лобі сильніше, ніж зацікавлене в приватизації», – говорив пан Рябченко. Деякі експерти вважають, що питання продажу держоператора, яке знову актуалізувалося, пов'язане із зацікавленістю підприємством компанією Ріната Ахметова System Capital Management. До кризи SCM активно скуповувала операторів фіксованого зв'язку, а на початку 2006 року керівництво компанії вперше підтвердило зацікавленість у приватизації Укртелекому, якщо його буде виставлено на продаж. ■

Травень 2007 року

Київський господарський суд заборонив проведення запланованих торгів на Українській фондовій біржі з продажу 1% акцій ВАТ «Укртелеком» для забезпечення позову компанії «Дотрін-2002». У липні Київський апеляційний адмінсуд скасував постанову Госпсуду у зв'язку з неявкою компанії «Дотрін-2002» та постійним перенесенням слухань

Червень – липень 2007 року

Кілька разів скасовувалися торги на Українській міжбанківській валютній біржі з продажу чергового 1-відсоткового пакета акцій Укртелекому через відсутність заявок і гарантій на участь у них

Січень – лютий 2008 року

Уряд Тимошенко ухвалив рішення про приватизацію Укртелекому: продаж контрольного пакета 67,79% акцій на відкритих аукціонах за стартовою ціною 12 млрд грн; пакет 25%+1 акція планують залишити у держвласності. ФДМ почав підготовку до продажу

Березень 2010 року

Віце-прем'єр-міністр Сергій Тігіпко заявив про намір приватизувати Укртелеком поточного року

Уроки французькою

Анні Добантон про український історичний контекст, еволюцію клановості й природність суспільної неоднорідності

Спілкувалася
Жанна Безп'ячук

фото: Олександр Чапменов

Емілі Азар Леон Добантон, французька журналістка й письменниця, котра пише про Україну, є до певної міри диваком у сучасній Франції. Це голос людини, яка говорить про нашу країну, спираючись на ґрунтовне знання її історії та дослухаючись насамперед до першоджерельних думок самих українців, долаючи стоси стереотипів. З її боку це спроба заповнити вакуум раціональної, інтерконтекстної дискусії щодо місця України на європейській геополітичній мапі. Як наслідок, роздуми письменниці про Україну сутнісно розходяться з традиційним французьким русофільством. Із пані Добантон *Тиждень* спілкувався про її знакову книгу «Метаморфози української незалежності» (2009) і не тільки. Зустріч із письменницею відбулася в межах спільного проекту Книгарні «Є» та Французького Культурного Центру «Європейський досвід: Франція».

КОНТЕКСТ ЗАМІСТЬ ВИСТАВИ

У.Т.: Чому і як ви зацікавилися Україною, її історією та сучасністю?

— Я ідентифікую себе як людину з Центральної Європи. Я західна людина саме з Центральної Європи. Що це означає? Це підхід 1980-х, коли Центральна Європа почала рухатися, розширяться на схід. Це був той час, коли на карті Європи почали з'являтися нові країни. Я приїхала до України 1991 року, і в мене було таке враження, що потрапила в простір знайомої культури. Під поняттям «культура» маю на увазі не так мову чи етнографію, як політичний рух, що базується на європейських цінностях. І він тут був. Для західної людини сучасності це була несподіванка. Це історичний рух, що відбувся колу, по європейському напрямку. Все розширюється й інтегрується.

У.Т.: У ваших текстах, присвячених Україні, варті особливої уваги те, що наші події ви розглядаєте в контексті, в розвитку, в еволюції. Таким чином, вибу-

довується тяглість, не усвідомлена вповні ще навіть у самій Україні.

— З одного боку, я журналістка й люблю просто розповідати певну, людську історію. А з іншого, завжди прагну дивитись у підзорну трубу, щоб побачити не лише те, що є близьким, а й те, що в далечині, на відстані. Це лежить в основі моєї роботи. Мені завжди було важко подати українську тематику так, щоб у Франції зрозуміли, що відбувалося в Україні. Приміром, події 2004 року спочатку викликали сильне здивування. Потім це сприймали як виставу, потім показували дуже красиві документальні кадри в телепрограмах. Проте це все було дуже поверхове. Всі цікавились, але ніхто нічого не розумів, тому що в журналістській професії бракує уваги до цієї нитки, що з'єднує події в часі. Бракує знання історії, самого суспільства, його ментальності, психології. Навіть коли історичні дані подаються коротко, неглибоко — це корисно. Отож я спробувала вписати окремі події в ширшу картину реальності, щоб західна людина могла вийти в цей контекст. Важливо було накопичити достатню кількість інформації. Мою книгу про Україну опублікували, коли вже минуло майже 20 років від здобуття вашою країною незалежності.

У.Т.: Тобто очевидна проблема України, з одного боку, в тому, що західні медіа подають українські події вирваними з контексту, малознайомо й часто незрозуміло, а з іншого, ми самі не навчилися про себе розповідати?

— Це правда. Я би відзначила дві речі. Не треба забувати, що донедавна основні джерела інформації про Україну походили з Москви, хоч нині поступово це починає змінюватись. І в цьому контексті йдеться про різні типи інформації. Це такі викривлення картини реальності, які продукує імперія щодо своїх екс-колоній і сусідів. Але був уже прецедент, коли Україна інформаційно вплинула на Росію. Російська опозиція підняла свій стяг завдяки українським подіям. Загалом же західні громадяни не хотіли перейматися українською темою, вони шукали легкі пояснення складних процесів. Проте

я наголошую на тому, що позитивні зрушення є. В медіях на вас починають дивитися напругу, а не через чужі лінзи. Інколи образ, який формується завдяки цьому, мені не подобається, інколи подобається. Та в цьому є свій сенс. Тепер на вас двіляться як на учасника демократичного процесу. Отже, Помаранчева революція вмотивувала людей вивчати Україну, пізнавати її по-справжньому.

НОВІ КЛАНИ – СТАРИЙ ТЕАТР
У.Т.: Помаранчеву революцію ви аналізуєте поруч зі студентською революцією на граніті 1990 року. Як би ви прокоментували таку тезу, що на відміну від решти країн Східної Європи, які водночас скинули ярмо соцтабору та обрали демократію, в Україні ці два завдання розійшлися у часі: перше сталося в 1991-му, друге – в 2004-му?

— Думаю, в обох випадках це був вибір цінностей. 1989, 1990, 1991 роки — вибір цінності незалежної української державності, її переваги над Радянським Союзом. Тоді молодь показала, що вона готова воювати за Україну, але не готова воювати в Червоній армії. 2004 рік — це вибір демократії. Але й до того демократія була представлена в Україні. Це був вибір конкретних принципів. Скажімо, злочинець має сидіти у в'язниці, за фальсифікації виборів треба відповідати. 2004 рік — це початок побудови демократії після вибору чітких цінностей.

У.Т.: У ваших «Метаморфозах української незалежності» є детальний аналіз кланової системи часів президентства Леоніда Кучми. Як зовнішній спостерігач, що ви бачите сьогодні, в якому напрямку ця система еволюціонує?

— Ми бачимо, що за Віктора Януковича смолоскип червоних директорів доби Леоніда Кучми передається олігархам. І це дуже чітко виражено. Цей смолоскип радо приймають. Олігархічні клани почали переважати над поколінням червоних директорів. Обидві структури досі співіснують, іноді йдуть одна одній на поступки. Приміром, Азаров і Тігіпко допомагають один одному. Проблема, яку ці клани вирішують: яким чином зробити

БІОГРАФІЧНА НОТА

**Анні
Добантон**

Французька журналістка, письменниця. У 1993–1997 роках працювала постійним кореспондентом Радіо Франсу в Москві. У 1998–2001 роках — радник із культури в Посольстві Франції в Україні. Автор книг «Росія — держава-м'ясоїд» (Denoël, 1998); «Метаморфози української незалежності» (Buchet Chastel, 2009), есе «Громадянське суспільство в Україні: охоронці демократії» зі збірки «Україна — новий актор у міжнародній грі» (Bruxelles, Bruylant, 2000)

ДІАЛОГ БЕЗ ПОСЕРЕДНИКІВ. Франко-українська різнобічна дискусія лише починається

дачі повторюють одне й те саме, мовляв, в історичному, економічному, мовному планах країна неврівноважена, розділена. Це пропаганда, але не хочу казати пропаганда Росії, бо вона велика й різна. В мене це викликає усмішку. Власну книгу про Росію я назвала «Росія – держава-м'ясоїд».

У. Т.: Ален Безансон своєю працею «Лихо століття. Про комунізм, нацизм та унікальність Голокосту» визначив нову тональність у дискусії про злочини нацизму й комунізму, поставивши Голодомор в Україні поруч із Голокостом. Чи підтримало його французьке середовище?

– Щодо трагедії Голодомору, то треба працювати далі над цією темою. Українські й західні історики мають координувати свої пошуки. Наприклад, французькі історики Ніколя Верт та Жак Семлен уже провели велику роботу з вивчення і Голокосту, і Голодомору. Результати їхніх досліджень розміщені в онлайнвій Енциклопедії масового насильства (www.massviolence.org). Щоб досягти високого рівня в такій роботі, потрібно повністю звільнитися від емоцій та стереотипів. Важливо, аби це була раціональна дискусія. Не можна допускати, щоб українців зображували або як ксенофобів, або як вічних жертв. Це все шлях у нікуди. Й це дуже легко.

У. Т.: Франція є толерантнішою до комунізму в усіх його вимірах, ніж, приміром, англосаксонський світ.

– Я ніколи не належала до політичних партій, ніколи не була близькою ні до комунізму, ні до антикомунізму. Комунізм і нацизм – це дві страшні трагедії. Стосовно фашизму була проведена велика робота. А стосовно комунізму ще потрібно багато зробити. І це драма для Росії, бо країна не має мужності критично оцінити своє минуле, яке вас також стосується. Як наслідок, кожен замикається на своїй власній трагедії. Сподіваюся, що у вас немає спільного майбутнього з Росією, але є спільне минуле, спільні трагедії. Память про них допоможе рухатися вперед усім, якщо буде представлена в класичних історичних працях. ■

свою владу безперервною. Але так не повинно бути, хоч цього не просто досягти. Має відбутися глибинна метаморфоза цієї влади. Навіть Віктор Янукович (який, тут усі погоджуються, не є якимось великим інтелектуалом) не захоче, щоб Україна була лише апендиксом Російської Федерації. І ваше суспільство, думаю, йому цього не подарує. Тут я маю на увазі все суспільство: й тих, хто належить до цих кланів, відправляючи, однак, своїх дітей навчатися до Оксфорда, й молоді покоління, для яких російська модель не може бути майбутнім України.

У. Т.: Після наших президентських виборів у своєму блозі ви написали, що Вікторові Януковичу треба буде ще доводити, що він є президентом України. Яким чином він має це робити?

– Можу висловити свою суто особисту думку. Я дуже люблю гумор, іронію. І коли чую по радіо президента Віктора Януковича, то щоразу мені здається, що це якийсь жарт. Але ж це не жарт. Одряду після виборів сказала собі, що йому буде дуже важко добути до кінця своєї каденції. Та я не припускала, що він витягне на світ Божий цей старий політичний театр. Можливо, захоче зіграти з ним п'єсу, яка буде зовсім не демократична. Головне, щоб цього не сталося. Проте я переконана, що це суспільство не дозволить новому президентові обернутися спиною до демократії. У Франції, приміром, інтелектуальна, культурна, експертна еліта дуже сильні. У вас є теж дуже сильні, розумні голови. Є

інший світ, який наразі прихований. У МЗС, у СБУ працюють розумні люди, не лише невігласи обіймають керівні посади.

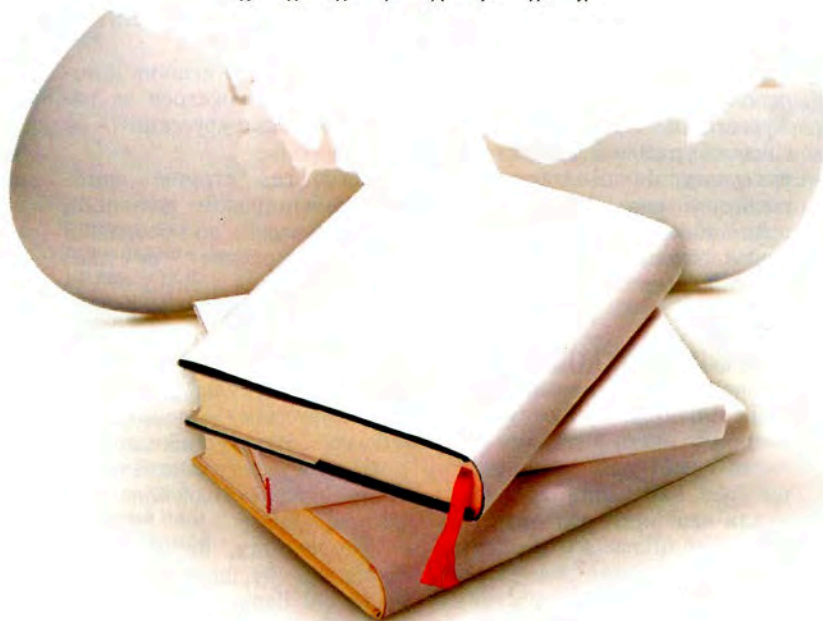
НОРМА, НАЗВАНА ПАТОЛОГІЄЮ

У. Т.: У вашому тексті про так званий поділ України на Захід – Схід ставиться запитання, яке хотілося б повторити, щоб вашу відповідь на нього почули якомога більше людей. Чому спроможність України інтегрувати всі свої території ставлять під сумнів? І чому, приміром, не ставили під сумнів таку спроможність Німеччини чи Франції, теж внутрішньо неоднорідних країн?

– Почати варто з того, що ситуація змінюється. В політичному плані в 2006–2007 роках Центральна Україна піднялася. В цьому великий потенціал для примирення. Й не забувайте, що європейське бачення Заходу й Сходу України теж починає змінюватись. Оця карта України, де вона невідворотно поділена на дві частини, – це абсурд. У Франції також на виборах є територіальний поділ. Північ Франції активніше підтримує комуністів і соціалістів. На Сході переважають прихильники правих сил. Чому це не має такого самого змісту у вас? Це ж нормально. Ви також маєте право на регіони, ближчі до тієї чи іншої політичної сили. Але сенс у тому, що для того, аби з'їсти країну, краще поділити її на маленькі частини. Це сумно казати. Для мене в тих нав'язаних поділах немає іншого значення. Ця інформація проходить через Кремль. Із його по-

К Н И Г А Р Н Я

**Незабаром відкриття нової Книгарні «Є» в Києві
за адресою: просп. Повітрофлотський 33/2**

**Книги українською та іноземними мовами
подарункові видання та альбоми
мапи, атласи, путівники
безкоштовний Wi-Fi
літературні заходи
музика та кіно
канцтовари
листівки
іграшки**

Навернення малоросів

Доктрина «Русского Міра» як стимул до побудови нової універсальної української ідентичності

Автор:
Андрій
Окара,
Москва

Словосполучення «Рускій Міръ» в останній рік стало вкрай популярним: про нього говорить Патріарх Кіріл, про нього пишуть навколополітичні та білицерковні журналісти, однойменний російський урядовий фонд спонсорує культурні акції на підтримку російської мови в Україні та інших «бывших республіках». Проте ідеологи цієї концепції трохи плутаються у визначеннях.

ТОРГІВЦІ «РУССКОСТЬЮ»

Які країни повинні входити до цієї спільноти? На думку ідеологів «Русского Міра», не підлягає сумніву належність до неї Росії, України та Білорусі. І задля якої мети розвивається ця ідентичність: для розвитку наднаціонального російського мовно-культурного простору? Для посилення впливу в суспільстві Російської православної церкви? Для створення нового геополітичного союзу? Для реінтеграції слов'янської частини колишнього СРСР? Але вже зараз забулося, що в актуальній інформаційній простір його ввели московські політехнологи-«методологи» Пётр Щедровічкій, Єфім Островській та уродженець Криму Сергій Градіровський. І мали вони на увазі передусім культурний простір функціонування російської літературної мови й аж ніяк не Святу Русь та її околиці. Сам концепт створювався ними за аналогією з «франкофонним світом».

Головна слабкість цієї доктрини в тому, що вона, апелюючи до онтології та «справжності», насправді побудована на маніпуляції та подвійних стандартах, пов'язаних із мінливістю, нечіткістю й полісемантичністю поняття «русский». На цій ниві з'явилося чимало торгівців «руссостью».

Що таке «руссость», хто такі «русские»? «Торгівці» пропонують, як мінімум, шість відповідей.

По-перше, це етнічне походження, як вважалося за радянської влади: «русский» – це великорос.

По-друге, етнічне походження в широкому розумінні, як вважалося до революції 1917 року: «русские» – це етнос, що складається з трьох субетносів – великоросів, малоросів та білоросів (концепція «большой русской нации»).

По-третє, культурна орієнтація: «русские» – це носії російської літературної мови та російської культури незалежно від етнічного походження та віросповідання.

По-четверте, це історична спадщина – те, що має стосунок до історії Давньої Русі. Академік Дмитрій Ліхачов пропонував у російській літературній мові закріпити слово «русский» для позначення історичних реалій, аби розрізнити його з «русским», яке позначає сучасні реалії. Проте ця ініціатива не здобула підтримки – з сучасної політичної міркувань.

По-п'яте, це громадянство – синонім «российскому» за часів Російської імперії або «радянському» за часів СРСР. На Заході всіх вихідців із Російської імперії та Радянського Союзу називали «русскими».

Насамкінець як метафізична категорія, що співвідноситься зі східним слов'янством та православ'ям, але не тотожна їм. Така «русскість» – це категорія не етнічна, а етична, політична, конфесійна, територіальна.

Тож часто прихильники цієї доктрини вдаються до маніпуляцій. Наприклад, коли треба, кажуть про «Рускій Міръ» як про простір співіснування східнослов'янських культур, мов та ідентичностей у всьому

його розмаїтті. Але в іншій ситуації виявляється, що «Рускій Міръ» – це простір існування російської літературної мови, а «соотечественниками» визнають етнічних великоросів.

Концепція «Русского Міра» існує за законами російської політичної культури – на неї поширюються уявлення про моноцентризм влади. Тому, з погляду цієї доктрини метафізична та політична істини зосереджені виключно в Росії, а благодать – виключно в російській мові та культурі.

ТОРОВАНИМ ШЛЯХОМ

Доктрина «Русского Міра» наслідує ті самі концептуальні вади, що були ще в XIX столітті в концепції «Триединої Руси» або «триединого русского народа». Тоді теж проголошували, що «русский» – це східнослов'янський, себто великоруський, український (малоруський) та білоруський одночасно. В такій культурній матриці знаходилося місце і для творчості Котляревського, й для «малоруських повістей» Гоголя, й для опери «Запорожець за Дунаєм», і навіть для поезії Шевченка. Але згодом виявилося, що «русский язык», «русская культура», «русский народ» – це феномени великоруського життя, в якому не залишається місця ані для України, ані для Білорусі як для повноцінних і самодостатніх культурних та історичних суб'єктів (особливо помітним це стало за доби Александра III). З погляду доктрини «триединого русского народа» Україна та Білорусь – це провінції, а українці (малороси) та білоруси – не етноси, а субетноси. Ну а всіляку українську й білоруську ідентичність придумали, ясна річ, вороги Росії для її розчленування та знищення.

«Рускій Міръ» – це відтворення тієї самої доктрини, але вже в трохи політкоректніших

«Не секрет, що на території, окресленій адміністративними кордонами Російської Федерації, проживає загалом половина населення Русского Міра...»

Пётр
Щедровічкій

категоріях – коли вже не назвеш Шевченка «народним поетом на кшталт Кольцова» й не заявиш, що слово «Україна» вигадали в берлінському Генштабі або у Ватикані.

Найбільш маргінальні ідеологи «Русского Міра» відверто борються з «вірусом українства», найбільш толерантні заявляють про намагання збудувати спільний великорусько-українсько-білоруський культурний світ, у якому б усім було комфортно й затишно. Але конфліктність цього проекту та української (а також білоруської) ідентичності залишається. Є дуже чіткий індикатор наповнення цієї концепції: якщо «Рускій Міръ» є справді тим, що декларують, тоді носії концепту повинні були б боротися не лише за права російської культури та великоруського етносу, як є зараз, але й за українську та білоруську культури та етноси. Приміром, повинні виступати проти кримських українців, проти політики президента Лукашенка на остаточну маргіналізацію білоруської мови, повинні були б воювати з мером Москви Лужковим проти репресій щодо української бібліотеки в Москві, повинні відстоювати українські школи в Башкортостані, лобювати білоруську та українське телебачення на території Росії.

У ШИРШІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

«Рускій Міръ» називають «доктриною Кремля», але це, швидше доктрина Чистого провулка (там розташована садиба Патріарха Московського). З часу розпаду СРСР це чи не перша спроба побудувати хоч якусь осмислену доктрину для Росії та сусідів. Якщо Кремль не наважеться запропонувати сусідам нічого симпатичнішого за ЄП, ЄврАзЕС, ОДКБ, Союзу державу Росії та Білорусі, Митний союз чи газотранспортний консорціум, то чому б це не зробити РПЦ? Патріарх Кіріл себе відчуває новим Никоном, а чи не головний геополітичний проект патріарха Никона – об'єднання Гетьманщини та Московського царства. Саме під цей суто геополітичний проект об'єднання з Україною православна церква з центром у Москві почала змінювати служеб-

Патріарх Московський Кіріл зачастив до України. У літку він побував у Києві, Одесі і Дніпропетровську. Кіріл відвідував Україну вже двічі: влітку 2009-го та у лютому 2010 року.

«Народам держав, які проживають на теренах історичної Русі, варто усвідомлювати свою спільну цивілізаційну приналежність та сприяти «Рускій Міръ» як свій спільний наднаціональний проект».

Патріарх Московський Кіріл

ники та обряд – за українськими й грецькими зразками, результатом чого став церковний розкол та маргіналізація старообрядців.

Звісно, в сучасному світі не можна жити без наднаціональної ідентичності, тому після смерті СРСР та розпаду двополусної моделі світового геополітичного протистояння – за ідеологічною ознакою – тема зіткнення або взаємодії різних цивілізацій стала такою популярною. Але концепція східнохристиянської цивілізації, або, як називав її візантолог Дмитрій Оболенский, «візантійської співдружності націй», будується на горизонтальних зв'язках між країнами – так свого часу будовався елліністичний світ на противагу централізованому римському. Для сучасної України побудова ідентичності на основі доктрини «Русского Міра» (або інших варіантів «Триединої Русі») означає в недалекій пер-

спективі геокультурний розкол на «малоросійські» та «галичанські» «губернії» з подальшою перспективою політичного розпаду й приєднання «малоросійських» регіонів до Росії.

Але є в неї і однозначно позитивна роль: вона не дає змаргіналізуватися різним ідеологам та будівничим української ідеї. В ситуації гострої конкуренції українська ідея вже не може залишатися вузьколобою, провінційною, мінімалістською, духовно обмеженою, зорієнтованою виключно на утилітарні прагматичні прагнення комфорту й добробуту. Українство може зберегтися лише як ідентичність великого та амбіційного народу, як універсальний, привабливий, максималістичний проект, заснований на східнохристиянських цивілізаційних цінностях. Інакше – входження в «Рускій Міръ» на правах малоросійської периферії. ■

НОВА
ОФІСНИЙ ЦЕНТР

ОФІСИ В ОРЕНДУ

М «Лівобережна»
(044) 517-05-81

**Працює «Клуб Лояльності»
для орендарів**

Нація рабів

Автор:
Петро
Тарашук

Ми раби, бо обираємо не електрика з судноверфі Валенсу, що боровся з тоталітарною системою і зрештою визволив Польщу, а завгара, «соціально близького елемента» (за словами Солженицина), який усе життя прагнув улитися в систему й підпорядковує тепер інтереси країни тоталітарному режимові Москви. В нашій країні взагалі дуже мало читають Солженицина, якби ми всі знали «Архіпелаг Гулаг» (тільки не в тій препарованій версії, яку нині публікують у Росії), в нас було б менше бажання зберігати тоталітарну спадщину й видавати її за звичай народу.

Ми раби, бо, маючи давні православні традиції й перейнявши християнство безпосередньо від Константинопольського патріарха за 160 років до першої згадки про Москву, миримся з тим, що росіарх Гундяєв таврує нас розкольниками, відібрав у нас батьківщину (ми, каже він, його «соотечественнікі»), й набираємося щодня в його церквах-плацдармах москвославної благодаті, яка полягає в тому, що нас, українців, немає, бо є тільки єдиний «православний народ».

Ми раби, бо дивимося мовчки, як найвищі державні нагороди роздають розмаїтій бюрократичній дрібноті, і то часто й людям із антидержавними й антиукраїнськими поглядами, а кристалево чиста Ліна Костенко, наш єдиний моральний авторитет, яка не заплямувала себе колабораціонізмом із тоталітарним советським режимом, відмовляється від знеціненого брязкальця. З огляду на цей факт не треба перейматися тим, що громадянин Ющенко у свинячий голос свого перебування на посаді (таки перебування, по-іншому не скажеш) боягузливо й провокаційно дав орден Степанові Бандері. Немає сумніву, наш український Че Гевара (легендарного аргентинця теж знищили за активної участі Москви) також відмовився б від девальвованого

металу. Шкода, що його онук не зорієнтувався в ситуації.

Ми раби, бо дозволяємо бюрократам ділити й нищити державу. Гаразд, якщо українська мова необов'язкова, що тоді нас об'єднуюватиме? Якщо ділити, як пропонують, країну на своєрідні національно-культурні автономії, якою мовою спілкуватимуться між собою росіянин і угорець або кримський татарин і поляк? Наші нацменшини мають могутню культурно-політичну підтримку з боку своїх самостійних держав за кордоном (крім татар, звичайно), а ми, українці, не маємо такої підтримки навіть від начебто своєї держави. Українці у своїй рідній країні живуть, як у гетто. Інша проблема: якщо решта меншин проживає компактно, російська меншина розподілена дифузно, тож як ділити громадян у такому разі? На боротьбу з українцями російські націоналісти мобілізують

**НЕВЖЕ КРАЩЕ БУТИ
ПОЛІЦАЄМ У ЧЕЧНІ,
НІЖ ГРОМАДЯНИНОМ
ВІЛЬНОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
ДЕРЖАВИ?**

тепер ще й національні меншини. Ці всі заходи й проповіді спрямовані на одне: ліквідацію країни. Погляньте на Білорусь: спершу вбивають мову, на другому етапі вже не стає народу, на третьому зникає й держава. Саме таку ясну

перспективу й пропонує країні нова влада. Адже й наші владні мужі – такі самі раби, як і ми, й покійно служать російському націоналізмові. Нищачи українську мову, влада підточує саму можливість свого існування. Немає мови – немає держави. Мабуть, і справді краще бути собакою на троєкуровській псарні, ніж Дубровським.

Ми раби. Невже таки довіку? Невже краще бути поліцаєм у Чечні, ніж громадянином вільної європейської держави? Невже краще продатися за газ («за шмат гнилої ковбаси») і навіки зганьбити себе як народ, що, живучи на одній із найбагатших територій, добровільно продав, ніби Ісав, своє право первородства й спалив сам себе в газовій камері русифікації? ■

Український Вільний Університет

※ Упродовж 90 років безперервної роботи Український Вільний Університет (УВУ) здобув визнання як навчальна, науково-дослідна й видавнича установа. Розвиваючи інтелектуальну, культурну думку, університет служить українській спільноті в Україні та в усьому світі. Сьогодні УВУ – єдиний приватний український університет поза межами України з правом, затвердженим урядом Баварії, присвоєння вчених ступенів магістра й доктора.

※ УВУ має три факультети: **україністики** (міждисциплінарне українознавство), **філософічний** (гуманітарні науки), **державних та економічних наук** (суспільствознавчі науки).

Студенти УВУ мають виняткову можливість навчатися під керівництвом міжнародного складу професури.

Більшість занять – семінари, що дає можливість студентам виявити критичне думання та осмислити суперечливі питання під альтернативним кутом зору.

АКАДЕМІЧНІ ВИМОГИ:

※ Магістерські студії:

2–3 семестри курсових вимог, магістерська робота та захист.

※ Докторські студії:

3 семестри курсових вимог, докторська дисертація, іспит із філософії та захист.

Навчальні блоки літнього семестру: травень – липень.

Навчальні блоки зимового семестру: листопад – грудень і лютий.

УМОВИ ВСТУПУ:

※ **Магістр:** 1) закінчена вища освіта (бакалавр або спеціаліст) в акредитованому університеті; 2) знання української мови (письмово та усно); 3) знання німецької або англійської мови на рівні розуміння тексту.

※ **Доктор:** 1) закінчена магістерська освіта або ступінь кандидата наук; 2) знання української мови (письмово та усно); 3) знання німецької або англійської мови на рівні розуміння тексту за допомогою словника.

ДОКУМЕНТИ ДЛЯ ВСТУПУ (надсилаються на адресу деканату відповідного факультету):

1) прохання про зарахування на студії;

2) автобіографія;

3) копія атестата про середню освіту з додатком (нотаріально завірена);

4) копія диплома про вищу освіту з додатком (нотаріально завірена);

5) для подання на докторат копія магістерського диплома (нотаріально завірена) чи (і) диплома кандидата наук;

6) рекомендації двох професорів/викладачів вищого навчального закладу, де навчався кандидат, чи теперішніх працедавців;

7) копія першої сторінки закордонного паспорта;

8) три фотокартки.

ОПЛАТА НАВЧАННЯ (приймається після зарахування кандидата на навчання):

1) одноразовий вступний внесок – €100; 2) оплата навчання за семестр – €600; 3) щосеместровий внесок (після закінчення всіх курсових вимог) до завершення написання докторської дисертації або магістерської роботи – €300; 4) магістерський іспит, захист і диплом – €750; 5) докторський іспит, захист і диплом – €1500.

Ukrainische Freie Universität, Barendstr. 9 A, D-80638, München, Deutschland, телефон: +49 (89) 997 388 30; факс: +49 (89) 997 388 331
e-mail: ufu@extern.lrz-muenchen.de, www.ukrainische-freie-universitaet.mhn.de

VIII

Міжнародний конкурс молодих піаністів пам'яті Володимира Горовиця

середня група
старша група

12-26 квітня 2010

НАЦІОНАЛЬНА ФІЛАРМОНІЯ УКРАЇНИ

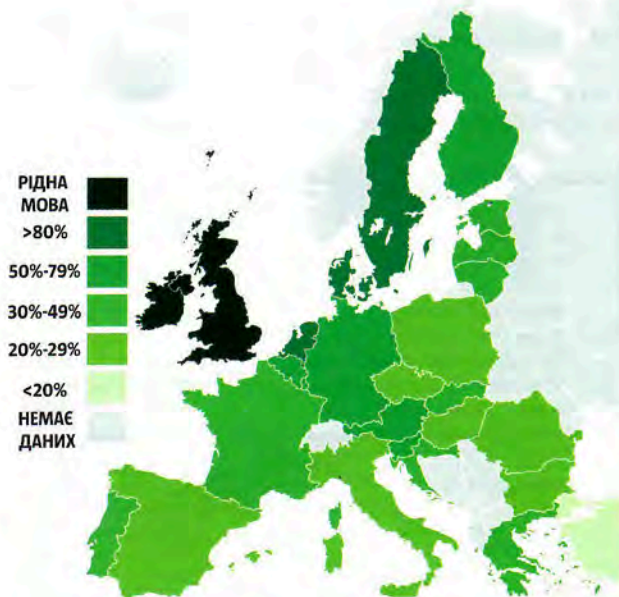
12 КВІТНЯ
ВІДКРИТТЯ КОНКУРСУ

13-24 КВІТНЯ
КОНКУРСНІ ПРОСЛУХОВУВАННЯ

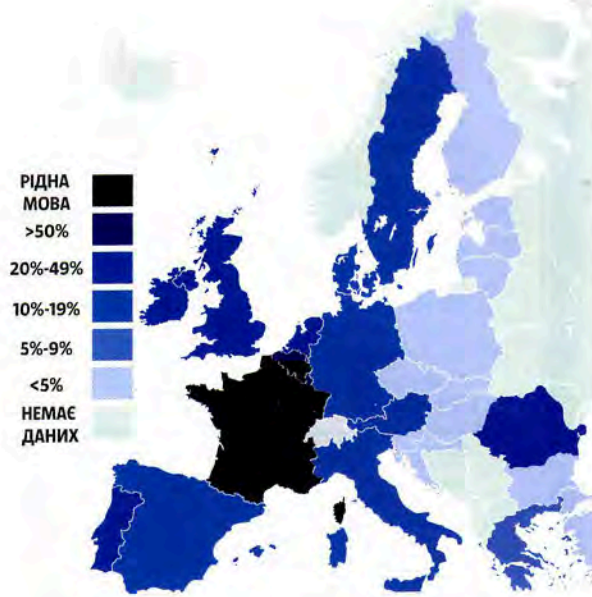
25 КВІТНЯ
КОНЦЕРТ ПЕРЕМОЖЦІВ КОНКУРСУ (СОЛЬНІ ВИСТУПИ)

26 КВІТНЯ
УРОЧИСТА ЦЕРЕМОНІЯ НАГОРОДЖЕННЯ ПЕРЕМОЖЦІВ КОНКУРСУ
ТА КОНЦЕРТ ЛАУРЕАТІВ ПЕРШИХ ПРЕМІЙ

Знання англійської мови в Європі

Знання французької мови в Європі

Культурні війни

Франція та Німеччина намагаються протистояти гегемонії англійської мови в Європі

Автор:
Дмитро
Губенко

Імператора Священної Римської імперії Карла V вважають автором афоризму, суть якого полягає в тому, що з Богом треба говорити іспанською, з друзями – італійською, з жінками – французькою, а з ворогами – німецькою. У пізніших версіях цього славнозвісного вислову чотирьом мовам відводили інші функції (наприклад, Михайл Ломоносов вважав, що французькою треба говорити з друзями, а італійською – з жінками). Так чи інакше, цей афоризм довго залишався свідченням рівноправності європейських мов.

За останні століття багато що змінилося. Лінгва франка всього світу стала англійська – мова, про яку Карл V у XVI сторіччі навіть не згадував. Домінує вона й у Європейському Союзі, який багато хто вважає прямим нащадком Священної Римської імперії. Посилення ролі англійської ще в 1970-х неабияк занепокоїло Францію, яка традиційно дуже уважно ставиться до ролі своєї мови та культурної спадщини в

світі. Останнім часом дедалі більше занепокоєння почала виявляти й Німеччина, яка дотепер не дуже переймалася впливовістю англійської.

АНГЛІЙСЬКА НАСТУПАЄ

Українці, які вивчали німецьку мову ще в радянський час, потрапивши до сучасної ФРН, звичай здивовані тим, що частину питомої німецької лексики там фактично замінили англійські слова. Причому йдеться не лише про розмовну мову, а й про мас-медіа та навіть офіційні документи. Замість Mannschaft (команда) кажуть Team, замість Fahrkarte (квиток) – Ticket.

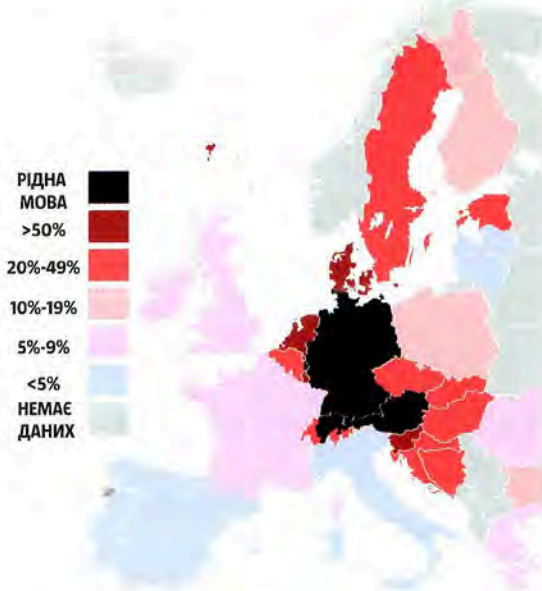
Імпортів англійських слів особливо сприяв розвиток новітніх технологій. Фактично скалькована з англійської значна частина комп'ютерної та інтернет-лексики (downloaden, klicken, E-Mail, Server). Зазнала впливу й граматика німецької мови.

Англійська поширена в шоу-бізнесі, рекламі, бізнесі. В ефірі німецьких FM-радіостанцій пе-

реважають англійські пісні. Такі транснаціональні компанії, як Deutsche Bank, ведуть ділове листування переважно англійською. І більшість німців ставиться до цього на відміну від, наприклад, французів цілком спокійно. Однією з причин такої байдужості є й те, що захист національної мови німці донедавна сприймали як один із виявів націоналізму – табуованого в Німеччині явища.

Тим несподіваним було нещодавнє звернення міністра закордонних справ ФРН Гідо Вестервелле до баронеси Кетрін Ештон, голови новоствореного зовнішньополітичного відомства Євросоюзу, в якому він закликав її приділяти більше уваги німецькій мові. Вестервелле, зокрема, запропонував створити повноцінну німецькомовну версію веб-сайту установи та висловив побажання, щоб співробітники відомства відповідали на запити громадян їхньою рідною мовою. «Німецька – найбільш поширена у використанні рідна

Знання німецької мови в Європі

РІДНА
МОВА

- >50%
- 20%-49%
- 10%-19%
- 5%-9%
- <5%
- НЕМАЄ
ДАНИХ

мова громадян ЄС. Немає ніяких підстав нехтувати нею», – зауважив міністр.

Із 500 млн жителів Євросоюзу справді близько 100 млн говорять від народження німецькою. Однак частка німецькомовних євроцивиноків менша за 20%, що вже давно викликало тихе незадоволення Берліна. Саме тому Міністерство закордонних справ ФРН зараз так активно намагається впливати на формування загальноєвропейської дипломатичної служби. Вестервелле наполягає, що євродипломати поміж кількох інших іноземних мов мають знайти й німецьку.

Німецький міністр уже якось відмовився відповідати журналістові ВВС, який звернувся до нього англійською. «Я не для того виділяю щороку €300 млн на розвиток і підтримку німець-

кої мови за кордоном, щоб потім у себе вдома відмовлятися від рідної мови», – заявив він. Вестервелле має рацію: байдужість до національної мови всередині країни викликає й байдужість за кордоном. Із 2005 року кількість іноземців, які вивчають німецьку, скоротилася з 17 млн до 14,5 млн. Інтерес до мови Гете падає навіть у Східній Європі, де німецька традиційно викликала великий інтерес.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ДОСВІД

Можливо, німцям стане в пригоді досвід Франції, адже там захистом національної мови зацікавилися ще півтисячоліття тому. 1510 року король Людовік XII видав ордонанс про проведення слідчих дій у кримінальних процесах та розслідуваннях, а 1539 року Франциск I видав ордонанс Вілле-Котере, які замінили латину як офіційну мову на північний варіант французької мови. Проте, ясна річ, головна боротьба за майбутнє французької розгорнулася наприкінці ХХ сторіччя.

У 1972 році було видано Декрет про збагачення французької мови, який передбачав створити термінологічні комісії при центральних органах державної влади. Ці комісії мали виявити прогалини у французькому словнику та запропонувати терміни, які мали їх заповнити. Затверджені терміни обов'язкові до вживання всіма органами державної влади. Саме тому у Франції нарівні з e-mail (електронна пошта) ходить і власне *courrier électronique*, а комп'ютер називають *ordinateur*.

У 1975 році ухвалили закон про вживання французької мови, зміст якого, однак, згодом було вихолощено численними поправками. Але 1992-го під час пере-

гляду конституції до неї додали статтю про державність французької мови, й у 1994 році прийняли новий, уже безкомпромисний мовний закон. Тоді ж внесли зміни до Закону про свободу передачі інформації, які, зокрема, запровадили квоту на 40% франкомовних пісень у французькому ефірі. Саме завдяки Франції на переговорах у рамках ГАТТ (Генеральна угода з тарифів і торгівлі – попередниця Світової організації торгівлі) культурну продукцію було проголошено цінністю, яку не можна віддавати на поталу ринку. Завдяки цьому країні вдалося зберегти квоти та субсидії для національної культури.

Зараз Франція докладає всіх зусиль, щоб зберегти за французькою статус мови міжнародної дипломатії. Спеціальним представником президента країни Ніколя Саркозі з питань популяризації французької мови є колишній прем'єр-міністр Жан-П'єр Раффарен. На початку року він відвідав штабквартиру ООН у Нью-Йорку, де наполягав на тому, що організація має поважати той факт, що французька є нарівні з англійською однією з її двох робочих мов.

Таке ж послання Раффарен виголосив і в Брюсселі. Європейська комісія має три робочі мови: англійську, німецьку й французьку, проте розширення ЄС на Північ та Схід зміцнило позиції англійської. Майже всі єврокомісари надають перевагу саме цій мові. Тепер же французи, як і німці, хвилюються, що очолюване Кетрін Ештон відомство буде всуціль англословним. Мабуть, Європі справді час згадати часи Карла V, коли мовою владці могли вільно спілкуватися зі своїми підданими кількома мовами. ■

Дані з сайту www.wikipedia.org

51%
громадян ЄС володіло англійською у 2005 р. порівняно з

32%
тих, хто володів німецькою, та

28%
тих, хто володів французькою

Епоха Інтернаціональної Освіти

- іноземні мови
- освіта за кордоном
- переклад
- бізнес-тренінги

www.epoch.kiev.ua

8 044 278 47 12

ЕPOCH education experience evolution

Е-демократія

Реформування публічного адміністрування в сучасному світі неможливе без розвитку е-врядування, вимоги до якого постійно підвищуються

Автор:
Жанна
Безп'яточку

«Людям служать людям» – це мотто канадського інтегрованого урядового порталу Service Canada, на якому громадяни можуть у режимі он-лайн, приміром, подати документи на отримання соціальної допомоги в разі втрати працездатності чи народження дитини, змінити свою адресу в податковій декларації або оформити заявку на продовження дії паспорта. Знуджені черги під кабінетами чиновників, куці прийомні години під час робочого дня, в які важко потрапити зайнятим людям, безглузда паперотворчість неефективної бюрократії та хабарі за пришвидшення адміністративних процедур – у разі успішного розвитку електронного врядування (e-government) усе це поступово відходить в минуле. Та лише в тих країнах, що зможуть тримати руку на прискореному технологічному пульсі сьогодення.

ШКАЛА ВИМОГ

Так, Євросоюз наприкінці минулого року прийняв iAction Plan-2010 із розвитку е-врядування й розробив п'ятирічну стратегію для поступового переведення більшості послуг, що надаються громадянам Євросоюзом та національними урядами, а також публічних дебатів в інтернет. Це рішення – рефлексія Брюсселя на неухильну зміну самої концепції електронного уряду: інформування та оприлюднення можновладних рішень на урядових веб-сторінках, можливість завантажувати з них офіційні бланки й форми не можуть сьогодні іменуватися е-врядуванням – цього вкрай мало. Сучасне публічне он-лайн-адміністрування – це, насампе-

ред, надання через інтернет послуг і відповідно мінімізація потреби громадян та бізнесу безпосередньо звертатися до урядових офісів. У цій царині цінуються такі алгоритми он-лайн-трансакцій, за яких клієнтам не потрібно буде додатково вести листування з чиновниками, щось доз'ясовувати, дозавповнювати. До цього слід додати також інтернет-дебати, чат-конференції, коментування відвідувачами урядових порталів поточних рішень тощо.

Е-КРАЇНА

На початковому етапі переселення в інтернет державної та муніципальної бюрократії коштує чимало. Наприклад, Сінгапур, один зі світових лідерів з упровадження ідеї електронного уряду, витратив на це \$750 млн. Канада, щоб об'єднати в межах свого Government Online 30 державних департаментів та агенцій і 130 видів послуг, витратила спочатку \$160 млн на програму забезпечення та дизайн, а впродовж наступних чотирьох років (2002–2006) – ще \$600 млн на повномасштабне втілення проекту в життя. У довготерміновій перспективі дивіденди від цих інвестицій можуть у багато разів перевищити самі інвестиції. Так, в американському місті Альбукерке, де єдина муніципальна інтернет-мережа об'єднала 20 департаментів і сім тисяч службовців, зафіксували 2000% (!) повернення капіталовкладень.

Сучасне е-врядування має найрізноманітніші рівні, форми й інструменти. Так, популярна тенденція в цій галузі – персоналізація інтерфейсу та кошика послуг, коли клієнт може адаптувати веб-портал під власні потреби. Ця технологія використо-

вується, приміром, у Сінгапурі на сайті www.mycitizen.sg. Усі сінгапурці з юних років мають свій електронний паспорт (SingPass), що є перепусткою до всіх порталів е-уряду. Крім згаданого вище, є головний портал урядового обслуговування населення (www.gov.sg), звідки платники податків можуть прямо перейти до свого податкового профілю; портал для громадського обговорення поточної політики (<http://app.reach.gov.sg>).

Загалом у цій країні віртуальний е-уряд функціонує як паралельна до реального Кабінету міністрів структура. Усі послуги та інформація, що надаються в межах програми електронного врядування, групуються в кластери, так звані eTowns. Кожен із них очолює один із міністрів уряду, відомство якого відповідає за більшість послуг, що надаються у конкретному електронному містечку. Таким чином, е-громадяни живуть у е-містах, звертаються до своїх е-міністрів, при звичаючись до абсолютного нового модусу відносин громадян і влади. У цій країні 80% урядової політики всебічно представлено через інтернет, а 60% публічних дебатів відбуваються на е-форумах. Ще однією революційною інновацією Сінгапуру є видача через інтернет ліцензій на ведення бізнесу. Усіх бюрократичних митарств мало-уки середнього бізнесу можна уникнути за рахунок кількох кліків і кнопки upload.

ГАЛУЗЕВІ Е-УСПИХИ

Економія часу, ресурсів та оперативне реагування на запити громадян – це ключові переваги е-врядування. Так, у вже згаданому місті Альбукерке після запровадження інтегрованого му-

КРАЇНИ-ЛІДЕРИ ЗА ІНДЕКСОМ ГОТОВНОСТІ ДО Е-ВРЯДУВАННЯ

1. Швеція
2. Данія
3. Норвегія
4. США
5. Нідерланди
6. Південна Корея
7. Канада
8. Австралія
9. Франція
10. Велика Британія

Україна –
41-ше місце

ДЖЕРЕЛО: ООН, 2008

ніци-пального порталу в кілька разів зменшився час, що минає від надходження скарг і прохань громадян до їхнього задоволення. Приміром, на прохання мешканців одного з кварталів графті на стінах будинку витерли впродовж 24 годин. Раніше роздратованим громадянам довелося б чекати щонайменше два – чотири дні. Часті скарги мешканців міста на великогабаритне сміття, розкидане поблизу помешкань, раніше задовольнялися протягом тижня. Віднині ж сміття прибирають того самого дня, коли надходить сигнал.

Інший приклад: у Східній Франції процедура реєстрації земельних актів узагалі не змінювалась протягом останніх 100 років. Як наслідок – накопичилося 40 тис. томів документів, із якими бідолашні судді та нотаріуси не могли дати ради. Громадяни ж витрачали на оформлення своїх прав власності на землю тижні, а то й місяці. Зрештою, на урядовому рівні було вирішено запровадити електронну систему реєстрації земельних актів, доступ до якої суддів, нотаріусів і громадян здійснюється через відбитки пальців.

Ще один цікавий приклад галузевого застосування технологій е-врядування подали регіональні органи соціальної

опіки людей похилого віку в Чеширському графстві у Великій Британії. До недавня траплялося, що різні організації та служби дублювали свої функції, тобто до когось зі стареньких людей приходили в гості соціальні працівники одразу з кількох служб, а про когось забували зовсім. Щоб уникнути цього в майбутньому, було створено віртуальну громаду всіх соціальних агенцій, що так чи інакше опікуються людьми похилого віку. Головне – на її порталі підтримується зворотний зв'язок із клієнтами. Завдяки цьому витрати на їхнє відвідування й допомогу зменшилися на 20%.

А загалом внутрішньо- і між-відомча співпраця (government-to-government) є дуже важливим виміром е-врядування, що доповнює взаємодію уряду та громадян (government-to-citizens). Інтегровані галузеві портали дають змогу відповідним інституціям та їхнім локальним відділенням отримувати вичерпні дані й відстежувати галузеві тенденції. Так, найбільший поліцейський департамент США у Нью-Йорку запровадив доступу через інтернет систему Crime Information Warehouse,

в якій оперативно подається вся інформація щодо злочинів, аналізуються останні тенденції та небезпеки. Таким чином, офіцерам поліції, які ведуть досудове слідство, віднині не потрібно складати розлогіх звітів і завалювати свої столи товстими томами.

Отже, країни – лідери демократичного врядування й технологічного розвитку сьогодні шукають нові шляхи оптимізації публічного адміністрування. Лише на перший погляд в е-уряді людям служать комп'ютери та інтернет. Он-лайн-адміністрування – це прояв людиноцентричної, або клієнтоцентричної, моделі держави, тому насправді людям тут служать люди. А ось паперотворчість і хабарничтво паразитарної держави абсолютно несумісні з концепцією е-уряду. ■

<http://app.reach.gov.sg>

www.gov.sg

www.mycitizen.sg

СБУ: секретні матеріали

Екс-директор Архіву СБУ Володимир В'ятрович про секрети вже неіснуючої держави та їхніх нових охоронців

Спілкувався
Роман Кабачій

Після заяв нового голови СБУ Валерія Хорошковського про небажання структури надалі провадити роз'яснювально-історичну діяльність та після кроків віцепрем'єра Володимира Семиноженка з обмеження функцій Інституту національної пам'яті стало зрозуміло, що «нова-стара» влада стала на шлях радянської тактики «не бачу, не чую, не скажу». До яких наслідків це призведе, розповів **Тижню** Володимир В'ятрович, звільнений із посади директора департаменту архівного забезпечення СБУ указом Віктора Януковича.

У. Т.: П'ять років після Помаранчевої революції з погляду повернення української історичної пам'яті були радше використаними чи змарнованими?

— Ми таки їх використали, хоча не могу стверджувати, що сповна. Період розгойдування затягнувся. Моєю та інших істориків із мого середовища, ознайомлених зі східноєвропейським досвідом, ідеєю фіксе уже давно було створення в Україні Інституту національної пам'яті. І тут маємо січень 2005-го, звертаємося до нового віцепрем'єра з гуманітарних питань Миколи Томенка з цілим планом, якою ми бачили появу такого інституту, його розвиток, але за цілий 2005 рік у цьому напрямку так нічого й не було зроблено. Щойно 2006-го було прийнято постанову про створення УІНП, з 2007-го він почав працювати в окремому приміщенні, у 2008-му було підключено архіви СБУ, тому лише про 2008–2009 роки можна сказати, що їх використали ефективно. Натомість можна зробити висновок, що як у політиці загалом, так і в історичній зокрема виявлялася певна неготовність суспільства і нас безпосередньо до дій у сприятливій ситуації.

ФОТО: ЄГОР ДОВРИН

Ми довго боролися за певні умови і здобули їх, але готовності працювати далі в консенсусі, на жаль, не знайшлося. Це забрало багато цінного часу.

У. Т.: Якби Український інститут національної пам'яті був справді потужною самодостатньою установою, чи вдалося б тоді його ось так просто, як це хочеться Володимирові Семиноженку, передати на баланс Державного комітету архівів, очолюваного комуністкою Ольгою Гінзбург?

– Якби інститут набрав сили, то комуністка ніколи не очолила б Держкомітету архівів, як мінімум. Як максимум – в Україні не було б узагалі цієї політичної сили, яка давно має перебувати поза законом як спадкоємиця злочинної структури. Крім того, зі структурного боку сам УІНП недоречно підпорядковувати Комітету архівів. Навпаки, є практика, передусім у країнах Центрально-Східної Європи, коли архіви – маю на увазі архіви колишніх спецслужб – перепідпорядковувалися інститутам національної пам'яті. Ми також планували так зробити, і це виглядало б логічніше.

Тільки-но обійнявши посаду радника голови СБУ, одним зі своїх головних завдань я бачив саме переведення архівів до УІНП. Валентин Наливайченко, тодішній в. о. голови СБУ, з цим погоджувався. Він розумів, що історичні архіви, себто ті, що не належать до безпосередньої діяльності СБУ, мали бути виокремлені. Ми розглядали два варіанти: або цілковито виділити їх в окрему структуру, за згодом Литви, що має так званий Особливий архів, або запозичити досвід польських колег – створити архів у межах Інституту національної пам'яті.

Обидва варіанти передбачали два шляхи вирішення: 1) прийняття окремого закону про архіви спецслужб; такий, наприклад, було ухвалено у Федеративній Республіці Німеччина, що стосувався архівів Штазі; 2) прийняття Закону про Український інститут національної пам'яті, котрий, між іншим, був би водночас гарантією, що його не ліквідують, і в цьому законі було б вказано про підрозділ, який переймає би на себе архіви силових структур СРСР. Це програма-

максимум, і досить швидко стало відомо, що вона не спрацює, оскільки помаранчева коаліція дала тріщину, тому реалізація цього проєкту відклалася до І половини 2008 року. З II половини 2008-го було вже наївно вжити, що розколотий парламент візьметься за вирішення історичних питань, що буде ухвалено цей закон.

Ми були готові до запасного варіанта, який полягав би у прийнятті постанови Кабміну про створення Архіву національної пам'яті. Цей варіант теж не спрацював, і тут уже свою роль відіграла велика політика: новий уряд вирішив заручитися підтримкою фракції комуністів у парламенті, й на посаду голови Держкомархівів було проведено Ольгу Гінзбург. Це відкинуло ідею окремого архіву на задній план. Матеріали, які не мають стосунку до нинішньої діяльності СБУ, залишилися у її віданні, й не було іншого шляху, як опрацювати й розсекретувати ці архіви, надавати до них доступ під дахом СБУ.

Першопричиною того, що УІНП не зумів розгорнутися в потужну наукову і популяризаційну установу, був брак доступу до архівів. Як показує досвід Польщі, Чехії, Німеччини, за наявності архівів спецслужб радянського періоду така діяльність має сенс. Звісно, велике значення треба було приділити не так дослідженням, бо ми вже маємо досить сильні напрацювання, як популяризації насамперед новітніми методами. Я контактую з колегами з польського ІНП і бачу, що вони випускають і телепрограми, і мультимедійні диски з фільмами, постійно контактують із радіо. Те саме роблять чеські колеги і колеги з Інституту досліджень диктатури Єдиної соціалістичної партії НДР. Йдеться про збільшення інформаційного розмаху в цій роботі.

Серед започаткованого, але не доведеного до кінця, – перегляд змісту наших шкільних підручників, більшість із яких було сформовано у середині 1990-х і які були й залишаються еkleктичними. З одного боку, до них потрапили національні віяння, з іншого – старі радянські концепції. Очевидно, що після відкриття архівів та історичного буму, що зараз відбувається у висвітленні

плем української історії, варто було б переглянути ці підручники і подати події глибше, конкретніше, щоб наступні покоління українців вивчали не компромісну історію, яка пишеться на угоду політичної кон'юнктури, а все ж таки правдиву. І це можливо, оскільки це робили і роблять в інших постсоціалістичних країнах.

У. Т.: Чи було вироблено механізми, що забезпечили б безповоротність цих змін?

– Ми розуміли, що, на жаль, у нашій країні чимало залежить від політичних настроїв, тож закладення елементу незворотності було нагальним завданням. Щодо розсекречення документів, то воно не прив'язувалося до конкретної політичної кон'юнктури. Ми аргументували це тим, що зараз є тренд на відкриття білих плям історії, і ми не будемо закритими тоді, коли всі навколо відкриваються. Ми опрацювали законодавчу базу, і виявилось, що навіть спираючись на недосконале законодавство в архівній, інформаційній сфері, можна і треба здійснювати розсекречування. Документи, що містять секрети неіснуючої держави, вже не є секретами. Ми розробили спеціальні методичні рекомендації, як має відбуватися процес розсекречення. Для цього створили експертні групи: центральну в Києві й при всіх обласних архівах. Вони почали свою роботу з переліку та розсекречування документів минулого року. Йдеться про папери, що не містять державної таємниці, а це та інформація, оприлюднення якої може завдати шкоди національним інтересам України. Таким чином до секретів належить невелика частка переглянутого, що стосується оборонних об'єктів, атомної енергетики. Інформація щодо репресій таємною бути не може. Запуск катка розсекречення також зайняв багато часу. Якщо його не зупинять, про що є тривожні сигнали, то за 2010–2011 роки всі матеріали (а йдеться про 800 тис. справ) буде розсекречено.

Мені не зрозумілі заяви нинішнього керівництва СБУ, яке каже, що вони не розсекречуватимуть і що вся правда, яку треба було дати, уже надана. Ніхто не має права вирішувати,

БІОГРАФІЧНА НОТА

**Володимир
В'ятрович**

Народився
1977 року.

Закінчив історичний факультет Львівського університету імені Івана Франка.

2004 р. – захистив дисертацію «Закордонні рейди УПА»

2002–2007 рр. – науковий співробітник Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАНУ.

2002–2008 рр. – директор Центру досліджень визвольного руху (Львів), а з

2008-го очолює Вчену раду цього центру.

2007–2008 рр. – працював в Українському інституті національної пам'яті. З січня 2008 р. – радник голови СБУ, з жовтня 2008-го по березень 2010-го очолював Архів СБУ

скільки правди давати чи проводити процедури розсекречення незаконно. Тож мені не зрозуміла практика нового директора Сергія Кокіна, яку стали реалізувати буквально на другий-третій день після його відходу з архіву і яка полягала в тому, що вже розсекречені справи, котрі мали гриф «Розсекречено» й котрі ще тиждень тому надавали дослідникам для роботи, перестали надавати. Це абсолютно незаконно. Громадяни, які домагаються доступу до цієї інформації, будуть змушені вдаватися до судових позовів і, покладаючись на чинне українське законодавство, вимагатимуть реалізації своїх прав.

У. Т.: Більшість працівників Архіву СБУ – це колишні працівники КДБ. Чи відчувався спротив під час вашої роботи на посаді директора?

– Атмосфера, що панувала в архіві, була досить специфічна. Це люди, які все своє життя працювали над засекреченням. Вони вважали себе хранителями секретів і саме в цьому відчували свою соціальну роль і місію. Це піднімало їх у своїх очах над рештою, яка ніколи не дізнається про те, що відомо їм. Зламати цей менталітет було найважче, вказати на нову місію: ми тут для того, щоб організувати доступ до цієї інформації всім охочим. Дехто переключився, хтось важче, хтось легше. Особливо важко було старшим людям, які працювали і, вочевидь, були причетні до репресивної діяльності КДБ, вони пішли з архіву. Але справа налагоджувалася і завдяки залученню молоді, яка доти не мала стосунку до СБУ. Це були або молоді науковці-історики, або представники громадських організацій, які показали себе як ефективні організатори-менеджери. Спираючись на них, ми зуміли здійснити певний переворот у цій сфері.

Одним із завдань, окрім оптимізації архівної роботи, було й таке, що до функцій архіву не належало. Маю на увазі інформаційну роботу, проведення громадських слухань, організацію виставок, започаткування електронного архіву, який ми відкрили в Києві й у всіх обласних центрах.

Коли ми показуємо таку дражливу для багатьох тему, як УПА, то це найпереконливіше діє на людей, передусім молодих. Я відчув величезний контраст, що повторювався в кожному місті Східної та Південної України. Коли на вулицях із червоними прапорами стояли старші люди і кричали, що «УПА – это фашисти», у залах молоді люди, часто російською мовою, розпитували, в їхніх очах горів інтерес, і я бачив, що виставка бодай частково дає відповідь на запитання, якої вони ніколи не мали. Головне те, що вони – це нове покоління, яке хоче зіставляти, аналі-

справи, з тим, щоб їх прив'язували до совкових рудиментів у стилі «ми цього не видаємо тому, що завжди так працювали?»

У. Т.: За вашої каденції як керівника Архіву СБУ чи могла б проста людина, яка підозрює про існування заведеної на себе за радянських часів справи, її продивитися?

– Зверталися, це продовжується й далі за інерцією. Сподіваюся, що тиск людей, які хотіли б ознайомитися з матеріалами про себе, на теперішнє керівництво СБУ сприятиме тому, що воно не піде на порушення закону і не перекине доступ до інформації. З початку цього року в архіві дуже активно працює ціла група дисидентів: Василь Овсієнко, Євген Сверстюк, Валентина Чорновіл, які мають справу з цілим масивом документів, що стосувалися дисидентського руху 1970–1980-х. Це понад 700 документів щодо осіб, які й до сьогодні живі. Ми провели на початку року серед дисидентів агітацію, щоб вони не лише ознайомилися з цими справами, а й надали до них свої коментарі.

До нас протягом року зверталися сотні людей із проханням отримати інформацію про своїх рідних, які були репресовані радянською владою. Частина з них обмежувалися формою довідки, яку готували наші працівники, інші малу можливість ознайомитися з особовими справами. Приходили подяки на кшталт: «Тепер ми знаємо, де хоча б можна поставити свічку, де похована близька нам людина». До речі, ми почали займатися і виявили списки близько 14 тис. осіб, похованих у Биківні. Донедавна Биківня була великим безіменним архіпелагом терору. Тож ми відкрили ці дані.

Дуже важливо щоб минуле стало царинною істориків, а не політиків. В Україні більшість політиків є історично безграмотними, але чи не в кожному шоу вважають за потрібне коментувати історичні питання від трипілля до Народного руху. Що потужніше працюватимуть науковці, то менше поля для маніпуляцій вони залишатимуть політикам. ■

ЗАРАЗ УЖЕ СПОСТЕРІГАЄМО ПЕВНІ РЕЦИДИВИ «КОНТРРЕВОЛЮЦІЇ». ПУБЛІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АРХІВУ ФАКТИЧНО ЗГОРТАЄТЬСЯ

зувати різні джерела інформації і яке не готове вірити одній газеті «Правда» чи випуску новин «Время». Вони не дадуть собі так легко нав'язати інші стереотипи, надурити себе радянськими міфологемами.

Зараз уже спостерігаємо певні рецидиви «контрреволюції». Третій тиждень від часу мого звільнення не наповнюється база електронного архіву, попри те що є десятки тисяч зісканованих документів, які очікують уведення до цієї бази. Люди, які прийшли разом зі мною в архів, мають неприємності. Звільнено мою заступницю Аліну Шпак, яка була одним із чільних адміністраторів, відповідальних за згадані процеси. Публічна діяльність архіву фактично згортається. Перервано виставку, що стосувалася комуністичного терору, яку ми встигли показати в семи регіонах (Луганськ, Харків, Крим, Херсон, Луцьк, Тернопіль, Київ). Показ виставки затвердила колегія СБУ, і до червня вона мала відбутися по всій Україні. Вочевидь, тепер чимало залежатиме від реакції громадськості. Чи змиряться люди, які, отримавши доступ до інформації, звикли до нормального цивілізованого доступу, який більш-менш уже нагадував європейський підхід до

За
2010-2011
роки
мало
бути
розсекречено

800 000
справ,
що знаходилися
в Архіві
СБУ у Києві та
в регіонах

80 РНЕТТ КОУЛМЕН

Боббі Мак Феррін

60 років

КОСТЯНТИН КАЛІНЮВІЧ. В ОЧІКУВАННІ ВЕСНИ. 2005

леонід фьодоров / володимир волков /
джон медескі / марк рібо. чарльз гейл.
мулату астатке.

СТІВЕН БЕРНСТІН & SEXMOB

jazz: **СВОБОДА**
у музиці та свідомості

Лагідна Феміда

Німецьке правосуддя будь-що прагне засудити українця за нацистські злочини, й навряд чи вирок йому буде таким же поблажливим, як німцям-есесівцям

Автор:
Ігор Лосєв

Справа українця Івана Дем'янюка привертає до себе увагу насамперед тим, що це якийсь юридичний феномен: людину судять уже майже 20 років, ніяк не можуть довести її провини, за цей час виправдовували, визнавали невинною й знову звинувачували. Дем'янюка підозрювали в тому, що саме він був охоронцем нацистського концтабору Треблінка чи Собібор (свідки й прокурори плутаються), якого звали Іваном Грозним і який запам'ятався особливо жорстким ставленням до в'язнів. Сам Іван Дем'янюк стверджує, що був червоноармійцем-військовополоненим і не має стосунку до «монстра», з яким його ототожують.

З ДОПОМОГОЮ МОСКВИ

Випробувати свої сили вирішила німецька Феміда, заявивши, що відкрилися нові обставини, знайшлися нові свідки.

І знову найбільша проблема німецьких суддів, які чомусь вирішили, що це буде останній у Німеччині процес проти нацистських злочинців (із українцем у головній ролі), – це кричущий дефіцит доказів. Помітна zaangażованість процесу надає йому відчутних рис інквізиційного судочинства. Очевидно, що німці незалежно від реальних обставин прагнуть будь-що засудити Дем'янюка.

Коли суд опинився в глухому куті, допомога прийшла (і це дуже показово) з Російської Федерації. В Рязані віднайшли 86-річну людину, котра заявила, що вона, подивившись телерапортажі з судового процесу, раптом упізнала в Іванові Дем'янюку нацистського ката. Це свідчить про феноменальну пам'ять, адже новий свідок визнає, що бачив охоронця табору 67 років тому лише два рази випадково. Суд над українцем породжує багато запитань, зокрема, навіщо

німецький Феміди все це так гостро знадобилося саме зараз? Для чого це Німеччині як державі саме в той період історії, коли Україні відмовили в наданні плану досягнення членства в НАТО, коли йде шалена атака на Київ із боку відновленої «кремлівськими чекістами» східної імперії?

Намагання німецьких ЗМІ подати процес Дем'янюка як свідоме беззастережної боротьби сучасної ФРН проти нацизму викликають довіру не більше, ніж «антифашистський» пропагандистський екстаз Кремля на тлі численних портретів Сталіна, що планують повісити по всій Москві до 65-річчя перемоги в Другій світовій війні. У ФРН дуже люблять вихвалити процес денацифікації, що розпочався після 1945 року. Його подають як явище, що абсолютно викоренило нацистські ідеї на німецькій землі. На доказ цього наводять цифри: кількість

судових процесів над нацистськими злочинцями, кількість заборон на професію для колишніх нацистських функціонерів, кількість ув'язнених тощо.

СВОЯ СОРОЧКА

ФРН дуже активно кається перед людством за нацистське минуле, й це добре. Але за пильнішої уваги перед спостерігачем постає картина не така переконалива, як її намагаються змалювати. Якщо заглибитися в реалії денацифікації на західних землях Німеччини, то можна побачити дивні речі, що суперечать антинацистському піару влади ФРН. Західнонімецькі студенти, які в 1960–1970-х активно протистояли політичній системі бундесреспубліки, пояснювали свою ультрареволюційність, крім усього іншого, лицемірством і цинізмом офіційного Бонна, зокрема в питаннях денацифікації. Отже, є сенс придивитись, а що ж насправді відбувалося з нацистськими злочинцями в демократичній Федеративній Республіці? Тоді, можливо, ми й справу Івана Дем'янюка побачимо під дещо іншим кутом зору.

Антинацистські судові процеси, починаючи з осені 1945 року до початку 1950-го, ініціювали й проводили не німці, а американці, британці й французи. Щойно ці судові справи передали німецькому правосуддю, як нацистські злочинці почали користуватися можливістю бути помилуваними, уникаючи таким чином покарання за справді жахливі злочини. У 1950-ті кримінальне переслідування нацистів у ФРН, як стверджує німецький історик Кристоф Классен, майже припинилось. У книзі «ІІІ Рейх: розквіт і крах імперії» він пише: «Враховуючи відносно високу кількість звинувачених (близько 196500), кількість засуджених, вирок щодо яких набув чинності, виявилась невисокою – 6500 (станом на 1 січня 2006 року), також як у більшості випадків і міра покарання». Німецька юстиція діяла щодо своїх нацистських співвітчизників за українською приказкою: «Свій як не заплаче, то бодай скривиться».

Ось, наприклад, Вернер Карл Рудольф Бест, обергрупенфюрер СС, який у 1939 році організував у Польщі масові ре-

ФОТО: AP

В'ЯЗНІ БУХЕНВАЛЬДУ. Навряд чи засуджені за знищення цих людей утримувалися у подібних умовах

ДЖЕРЕЛО. Інформація про персоналій подана за виданням: К.С. Залеский. Охранные отряды нацизма. Полная энциклопедия СС

пресії проти польської інтелігенції. В 1958-му його визнали причетним до масових страт, а в 1969-му визнали винним у злочинах на території Польщі. У 1972 році польський уряд звернувся до керівництва ФРН із вимогою передати Беста Польщі як військового злочинця, організатора каральних ейнзатцгруп. ФРН відмовилася це зробити, посилаючись на поганий стан здоров'я Беста, а в серпні 1972-го його звільнили з-під варті. Поганеньке здоров'я не завадило обергрупенфюреру після звільнення прожити 17 років і померти на волі у віці 86 років. Ще один приклад: Курт Бехер, штандартенфюрер СС, помічник Генріха Гімmlера. У вересні 1939 року в складі кавалерійського штандарта «Мертва голова» брав участь у каральних операціях на польській території. Після 1945 року не тільки не поніс ніякого покарання, а був керівником Бременської біржі, мільйонером.

А Альфред Теодор Ернст фон Бомгард, групенфюрер СС, член Особистого штабу рейхсфюрера СС, один із організаторів нацистського терору в Україні, не лише не був після 1945-го покараний, але в 1961 році навіть став бургомістром міста Пріна. Заслужений нацист-ветеран до-

жив у спокої та пошані до 85 років. Групенфюрер СС Вальдемар Вапенханс керував каральними операціями в Україні, здійснював екзекуції цивільного населення в Дніпропетровську й Кривому Розі. Після поразки Третього Рейху спокійно отримував пенсію генерал-лейтенанта та працював у фірмі, що торгувала кавою.

Не менш цікава й показова доля обергрупенфюрера СС Отто Вінкельмана. В Угорщині в 1944 році він керував арештами євреїв та їх депортаціями до концтаборів. По війні отримав генеральську пенсію і був головою Спільки колишніх офіцерів поліції. А обергрупенфюрер СС Карл Фридрих Отто Вольф, який організував убивство в концтаборі Трєблінка близько 300 тис. євреїв, по війні таки відсидів (із перервами) 10 років. Такий термін ув'язнення в цивілізованих країнах дають за навмисне вбивство без обтяжливих обставин одній людині. Але вже в 1971 році Вольфа звільнили за станом здоров'я. Після цього слабенький кат прожив це 13 років.

ВІЛЬНЕ ЖИТТЯ

Обергрупенфюрер СС Вільгельм Карл Генріх Коппе. Керував депортацією поляків із території

ФОТО: REUTERS

Вартенланда (Познань). Був головним ініціатором сформування концтабору Хелмно, де знищено 320 тис. людей. Очолював знищення єврейських гетто на території Вартенланда. Один із головних організаторів нацистського терору. Після війни жив у ФРН під прізвищем Ломан і працював у заводській адміністрації. 30 січня 1960 року був заарештований, розпочалася підготовка до судового процесу, однак у 1965-му справу проти нього припинено, а самого Коппле звільнено за станом здоров'я. Мабуть, колишній душегуб невимовно потерпав від нежиття, бо після звільнення прожив ще 10 років. Обергрупенфюрер Гюнтер Панке. 1939 року в Польщі керував каральним загоном, здійснював масові розстріли мирного населення і військовополонених. Таки ж відсидів по війні 5 років, а потім спокійно прожив ще 20. Ще цікавіша історія групенфюрера СС Пауля Хенніке. Він був одним із головних організаторів нацистського терору в Україні й масових депортацій євреїв до концтаборів. Після війни його заарештували, судили, але виправдали: виявляється, групенфюрер усе робив правильно.

Старший лейтенант (оберштурмфюрер СС) Герберт Андорфер. Служив в єйнзатцгрупі «Аграм», у січні 1942 року став комендантом концтабору Займісте (Белград), де керував нищенням сербських євреїв у газенвагенах (душогубках). У 1969 році земельний суд Дортмунда засудив оберштурмфюрера за

ФЕНОМЕНАЛЬНА ПАМ'ЯТЬ. Алексей Вайцен, колишній в'язень Собібору твердить, що упізнав Дем'янюка по телевізору

ДУШОГУБ. Карл Фридрих Отто Вольф відповідальний за знищення 300 тисяч варшавських євреїв у Треблінці, після звільнення прожив ще 13 років

участь у вбивствах євреїв аж на 2,5 роки тюремного ув'язнення. Ще один цікавий діяч – гауптштурмфюрер СС Ганс Бейер. Доцент вищої школи педагогічної освіти, доцент Берлінського університету. В складі зондеркоманди 4-А був причетний до акції знищення польської професури Львова (тієї самої, що тепер не лише російські, а й деякі німецькі історики намагаються приписати українським націоналістам). Після війни з 1947 року працював прес-секретарем євангелічного церковного управління в місті Кіль. Від 1951 року професор Вищої педагогічної школи у Фленсбурзі. Цікаво, чи не ділився він зі своїми студентами досвідом, набутим у Львові?

Штандартенфюрер СС Вальтер Блюме, командир зондеркоманди 7-А. Керував масовими розстрілами. Покарання? 5 років ув'язнення... Оберштурмбанфюрер Отто Бродфіш, командир єйнзатцкоманди, яка масово нищила населення Білорусі. Під безпосередньою орудою Бродфіша станом на 14 листопада 1941 року було розстріляно близько 28 тис. людей. Просидів цей масовий кілер 8 років у німецькій в'язниці, вийшов на свободу й помер через 24 роки після звільнення у віці 91 року. Не випадково деякі жертви Голокосту, котрі пережили це жахіття, заявляли, що судові процеси нацистських злочинців у ФРН нагадували їм комедію й знущання з пам'яті жертв нацистського терору.

КОМЕДІЇ НА ТРАГЕДІЯХ

Стосовно судових комедій: штурмбанфюрер СС Еріх Демпнер, відповідальний за вбивство 65 радянських військовополонених, а також за депортацію в табори й знищення 11 тис. голландських євреїв. Саме за його наказом у Голландії в серпні – вересні 1944 року стратили без суду 450 бійців Опору. По війні працював у західнонімецькій розвідці. Однак злочини Демпнера були настільки очевидні, що довелося інсценувати судовий процес. Процес тривав із 20.01.1964 до 22.01.1964. Наслідок – звільнення від покарання.

А ось оберштурмбанфюрер СС Йохим Доймлінг. Служив у

гестапо й командував єйнзатцкомандою. 26 червня 1967 року був заарештований поліцією ФРН за звинуваченням у масових убивствах євреїв і поляків. На початку 1969-го визнаний винним у загибелі з 823 осіб і засуджений Берлінською судовою палатою до страти. Вирок виконано не було, а потім Доймлінга звільнили за станом здоров'я. «Погане здоров'я» не завадило йому померти у віці 97 років.

Нарешті, про справді комічну справу, хоча за цією «комедією» знищені життя тисяч людей. Модест Леонард Корф, гауптштурмфюрер СС. Керував депортаціями євреїв із Франції. Після війни, уникнувши відповідальності, вступив у ФРН на державну службу в Міністерство фінансів. Але в 1977 році німецький суд почав розгляд справи Корфа. В тому ж таки році суд виправдав Корфа на тій підставі, що кадровий гестапівець, офіцер СС не знав про причини депортації євреїв...

Ідеться про сотні, тисячі випадків, і це не випадки, а закономірність. Ось і хочеться запитати: то була глибока, докорінна денацифікація чи велетенська піар-кампанія, покликана сприяти виведенню «своїх» злочинців із-під удару міжнародного правосуддя? Й чому останнього крапкою, чи то радше знаком оклику в цій кампанії має стати Іван Дем'янюк? Схоже, щоб переконати світ, що робітник-українець, рядовий військовополонений-червоноармієць був головним «Ейхманом», винуватцем усіх злочинів нацистської Німеччини, а зовсім не отари фюрерів СС, що так затишно влаштувалися, було в бундесреспубліці не без допомоги німецької Феміди.

Насправді ж цей сумнівний процес може привернути увагу громадськості до справжнього характеру широко розкритої офіційною владою ФРН денацифікації. Й тоді постане питання: а чи в усіх випадках ФРН має моральне право навчати інші держави і нації, зокрема Україну, ідеалів демократії, прав людини та громадянського суспільства? Чи все так чисто за лаштунками нової демократичної Німеччини? ■

З 1 по 9 квітня чекаємо Вас на таких заходах у Книгарнях «Є»

К Н И Г А Р Н Я

◆ У Києві

Книгарня на вул. Лисенка, 3:

13 квітня о 17.00 – прес-презентація першого концерту українського мистецького проекту живої музики «НаживО!» за участю співака та очільника гурту «Юркеш» Юрка Юрченка та керманіча етно-рок-фундації «ТаРУТА» Євгена «Іжака» Романенка.

14 квітня о 12.00 – презентація аудіокниги «Дорога до ближнього»: інтерв'ю Блаженного Любомира Гузара, глави Української греко-католицької церкви.

14 квітня о 18.00 – презентація книжки «Революційна стихія. Вільнокозацький рух в Україні 1917–1918 років» від видавництва «Темпора».

15 квітня о 18.00 – прес-конференція з нагоди випуску аудіокниги з вибраними поезіями українських футуристів початку ХХ сторіччя: Михайля Семенка, Костя Буревія, Гео Шкурупія, Олекси Влизька та Олекси Слісаренка (в межах благодійного проекту «Аудіокниги для людей із вадами зору»).

16 квітня о 18.00 – презентація книжки «Богородиця у синагозі».

Книгарня на вул. Спаській, 5:

14 квітня о 18.00 – група зустрічей «Керманічі»: майстер-клас із психології від наукового співробітника ІМФЕ АН України Лесі Кар'юк.

15 квітня о 12.00 – журнал «Кур'єр Кривбасу»: зустріч із поетами Еммою Андіївською та Віктором Небораком.

◆ У Львові (просп. Свободи, 7):

12 квітня о 18.00 – майстер-клас із реклами від автора посібника «Реклама. Конспекти копірайтера» Сергія Трухімовича.

14 квітня о 15.00 – зустріч із французьким письменником Ж. Теле.

15 квітня о 18.00 – майстер-клас із реклами від автора посібника «Реклама. Конспекти копірайтера» Сергія Трухімовича (продовження).

◆ У Харкові (вул. Сумська, 3):

10 квітня о 18.00 – презентація від Фондації регіональних ініціатив «Платформа. Свідомо: люди та ідеї, що змінюють світ». Інтелектуальні медіа в Україні – міф чи реальність? Модератор – журналіст Олександр Акименко (біро журналістських розслідувань «Свідомо»).

11 квітня о 17.00 – вечір-спомин співачки Квітки Цісик.

12 квітня о 18.00 – лекція-тренінг від Фондації регіональних ініціатив «Інноваційна модель розвитку: чи можлива вона в Україні?».

13 квітня о 18.00 – FRI-D-Club: дискусійний клуб для тих, хто хоче покращити власну розмовну англійську.

14 квітня о 16.00 – кіноклуб ArtHouse: «Механічний апельсин» (Стенлі Кубрик, США, 1971).

15 квітня о 18.00 – лекція-тренінг від Фондації регіональних ініціатив «Що таке права людини? Звідки? Куди? Навіщо?».

16 квітня о 18.30 – презентація книжки «Елегантність їжачка» та автограф-сесія зірки французької літератури Мюріель Барбері.

◆ В Івано-Франківську (вул. Незалежності, 31):

11 квітня о 16.00 – проект від Європейської медичної студентської асоціації «Лікарня Для Ведмежат». Мета – полегшення спілкування дітей із лікарями, виховання в них відчуття відповідальності, турботи, усвідомлення батьками необхідності профілактики захворювань.

12 квітня о 18.00 – творча зустріч з італійським перекладачем і письменником Паоло Гальвані.

15 квітня о 17.00 – туристична молодіжна виставка від Молодіжного міськвиконкому.

Інформаційний партнер

Із повним переліком заходів та його можливими змінами Ви можете ознайомитися в Книгарні «Є» у вашому місті та на сайті book-ye.com.ua

Ревізори історії

Країнам – жертвам радянського терору знадобилося 20 років, щоб пояснити світові, що з ними трапилося. Росії ж потрібні компроміси, а не правда

Автор:
Едвард
Лукас

Історія була рушієм холодної війни та подій, що розгорталися після її завершення. Від закінчення Другої світової знадобилося 50 років, щоб згорнути радянську присутність у Східній Європі. Ще 20 років потрібно було для того, щоб екс-комуністичні країни розтлумачили своїм сусідам, що, власне, з ними трапилося.

Ця битва за правду все ще в розпалі. Екстабістський режим у Росії старанно намагається змінити свій імідж ностальгійного неорадянського ревізіоніста. Логічний крок у цій ситуації – розчистити найтоксичніші історичні завали.

Державне російське телебачення показало приголомшливий фільм «Катинь» Анджея Вайди. Стрічка розповідає про радянські звірства й унаочнює брехню, що їх супроводжувала. На зустрічі з польським прем'єром Дональдом Туском Владімір Путін навіть висловив публічно свій жаль щодо тієї м'ясорубки. Це, вочевидь, таке своєрідне вибачення. Не повне та пряме, але вже неабиякий крок уперед за стандартами останніх десяти років.

У 2006-му російський лідер відвідав церемонію, приурочену до 50-ї річниці Угорського повстання. В Будапешті він заявив: «Безперечно, сучасна Росія – це не СРСР, але я маю вам чесно сказати, що в наших серцях ми відчуваємо певну моральну відповідальність за ті події». Потім поїхав до Чеської Республіки й там наголосив, що Росія не може нести за ті події правової відповідальності, але моральна відповідальність є. І, мовляв, жодного іншого підходу не може бути. У 2009-му Путін визнав перед поляками, що пакт Молотова – Ріббентропа був «неприйнятним із морального погляду», а «з практичного, політичного... безглуздим, шкідливим і небезпечним».

Звісно, все це дуже далеко від європейського підходу до переоцінки минулого. Росія не виплатила жодних компенсацій іноземним жертвам сталінізму (і дуже мало власним). Вона навіть не хоче повертати власність, захоплену під прицілом автоматів у своїх колишніх колоній. Приміром, естонська президентська печатка – один із таких сувенірів, що незаконно залишається в російських руках. Крім того, багато архівів і далі засекречені.

Проте навіщо бентежитися, якщо трохи м'яких вибачень і апеляція до прагматизму так добре спрацьовують. Чехи, угорці й поляки, зда-

ється, готові піти на компроміс, навіть якщо він приправлятиметься туманними формулюваннями та напівправдами. Й усе це задля того, щоб мати нормальні відносини із сучасною Росією. І не лише вони: цікаво, чи вдасться Росії виконати цей самий трюк з Україною та країнами Балтії?

В Україні це питання тонко балансується. Запровадження Віктором Ющенком радикально-націоналістичного порядку денного в останні роки президентства посягло суперечки. Корупційність і некомпетентність його адміністрації дискредитували таку політику ще більше. Вікторові Януковичу буде значно легше порозумітися з Путіним.

Для країн Балтії вимоги справедливої переоцінки минулого є досі вкрай актуальними. Їхне насильницьке включення до СРСР 1940 року – це один із прямих і найбільш обурливих наслідків секретних протоколів до пакту Молотова – Ріббентропа. Західні країни не визнали законності цієї окупації.

Та світ змінюється. Росія вже успішно грає за Литвою. Новий енергійний президент Даля Грибаускайте переконана, що її заповзятість може посприяти кардинальним змінам на краще у відносинах із великими східним сусідом. Російсько-литовська домовленість видається цілком імовірною: Кремль висловить свій жаль чи співчуття (не вибачення) за анексію (не окупацію) у 1940 році й запропонує вигідну торговельну угоду. Натомість Литва відмовиться від своїх вимог виплатити їй компенсацію.

Латвія має слабе керівництво й перебуває у глибокій економічній кризі. Вона цілком може наслідувати приклад своєї балтійської сусідки. Тоді Естонія залишиться на нестерпній самоті. Надто коли й Україна погодиться на «нормалізацію». І ось це буде багатогодівка, продумана і вправно розіграна Кремлем.

Самозаспокоєність та ухилиння від відповідальності за історичні помилки поширені в усій Європі. Приміром, Велика Британія традиційно вдовольняється ностальгійною та оманливою версією свого минулого. Проте жахи радянського режиму й пам'ять про його жертви потребують серйознішого ставлення, аніж стандартні політичні заяви. Так вважають і деякі мужні росіяни, які вимагають від своїх керівників сказати всю правду про страхотливе минуле власної країни. ■

**РОСІЯ НАМАГАЄТЬСЯ
ЗМІНИТИ СВІЙ ІМІДЖ
НЕОРАДЯНСЬКОГО
РЕВІЗІОНІСТА, ЗАГРАЮЧИ
ЗІ СХІДНОЮ ЄВРОПОЮ**

Тиждень

український www.ut.net.ua

ПЕРЕДПЛАТА НА 2010 РІК

Передплатити

«УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ»

ВИ МОЖЕТЕ:

1. У редакції:

– заповніть квитанцію у відділенні будь-якого банку (отримувач: ТОВ «Український тиждень», р/р 26007026823721 у Печерському відділенні КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК». МФО 322012. Код ЄДРПОУ 35392656. Передплата на журнал «Український тиждень»);
 – розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон;
 – оплатіть квитанцію у найближчому відділенні банку;
 – надішліть копію сплаченого бланка замовлення (квитанцію про оплату):
 * факсом: (044) 351-13-00 (01);
 * поштою: ТОВ «Український тиждень», м. Київ, 03067, а/с № 2.
 Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень» на 2010 рік:

1 місяць – 20 грн;
 3 місяці – 60 грн;
 6 місяців – 120 грн;
 8 місяців – 160 грн.

2. У будь-якому відділенні зв'язку Укрпошти. Передплатний каталог на 2010 рік, стор. 156.
 Передплатний індекс – 99319.

3. У передплатних агенціях вашого міста (детальніше див. на сайті <http://www.ut.net.ua>).

4. На сайті www.portmone.com.

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044) 351-13-00.
 Менеджер з передплати Каріна Семяновська
K.sem@ut.net.ua

<http://www.ut.net.ua>

повідомлення	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	
		26007026823721	35392656
		поточний рахунок отримувача код отримувача	
	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	
		322012	
		МФО банку	
касир	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»		
	період:		
		сума, грн	
		платник (підпис)	
квитанція	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	
		26007026823721	35392656
		поточний рахунок отримувача код отримувача	
	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	
		322012	
		МФО банку	
касир	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»		
	період:		
		сума, грн	
		платник (підпис)	

Гудзики з Харкова

Український слід Катинської трагедії

Автор:
Олександр Зінченко

«Ось два пістолети. Коли увірвуться українські бандити, ти застрелиш дітей, а потім застрелишся сама! Пам'ятай: у тебе мають лишитися три набой!» – останню розмову батька й мами семирічний Адам підслухав випадково. «Я був страшенно злий на батька: як він міг сказати мамі, щоб вона мене та Еву застрелила!» – розповідав свою історію Адам Дибчинський. Поруч дослухалася нашої розмови його сестра Ева. Вони попрощалися з батьком 14 вересня 1939 року. Через три дні в рідний їм Луцьк увійшли радянські війська. Через три місяці від капітана Дибчинського прийшов перший лист із табору НКВС у Старобільську. А навесні листи перестали надходити. Син досі не може собі пробачити: «Я не хотів їхати з ним на підводі, не хотів його обійняти на прощання. Звідки я знав, що бачу його востаннє?!»

НАТРІЙ ЗАМІСТЬ ХРЕСТА

7 червня 1969 року на стіл секретаря ЦК КПУ Петра Шелеста поклали кілька аркушів. Грифи – «Тільки особисто. Цілком таємно». «УКДБ по Харківській області 2 червня 1969 року був отриманий сигнал про те, що в лісі, біля селища П'ятихатки, на віддалі приблизно 100 м від шосе Харків–Білгород на площі радіусом приблизно 50 м наявні численні провали ґрунту заглибшки до 70 см у вигляді прямокутників 3х6 і більше метрів. Один провал розритий на глибину 1 метра, де видно кістки й черепи людей. <...> Здійсненими заходами були встановлені учні 5–6 класів, що мешкають у сел. П'ятихатки, які брали участь у розкопках могили і знайшли там: обручку з ініціалами «А.К.» і датою 29.VI.24; золоті коронки зубів, гудзики з зображеннями польського герба... Встановлено, що в зазначеному місці у 1940 році УНКВС по Харківській області була захоплена значна кількість (кілька тисяч) розстріляних офіцерів і генералів буржуазної Польщі, рештки

РОЗЛУЧЕНІ
КАТИННЮ.
Анеля та Якуб
Вайди перед
війною

У квітні 1940 р.
в СРСР розстрі-
ляно 22 тис.
польських офі-
церів, взятих у
полон при по-
ділі Польщі у
вересні 1939 р.

яких і були знайдені дітьми за випадкових обставин».

Між інстанціями почалося жваве листування. Ба більше: екстраординарність питання вимагала зустрічі керівника Харківського КДБ особисто з головою КДБ СРСР – Юрієм Андроповим. У результаті наради був прийнятий план ліквідації «спецоб'єкта». Для конспірації робіт створили слідчий ізолятор зі штатом у 21 одну одиницю. В його розпорядження передали чотири автомобілі: легковик «ГАЗ-69», самоскид, автоцистерну та вантажівку з буровою установкою, а ще... 13 тонн ідкого натрію. Не важко відтворити розрахунки гебістів – по одному кілограму реактиву на один кістяк, адже в 112 могилах було поховано близько 13 тис. розстріляних.

Про місцеве населення теж подумали: «Вважаємо за доцільне роз'яснити навколишньому населенню, що в період окупації німцями Харкова каральні органи Німеччини в зазначеному місці провадили поховання без почестей розстріляних за дезертирство, та інші злочини солдатів і офіцерів німецької та союзних із ними армій». Далі розпис суворого обліку копій: віддруковано чотири примірники (для КДБ СРСР та його харківського управління, ЦК КПУ і Радміну УРСР), чернетка знищена. Що це за таємниця, яку треба й через 25 років приховувати за допомогою вищих ступенів секретності, відвертої брехні та ідкого натрію?

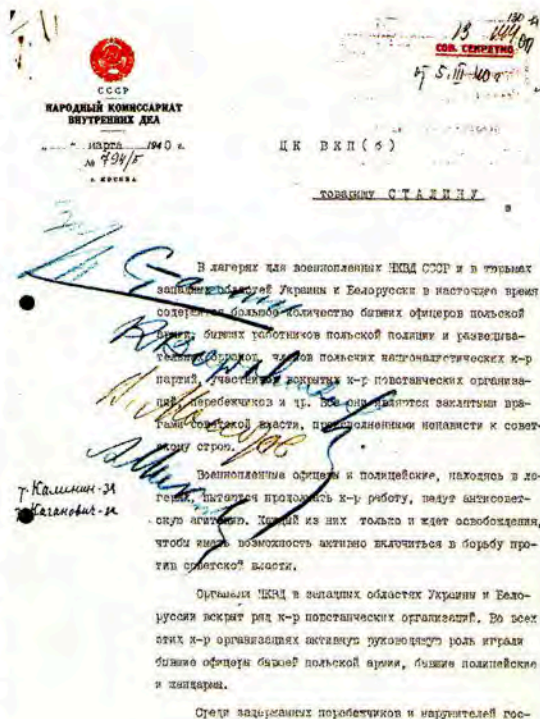
ЗАКАТОВАНА КАТИНЬ

В одному з листів зі Старобільська капітан Дибчинський наполягав, щоб злощасну зброю від гріха подалі кинули в Стир, писав, що кохає, перепрошував за необережні слова й обіцяв швидко повернутися з полону... Але навесні 1940-го родину Дибчинських вислали. Спостережливий Адам іще вночі через

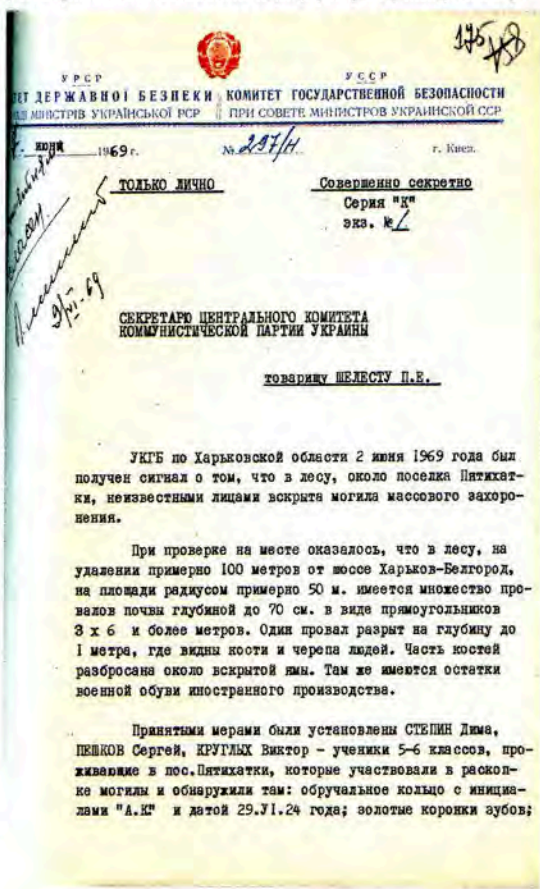
вікно побачив, як до запасних шляхів Луцького вокзалу підігнали якийсь ешелон. Незабаром до них постукали енкаведисти: збирайтеся! Через кілька тижнів дороги їх висадили в безкрайому степу десь у Казахстані. Зв'язок із батьком перервався, а відтепер зникла надія його відновити.

13 квітня 1943 року для Дибчинських був звичайним днем. Звісток від батька не було вже більше двох років. На відміну від родини іншого польського капітана – Якуба Вайди. Через багато років його син Анджей стане режисером і зніме фільм «Катинь». День 13 квітня 1943 року Анджей Вайда пам'ятає докладно, як і всі, хто перебував в окупованій німцями Польщі. «Той момент, коли читають катинський список. Бо це було найстрашніше: ті жінки, які завмерли під гучномовцями на вулиці: чи вже сьогодні прозвучить його прізвище, чи завтра? Чи прозвучить, чи ні?» – саме цю сцену свого фільму Вайда вважає найбільш особистою, бо його мама – Анеля – так само на вулиці дослухалася того радіоповідомлення.

«Зі Смоленська повідомляють, що місцеве населення вказало німецьким владним установам місце таємних масових страт, здійснених більшовиками, де ГПУ винищило 10 тис. польських офіцерів. Представники німецької влади вирушили до місцини Косогори, в колишню радянську здравницю, що розташована за 16 км на захід від Смоленська, де й зробили жахливе відкриття. Вони виявили братську могилу 28 м завдовжки і 16 м завширшки, в якій були зариті в 12 пластів з тис. трупів польських офіцерів. Вони лежали в повному військовому обмундированні, деякі зв'язані, в усіх пістолецьких рани в потилиці. Впізнання трупів не становитиме великих труднощів, оскільки вони перебувають у стані муміфікації внаслідок особливостей ґрунту, а також через те, що більшовики залишили на тілах особисті документи. Вже сьогодні встановлено, що серед убитих – генерал Сморовінський із Любліна. Офіцери перебували спочатку в Козельську під Орлом, звідки в лютому–

МОВОЮ ДОКУМЕНТІВ. Згори: рішення про розстріл польських військовополонених, 1940 р. Знизу: Доповідна про віднайдені масові поховання розстріляних польських офіцерів у Харкові, 1969 р.

березні 1940 року їх перевезли у вагонах для худоби під Смоленськ, а звідти на вантажівках у Косогори, де більшовики їх усіх перебили». Від наступного дня в повідомленнях усе частіше звучала інша назва урочища Косогори – Катинь, співзвучне польському й українському «кат», «катівня». Потім диктор читав довгий список закатованих.

«У тих списках було прізвище Вайда. Але Кароль, натомість також капітан. Збігалося звання, збігалося прізвище, ім'я було іншим. Отже, чи був то наш батько, чи ні – в тому ми вагалися. Але мама вважала, якщо ім'я інше, то це не її чоловік. Були вагання. Бо те все – як із неба впало! – згадує Анджей Вайда. – Що робилося по той бік радянського кордону – того ми не знали. Але в короткому часі зорієнтувалися, що цим разом німці не брешуть!» Зрештою, причина вагатися існувала. Німці звозили до Катині журналістів, лікарів і навіть робітників з усієї Європи. Віленський літератор Юзеф Мацкевич був серед них. На місці подій він інтуїтивно відчув, що щось тут не так. Із цим запитанням він підійшов до одного зі співробітників польського Червоного Хреста, який працював на ексгумації. «Насамперед – неточна цифра!» – відповів той. Німецька пропаганда тоді обходила цей факт. Та в остаточному звіті було чітко сказано про 4 143 тіла, знайдених у семи могилах. Ще близько сотні лишилися лежати непорушно в найменшому, восьмому похованні. Тож у Катині знайшлися неповних 4,5 тис. А на широких просторах СРСР без вісті зникло близько 22–25 тис. польських військових. Де решта?

БРЕХНЯ НА КРОВІ

До кінця 1943 року Смоленськ визволили від гітлерівців, і в Катині почала працювати радянська комісія під керівництвом академіка Миколи Бурденка. СРСР іще в квітні звинуватив німців у брехні і знову наголосив: «Спеціальна комісія перевірила й встановила на місці, що на 15-му кілометрі від м. Смоленська по Вітебському шосе в районі Катинського лісу, що також відомий як «Козьбі Гори», за 200 м від шосе на південний захід у напрямку до Дніпра знахо-

дяться могили, в яких зариті військовополонені поляки, розстріляні німецькими окупантами. <...> Загальна кількість трупів, за підрахунками медичних експертів, становить 11 тисяч». Але чому комісія Бурденка каже про 11 тисяч?! І знову ніхто нічого не розумів. Ті, хто дослухався до німецьких повідомлень, вважали, що в Катині лежать лише в'язні Козельського табору. Проте дехто припускав, що сюди на розстріли звозили поляків і з другого – Старобільського табору та з третього – в Осташкові біля Твері. Їм заперечували: в останньому перебували у великій кількості поліцейські, а жодного поліцейського мундира в Катині не знайшли. Натомість знайшли 1650 листів, 1640 листівок та 80 телеграм. Усі без винятку – з Козельськом в адресі. Її датами 1939–1940 років. Проте СРСР стояв на своїй позиції: у катинських розстрілах винні нацисти й навіть намагався ці звинувачення долучити до решти в Нюрнберзі.

Війна закінчилася. СРСР і Народна Польща вправлялися в обмінах населенням. У 1946-му Дибчинські поверталися, але не до рідного Луцька, а невідомо куди: кудись далі, на захід. І так само не знали, що з батьком. Анеля Вайда, хоч і не мала їхати кудись у невідоме, також не знала, що з її чоловіком. «Поволі почали вертатися всі... – згадує

ВИМУШЕНІ СОЮЗНИКИ. Сталін та Сікорський домовляються про співпрацю. Доля арештованих офіцерів Сталіну «невідомі». Грудень 1941 р.

Анджей Вайда. – Але мама тішилася оманно, мама померла в 1950-му й усе ще сподівалася, може, якесь диво станеться. Та дива не сталося. Значно пізніше я довідався, що решта таборів були винищені в інших місцях. І що мій батько був замордований у Харкові, в підвалах НКВС».

13 квітня 1990 року, рівно через 50 років після початку розстрілів та 47 років по тому, як поляки вперше почули зловісне повідомлення німецького радіо, СРСР офіційно визнав факт знищення польських військовослужбовців органами НКВС. З-під архівного пилу, як із попелу, почали з'являтися документи, листування між адміністрацією таборів та ГУЛАГом, списки етапів, звіти про те, скільки розстріляно того чи іншого дня. 24 квітня 1940 року до Харкова прибув ешелон із Старобільська. 260 осіб. Ночі вже були короткі. А треба ж устигнути за ніч. У середньому на одну людину витрачали 1 хвилину 48 секунд.

Ще було кого допитувати. В червні 1990-го ветеран НКВС Мірфан Сиром'ятніков давав пояснення слідству: «Приблизно в травні 1940 року до внутрішньої тюрми НКВС почали прибувати великі групи польських військовослужбовців. У в'язниці вони перебували недовго: день-два, а інколи й декілька годин, після чого їх відправляли в підвал НКВС і розстрілювали. Після

розстрілів трупи поляків вантажили на автомобіль і відправляли до лісопарку, в указане мною місце поховань». Колишній старший по корпусу Сиром'ятніков повідомив й інші подробиці: як у вантажівки складували суворо по 25 тіл, як під час поховання тіла посипали якимось білим порошком, щоб вони швидше розкладалися, як у 1941-му перед наступом німців підірвали той підвал Харківського НКВС, де розстрілювали.

НЕ ЛИШЕ КАДРОВІ ОФІЦЕРИ

Я вперше прийшов на місце поховання вже після того, як збудували меморіал. Але у відстані між могилами й сьогодні вгадуються і «траєкторія», і габарити тієї вантажівки. Тут у лісі вона робила широке коло. З борту в могили викидали тіла: 3810 поляків, близько 9000 українців, росіян, євреїв. Поміж тисяч прізвищ я шукав знайомі імена двох капітанів: Адама Дибчинського та Якуба Вайди. На типових табличках позначені цивільні професії польських офіцерів – адже більшість із них були резервістами: лікар, агроном, співак, професор права, професор біології, знову лікар, учитель, учитель... Вісім учителів підряд. Читання цих табличок дарма не проходить: раз у раз запитуєш себе: чим вони завинили?

«Виходячи з того, що всі вони є закоренілими, невинуватими ворогами радянської влади, НКВС СРСР вважає за необхідне: справи 14 700 осіб колишніх польських офіцерів, чиновників, поміщиків, поліцейських, розвідників, жандармів, осадників і тюремників, що перебувають у таборах військовополонених; а також справи заарештованих і тих, хто перебуває у в'язницях західних областей України та Білорусі в кількості 11 000 <...> розглянути в особливому порядку, з застосуванням вищої міри покарання – розстрілу», – на цьому документі Сталін розгонисто розпишеться синім олівцем.

Адам і Ева Дибчинські попросилися з батьком 14 вересня 1939 року. Вони дізналися, де він похований, минулої осені, майже день у день, рівно через 70 років. Врешті-решт завдяки тим проклятим гудзиком. ■

У політичному словоблудді

«Хатинь», «Катинь» та «комунонацизм»

Мова, й термінологія зокрема, є одним із найважливіших засобів ідеологічних протистоянь. Прикладом цього може бути спроба російського комунізму замовчати один із багатьох своїх злочинів перед людством: знищення цвіту польської культурної, військової інтелігенції в Катині й у кількох інших місцях, де 70 років тому розстріляли більше 20 тис. польських військовополонених (з-поміж яких були й українці та євреї – громадяни Польщі). Щоб приховати цей злочин, вигадали феномен Хатині: історію одного з 500 білоруських сіл, спалених нацистами за дії російських партизанів. Зрозумілим є вибір саме цієї назви: *Katyn'* і *Khatyn'* для західноєвропейського вуха звучить майже однаково. Злочини комунізму «стали злочинами» німецького нацизму.

Жонгливання термінами може бути як ненавмисним, так і мати спеціальне цільове спрямування. Чи багато хто в Росії насмілювався б назвати свого прем'єр-міністра колишнім шпигуном? Звісно ж, для них – він розвідник, оскільки шпигун у свідомості росіянина – слово з негативними конотаціями. Заміщення й навмисне сплутування термінів «націоналізм» та «нацизм» стало в Україні козирною картою всіх антиукраїнських сил. При цьому спеціально замовчується, що націоналізм – це ідеологія, яка найвищою

цінністю визнає націю, її політичну та економічну незалежність, збереження її мови, культури. Саме націоналізм породив міцні й потужні держави сучасної Європи. Шовінізм – вивчення одного народу над іншими, приниження його етнічних, релігійних, історичних вартостей. Нацизм є логічним продовженням цих поглядів, які вже формують державні структури, політику та ідеології. Хоч як дивно, російський нацизм із яскраво вираженими українофобськими тенденціями починає нині виявлятися в діяльності найвищих посадових осіб в Україні.

В Україні комуністи та мегапсевдопартії, які насправді є політичними фасадами олігархічних кланів, цілеспрямовано (за принципом заміни Катині на Хатинь) жонглиють поняттями «націоналізм», «нацизм» і «фашизм», ототожнюючи їх, хоча вони не є однорідними. У разі ж ототожнювання термінів улюблених комуністами інтернаціоналізм мав би означати міжнародну спільноту нацистів. За таким підходом проглядається намагання на постсовет-

ському просторі приховати первісну семантику терміну «нацизм» – ідеології націонал-соціалістів, які винищили в Європі мільйони людей. Тому нацистів сором'язливо називають фашистами, щоб хтось раптом не помітив чогось спільного з соціалізмом.

І ще про один термін варто згадати – «патріотизм» (від *Patria* – батьківщина). Мені довелося побувати на аудієнції в Карла фон Габсбурга, депутата Європарламенту від 1996 року. Цей впливовий політик надзвичайно позитивно налаштований щодо євроінтеграційних перспектив України. В своєму виступі він висунув тезу про те, що націоналізм є нічим іншим, як спробою вивіщення над іншими народами, й саме націоналізм привів європейські народи до Першої та Другої світових воєн. На його думку, для європейських демократій найважливішим сьогодні є патріотизм – місцевий, поєднаний із таким, який охоплює любов до своєї країни, а далі стає своєрідним градаційним розширенням до патріотизму загальноєвропейського. Мені довелося нагадати голові дому Габсбургів, що він явно

плутає націоналізм із тим, що називається насправді шовінізмом та його одержавленою формою – нацизмом, які й призвели до двох світових воєн. Стосовно патріотизму, то Європа, здається, не помітила, що в одній із євро-

пейських країн у 2010 році цілком демократичним шляхом захопила владу людина з кримінальним минулим і привела з собою патріотів однієї території, які невимовно люблять «Україну», як «хліб і сало», як колонію російського імперіалізму, й радо своє гасло перенесуть на Європу. Чи тішить Європу перспектива стати Данбассом?

Варто згадати й про термін «визволителі» («асвабдигелі»). Парадокс історії: коли німецькі нацисти «визволили» Мінськ у 1941 році, всі школи для білорусів стали ... білоруськими. Коли російські комуністи «визволили» Мінськ від попередніх «визволителів», усі школи для білорусів стали російськими. Парламентська асамблея Організації з безпеки та співпраці в Європі торік ухвалила спеціальну резолюцію про прирівняння комунізму до нацизму (націонал-соціалізму). Тому нині має повноцінне право на існування термін «комунонацизм», який стане дуже точним означенням сутності цих двох людиноненависницьких ідеологій та створених ними держав – Третього Рейху й СРСР. ■

Автор:
Ігор
Набитович,
професор
Університету
імені Марії
Скłodовської-
Кюрі (Польща)

**У РАЗІ ОТОТОЖНЮВАННЯ
ТЕРМІНІВ «НАЦІОНАЛІЗМ»,
«НАЦИЗМ» ТА «ФАШИЗМ»
УЛЮБЛЕНИЙ КОМУНІСТАМИ
ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМ МАВ БИ
ОЗНАЧАТИ МІЖНАРОДНУ
СПІЛЬНОТУ НАЦИСТІВ**

Тактика випаленої землі

Червоних партизанів в Україні боялися часом більше, ніж німецької армії

Автор:
Дмитро Калинчук

Я обожнюю радянську стрічку «Обратной дороги нет». Чудовий динамічний мелодраматичний партизанський бойовик псує одна деталь: реальні партизани, з якими мене зводила доля, називали його красивою казочкою. Розповіді ветеранів-партизанів чомусь більше нагадують заборонений на батьківщині білоруський фільм Андрія Кудіненка «Окупація. Містерії» (2003).

КОМАНДОС ІЗ МОСКВИ

В українській історичній дискусії спостерігається справжній парадокс. Імперці-сталіністи й їхні прибічники, паплюжачи пам'ять Української повстанської армії, не поспішають протиставляти їй героїзм червоних партизанів. Чому? А тому, що на світ Божий одразу ж вилізуть «нечисленні диверсії на залізницях, напади на приватні господарства, спалення врожаїв, дезорганізація лісової служби [...] Значною мірою вони зруйнували господарське життя селян». Так описали діяльність червоних месників їхні тодішні союзники – польські партизани Волині. Лаврентій Берія звітував Сталіну: «Особовий склад [партизанського загону Олександра] Сабурова

[тут і далі див. Довідку] займається гульбою, пияцтвом, тероризує і грабує місцеве населення, у тому числі навіть родичів своїх вояків». Коли мова заходить про партизанів, пригадуються пущені під укіс ешелони. Проте на початку війни партизани залишалися в німецькому тилу з іншою метою – аби впроваджувати тактику «випаленої землі». Знаменита промова Сталіна від 3 липня 1941 року чітко визначала завдання партизанів. Безпосередні ж командири конкретизували: «підпалення лісових масивів, що примикають до комунікаційних мереж противника та хлібних полів [...] Перед найбільш сміливою й рішучою частиною цієї агентири поставити завдання: підпал майна, а при можливості – фізичне знищення пособників німецького фашизму».

На інше партизани фізично були нездатні: ані руйнувати залізниці, ані вести бої з підрозділами вермахту й СС – бракувало вибухівки та набоїв. У тил їх закидали поспіхом. Доходило до анекдотичних ситуацій: «Перекинуто загін партизанів у 100–150 осіб, створений у Харкові. Його завдання – пройти в Бессарабію. Мап нема, провідника нема, кулеметів нема, тільки ½ мають гвинтівки, інші – малого калібру револьвери. Вдягнені в міський одяг, шкіряні пальто», – читаємо в

У ЗАСІДЦІ.
«Мап нема, провідника нема, кулеметів нема...»

одному з найхарактерніших звітів. На Черкащину та Полтавщину закидали сибіряків, які українською двох слів не в'язали. А за лінією фронту виявлялося, що місцеве населення партизанам аж ніяк не раділо, натомість набрані з числа тамтешніх – тікали додому: «З приходом німецьких загарбників до м. Червоноармійськ, більшість партизанів, зокрема й деякі комуністи, зареєструвавшись у німецькій комендатурі, лишилися працювати на транспорті й відмовилися від партизанської боротьби».

ФОТО: УКРАЇНОРИ

У БОРОТЬБИ З... КОНЮШИНОЮ

Це не бандерівська Західна. Все це відбувалося у Східній Україні. Після майже блискавичного відступу Червоної армії багато хто всерйоз вирішив, що комунізму приходить край. Після Голодомору 1933-го, роботи в колгоспі за 448 трудоднів на рік (1 трудодень – 1,85 кг жита) та 7-денного робочого тижня по більшовиках не сумували. «За фактичної окупації багато людей вважали, що до минулого повороту немає, а значить пішли по так званому шляху пристосу-

ватися, пережити, – нотував Сидір Ковпак. Крім цього, партизанів чекало неабияке диво – на землях, окупованих німцями, майже не було власне німців. «Від Брянських лісів до Сарн по районних центрах було хіба що по 3–5 німців, проте дуже багато місцевих поліцейських», – бідкався представник КП(б)У в загоні Ковпака Іван Сиромотний. Єдина влада по селах – загони поліцаїв. Для боротьби з партизанами німці не часто посилали з'єднання вермахту й СС – їх потребував фронт.

Приходячи до сіл, «народні месники» зразу ж починали виконувати накази партії та уряду: «Знищено: спиртзаводів – 2, коноплезаводів – 1, свиноферма – 1 (100 голів свиней), залізничний ешелон – 1, 2 паротяги і 3 вагони. Спалено: 4 склади зі збіжжям та 14 скірт необмолоченого хліба (400 т), 12 скірт конюшини (близько 50 т)», – «переможний» звіт Сабурова. Місцевому населенню такі акції загрожували голодом. Окремі села для оборони від партизанів побудували ДЗОТи.

Виконувати безперечно брудну й невдячну роботу міг далеко не кожен. Частіше за все для цього треба було стати або фанатиком, або покидьком. Тож не дивно, що протягом 1941–1942 років партизанські загони швидко танули. 3 серпня 1941-го по березень 1942-го НКВС УРСР сформував 1874 партизанські загони й заслав у тил понад 30 тис. людей. А вже на 1 травня 1942 року НКВС звітував про наявність 37 загонів із 1918 учасниками. На Дніпропетровщині з підготовлених 4418 партизанів та підпільників до 1943 року не лишилося жодного. Статистика доводить – більшість партизанів або розбіглися після першої ж сутички з поліцаями, або розійшлися по домівках самі.

Натомість решта... «Винятковою жорстокістю відзначалися партизани Федорова [Чернігівщина], – занотував письменник Микола Шеремет, якого прислали з Москви для прославлення героїчних партизанських чинів, – я був свідком, як поліцаїв били до крові, різали ножами, підпалювали на голові волосся, прив'язували за ноги й на аркані конем тягли по лісу, обливали гарячим чаєм, різали статові органи...» Не відставали й загони Сабурова: «знищено родин зрадників із вилученням майна – 39», або «розстріляно старост, поліцейських, відповідальних станційних працівників та інших зрадників – 10». Особливо цікавий пункт – «інших зрадників».

Жорстокими були партизани й із німцями: «Після всіх розмов я розподілив німців по ротах: там їх били до смерті, а тоді закопали», – визнав Григорій Балицький, похований те- ▶

пер у Пантеоні вічної слави в Кіровограді. Бували, щоправда, неприємності в бойовій роботі. Деякі помилки не вдавалося сховати від командування. «Ваша розвідка 50 осіб [на] початку грудня за р. Горинь знищила 48 мирних мешканців», – лютував начальник Українсько-го штабу партизанського руху (УШПР) майор ДБ Тимофій Строкач у листі до командирів Волинського партизанського з'єднання імені Леніна. Жертвами партизанів ставали цілі села. Ось ще одне свідчення: «Червоні напали на село вночі 19 грудня 1943 року. До ранку його майже знищили. Почали з південного боку. Вбивали всіх, кого бачили. Першими вбили Марчика Степана і його сусідку Матрону з восьмирічною донькою... В підсумку протягом тієї кривавої ночі без вини загинуло 50 людей», – ідеться про село Ляховичі Любешівського району Волинської області, знищене партизанами разом із мешканцями.

«ЧОЛОВІЧА РОБОТА»

1942 року партизани опанували тільки двома областями України – Сумською та Чернігівською. Загони не віддалялися від фронту й діяли як групи спецназу, які плюндрували незахищені тили вермахту. Єдиним джерелом боеприпасів для партизанів були поставки з «великої землі». Харчі ж добували в населення. Ось як описував «обов'язкові поставки або добровільні збори» місцевих мешканців безпосередній свідок: «Бійці розвідки, вдираючись до населеного пункту, не забувають стягнути ручний чи кишеньковий годинник у колгоспника, доводячи йому, що «ти не воюєш і він тобі ні до чого, а нам без годинника ніяк не можна обійтись»... До березня 1943 року існувала в загоні так звана Ісусівська кіннота, де бійці без сидел верхи роз'їжджали на конях, брали їх у селян, а в наступному селі конячину продавали колгоспникам за кабана», – розповідав політрук Ковпака Мінаєв. У партизанських звітах та наказах УШПР часто трапляється слово «мародерство».

Після війни легендарний партизанський ватажок-чекіст

Дмитрій Медведєв розповів таке: «Коли я спілкувався з Шитовим та Івановим про те, що їхні бійці займаються бандитизмом та грабунками, не кажучи вже про пиятику, й вимагав навести лад, дисципліну, колишній комісар батальйону Шитов сказав мені: «Ви що, хочете, аби нас у першому ж бою вбили наші ж партизани?» Вони боялися своїх партизанів». Товариші не залишилися в боргу перед Медведєвим. Ось що про його загін написав Григорій Балицький: «Підійшов тов. Медведєв зі своїм загоном... Майже весь день пили. В Медведєва самогонки до чорта, в нього є свій апарат». Комісари скаржилися Строкачу: «Тов. Коротков виявився класичним алкоголіком, й агентурну роботу він замінив на пошуки самогону». Або таке: «Дуже багато випадків, коли розвідрота обстрілює своїх розвідників, не питаючи пароля і не відповідаючи на пароль, бо в п'яному вигляді сприйняли одне одного за поліцейських. Були випадки, коли через п'яну розвідку збивалися зі шляху й тинялися кілька днів». Пиячили не тільки рядові бійці: «Ковпака всі бояться як вогню – бо як вип'є, може кого завгодно відшмагати канчуком».

А що за пиятика без дівчат? «Кожен командир підрозділу або політрук жениться байдуже

ДОВІДКА

Дійові особи

Сидір Ковпак – командувач Сумського партизанського з'єднання.

Олександр Сабуров – командувач партизанського з'єднання, яке діяло в лісах від Житомирщини до Брянщини.

Олексій Федоров – командувач Чернігівсько-Волинського з'єднання.

Іван Федоров – начальник розвідки в з'єднанні Ковпака, пізніше – командувач 1-ї Української партизанської дивізії.

Іван Сиромолотний – представник ЦК КП(б)У в з'єднанні С. Ковпака.

Микола Шеремет – письменник, перебував у загонах О. Федорова і С. Ковпака.

Михайло Наумов – командир з'єднання українських кавалерійських партизанських загонів.

Григорій Балицький – командир загону ім. Сталіна Чернігівсько-Волинського з'єднання.

Антон Бринський – командувач партизанського з'єднання особливого призначення розвідуправління Генштабу РСЧА

на кому, не звертаючи уваги на те, що він одружений і має дітей», – обурювався вищезгаданий Мінаєв. Та на всіх «дружин» явно не вистачало. «В селі Дубівці під Тернополем згвалтували жінку у віці 40–45 років. У селі Верхобуж, під Бродами, старшина Мезенцев намагався згвалтувати дівчину. Вона відмовила. Тоді він, Мезенцев, узяв дівчину та її 65-річну матір, вивів на вулицю й під страхом зброї вимагав їхньої згоди. Поставив до стінки й стріляв з автомата над головами». З такими звичками та вдачею партизанські командири були приречені на конфлікти. «Грабчак не здатен підняти такий вантаж і звертається до Ковпака за воями, а той скаженіє, що він зустрічає і обласотує майданчик, а вантажі йдуть не його з'єднанню», – занотував 1-й секретар Рівненського підпільного обкому КП(б)У В. Бегма. «Льотчики частини Грізодубової й ін. відмовляються здійснювати у Вас посадку, бо бояться, що Ви їх залишите в загоні як

ФОТО: УКРАЇНОРМ

«заручників», – інформував своїх підлеглих голова штабу Строкач. «Усі партизанські з'єднання України зосереджені разом, а діють поодинокі. Сваряться, ніякої взаємодії, ні дисципліни, ні узгодженості», – ремствував керівник партизанської кавалерії Наумов.

На квітень 1944 року кількість усіх українських партизанів становила 12 600 осіб. Чисельність УПА навіть запеклі вороги оцінюють як учетверо більшу. До складу партизанських загонів входили фанатично віддані компартії місцеві комуністи й комсомольці, потім солдати й офіцери Червоної армії та НКВС («окруженці» й прислані з «великої землі»), а на третьому місці – колишні поліцаї та бійці «національних батальйонів» (створених німцями з репресованих советами національних меншин). Після поразок німців під Москвою та Сталінградом для колишніх радянських громадян на окупованих теренах стало очевидно – більшовизм повертається. Тож усі, хто вже був помі-

КОВПАК ЗІ СВИТОЮ. Хоч його з'єднанню вдалось пройти всю Україну, реально ковпаківці контролювали дві області

чений у співпраці з ворогом, кинувся спокутувати провину. З такими кадрами не дивно, що в п'яти найбільших українських партизанських загонах власне українці становили лише 46% складу. Частина ж українців серед УСІХ радянських партизанів – 5,9% проти 52,9% – росіян. «Ломов [комісар] ставить мені запитання: «Ви українець?» Я відповів: «Так, українець». Ломов відповідає: «Дивно, що ви в партизанах, усі українці – наволоч, зрадники». Що мені лишалося сказати цьому дурню-комісару? Далі Ломов питає: «У вас багато євреїв у загоні?» Я йому відповів, що багато. Ломов веде розмову далі: «У мене, мовляв, жодного єврея – вони ж не вояки, боягузи», – не міг приховати роздратування українець із дідапрадіда Балицький.

«Усе Полісся повністю звільнене від німців, величезна територія від Сарн до Бугу поділена між УПА і з'єднаннями українських партизанів... Економічне становище районів, контрольованих УПА, більш щасливе ніж у радянських районах, населення живе заможніше й менш пограбоване», – Сидір Ковпак. Ще різкіше висловився П. Миронов, комісар Кам'янець-Подільського партизанського з'єднання ім. Жукова: «Примусове вилучення худоби, майна і вбивство чоловічого населення – все це відштовхувало населення Західної України від нас [...] У багатьох областях Західної України націоналісти не давали німцям протягом двох років вивозити й збирати всілякі поставки, податки тощо. Ми ж своєю поведінкою давали підґрунтя агітаторам націоналістів».

КРАЙ ПАРТИЗАНСЬКОЇ «СЛАВИ»

У 2009 році білоруською режисеркою Вольгою Нікалайчик представлено документальний фільм «Визваленне» («Визволення»), в якому розповідається історія знищеного диверсійною групою партизанів 19 квітня 1943 року села Дражна в Мінській області (Стародорозький район). Мешканці села (зокрема 25 жінок, старих і дітей) були спалені у власних хатах на знак помсти за те, що в селі був загін самооборони. 2008 року в річницю події активісти білоруського «Меморіалу» біля села встановили хрест, що був невдовзі демонтований властями, а ініціатор акції Вячеслав Сівчик отримав адміністративний арешт на 15 днів за «несанкціоноване зібрання». У фільмі знято свідка акції, для якого незбагненним залишається питання, за які заслуги ініціатор екзекуції дожив життя з усіма почестями.

ГРАЮЧИ ЦИФРАМИ

У 1943 році втрати «народних месників» суттєво поменшали. Населення розчарувалося в німцях, проте зрозуміло, що необхідно співпрацювати з партизанами – інакше невдовзі свої мотиви довелося б пояснювати в НКВС. Та головне – партизани переключилися від неефективного паління врожаїв та відстрілу поліцаїв на залізничні диверсії. У липні 1943 року розпочалася операція «Рейкова війна». Втім, перекрити рух потягів в Україні партизанам не вдалося. Перерви руху потягів через вибухи становили лише 24% кількості всіх перерв. Чимало підірваних партизанських колій німці навіть не поновлювали – не мали потреби. Пізніше це вже був клоніт радянських залізничників. Набагато ефективнішими були аварії потягів, особливо якщо нищили паротяги. Вони дали близько 60% усіх затримок на залізницях. Наприкінці війни партизани відзвітували про знищення 18 000 ешелонів. Наскільки правдива ця цифра – судити важко. «На рахунок в них [партизанів сусіднього з'єднання] перебувають сотні ешелонів, що йдуть під укіс, але наші розвідники й ми не бачили ніяких залишків та слідів цих ешелонів», – дивувався представник ЦК КП(б)У Іван Сиромолотний. «Є випадки звітів про аварії потягів, які агентурними даними й повідомленнями сусідніх загонів не підтверджуються», – Строкач.

Факти такі. Український штаб партизанського руху відзвітував про знищення на теренах України 486 000 ворогів, насамперед німців. Історики НДР оцінювали втрати гітлерівців на всіх окупованих теренах СРСР максимум у 500 000 осіб. Американський же дослідник Дж. Армстронг, який працював виключно з німецькими документами, втрати німців та поліцаїв від рук партизанів на всіх окупованих територіях СРСР оцінив у 45 000 осіб. Причому цю цифру доведеться розділити між червоними партизанами, Армією Крайовою, Армією Людовою й УПА. Така ось математика. ■

Право на співчуття

Фестиваль Docudays UA поступився традиційними для світових імпрез документального кіно бруталністю зображення і шокуючими фактами на користь світоглядності й «тиші, гучнішої за галас»

Автори:
Жанна Безп'ятчук,
Інна Завгородня,
Наталія Петринська

Фестиваль документальних фільмів про права людини всьоме пройшов у столичному Будинку кіно, на тиждень вдихнувши у нього життя. Правозахисна проблематика так чи інакше присутня в роботах документалістів, тож Docudays UA впевнено займає нішу головного форуму документального кіно, поки «Контакт» зник із фестивальної мапи, а менші імпрези намагаються конкурувати з «Молодістю» на ниві ігрових стрічок. У межах правозахисного та творчого конкурсів Docudays UA було показано понад чотири десятки фільмів європейських режисерів. До цього варто додати ретроспективи кіноробіт українця Сергія Буковського та членів журі цьогорічного дійства: француза Патріка Барберіса й поляка Яцека Блавута. Крім того, у фойє фестивалю проходила міжнародна майстерня з документального кіно Dragon Fogun, на якій можна було представити свій проект і спробувати знайти для нього європейське фінансування.

Добірка фільмів не вражала бруталністю зображення та змістів, як це часом трапляється, приміром, на правозахисному фестивалі Movies that Matter у Нідерландах. Але при-

чин пережити втому від співчуття було чимало й тут. «Втома від співчуття» – це дефініція стану, який може відчувати людина, котра вимушено чи добровільно заглиблюється у світ чужого болю, страждання, незахищеності. І не обов'язково це занурення має відбуватися безпосередньо.

ПОЛЮСИ ПРОБЛЕМАТИК

Відкривав фестиваль гучно анонсований «Кролик по-берлінськи» польського режисера Бартека Конопки, номінований на цьогорічний «Оскар» у категорії «Найкращий документальний короткометражний фільм». У світлі нещодавнього ювілею падіння Берлінського муру режисер знайшов неочікуваний кут зору, дотепно й захопливо показуючи долю розділеного історією міста на прикладі кроликів, які довгий час жили між ступками берлінських мурів.

На старті фестивалю було показано стрічку «Вбивство напередодні весни» режисера з Білорусі Вольги Нікалайчик, у якій розповідається історія правозахисниці Яни Полякової, котра вчинила самогубство. Певною мірою фільм задав тон фестивалю, бо дав підстави й матеріал порівнювати далі те, про що і як знімають західні документалісти з тим, що потрапляє у фокус східноєвропейців із наймешь благополучної частини європейського континенту. І ці порівняння так чи інакше унаочнюють одну принципову

ПЕРЕМОЖЦІ ФЕСТИВАЛЮ DOCUDAYS UA

ТВОРЧИЙ КОНКУРС

Головний приз:
«Мама померла в суботу на кухні», режисер Максим Васянович, Україна

ПРАВАЗАХИСНИЙ КОНКУРС

Головний приз:
«Бірма ВЖ – репортаж із закритої країни», режисер Андерс Естерторд, Данія

відмінність. Якщо західні документалісти мислять категоріями проблем у царині дотримання конкретних прав конкретних людей, то режисери з протилежного краю Європи і далі мислять категоріями виживання й боротьби за самі основи буття людини (право на життя, повагу до гідності, свободу совісті). Страх так їх і не відвоювати або ж знову втратити – це життєтворче емоційне тло такого кіно. Класичний приклад першого – фільм «Безлюдна місцина» грека Андреаса Апостолідіса, в якому йдеться про долю племені масаї у Танзанії, котре брутално вигнали із земель пращурів під час створення національного парку Серенгеті. Класичний приклад другого – згаданий вище фільм білоруської документалістки. Таким чином, правозахисне кіно Заходу в умовах нестабільного, рецидивного світу Сходу трансформується в людинозахисне.

ФОТО НАДАНО ОРГАНІЗАТОРАМИ DOCUDAYS UA

Проте часом це відбувається і в західній документалістиці, коли режисери намагаються порушити проблему придушення свободи людини в недемократичному світі, як це робить данець Андерс Естергорд у своєму фільмі «Бірма ВЖ – репортаж із закритої країни». Фільм є переконливим і за змістом, і за формою. Він змонтований на основі унікальних документальних кадрів повстання ченців 2007 року, яке активно підтримали пригнічені військовою диктатурою прості люди. Його автори також здійснили доволі органічну, позбавлену постановочної нав'язливості реставрацію дій бірманських журналістів, які, ризикуючи життям, готували репортажі для західних телеканалів. Диктаторська влада наважилася стріляти в ченців – і повстання захлинулося. Як і попередній великий спротив 1988 року. Відчай змарнованих і непочутих поколінь наповнював кадри стрічки, форму-

**ПЕРЕМОЖЦІ
ФЕСТИВАЛУ
DOCUDAYS UA**

**Нагорода
студентського
журі:**
«Найгірша
компанія у світі»,
режисер Pegev
Контес, Ізраїль

**Спеціальний
приз Національ-
ної спільки
кінематогра-
фістів України:**
«Довга дорога
додому»,
режисер
Александр
Горелік, Росія

**Спеціальний
приз Української
Гельсінської
спілки з прав
людини:**
«Інша планета»,
режисер Ференц
Молдовані,
Угорщина

ючи атмосферу отого самого людинозахисного кіно.

У ФОКУСІ – УКРАЇНА

Окрім ретроспективи Сергія Буковського, на фестивалі було представлено два фільми українських режисерів. «Україна ще й досі є країною поодиноких героїв. Підсвідомо я обираю таких людей, які тримають на собі землю, є її охоронцями», – каже наш режисер Дмитро Тяжлов про головного героя стрічки «Я пам'ятник собі». 76-річний Євген Хватов із невеликого волинського села має дивовижне хобі: він ставить виготовлені власноруч пам'ятники, хрести на могилах німецьких, радянських, польських, українських солдатів. Для нього всі рівні: воїн УПА, воїн Червоної армії, солдат вермахту, солдат Армії Крайової. Режисер працював над фільмом чотири роки. У підсумку з'явилася документальна робота, що є дуже позитивним проявом

оздоровлення українського кінематографічного дискурсу, коли кіно долучається до творення картини світу без ворогів, без плачів, без комплексів жертв, без пафосу й короткозорості хуторянства.

Інший український режисер Максим Васянович продемонстрував фільм «Мама померла в суботу на кухні», вже відзначений як найкраща стрічка «Української кінопанорами» на кінофестивалі «Молодість-2009». Зрештою, саме цей фільм отримав головну нагороду творчого конкурсу Docudays UA («за тишу, гучнішу за галас»). Лише присвячений матері, він насправді розповідає про батька режисера, який відмовився від кар'єри диригента в Москві, щоб залишитися з родиною у Житомирі. Стрічка дуже тонко втягує глядача в діалог із феллінівськими персонажами провінційної філармонії (алюзія на фільм Федеріко Фелліні «Репетиція оркестру». – **Ред.**). Саме в Житомирській філармонії пропрацював багато років головний герой Микола Васянович. Нерозбещені увагою і життям герої легко розкриваються перед камерою. Віддавши головну нагороду імпрези цьому фільму, журі запропонувало доволі широку, інклюзивну концепцію самого поняття «кіно про права людини». Західні фести знову ж таки більш зорієнтовані на конкретнопроблемні стрічки з приголомшливими кадрами й змістом. Київський фестиваль зробив вибір на користь світоглядності й оголеності не фактів, а душ героїв.

Куди частіше Україна поставала у кадрах іноземних режисерів, що звертали погляди своїх камер у бік нашої країни, документальне віддзеркалення якої так рідко випадає бачити на екранах. Так, у словацькому фільмі «Кордон» показана доля села Слеменце, одна частина якого – закарпатські Малі Селменці. Розділене ще після закінчення Другої світової війни, село переживає падіння одних кордонів і появу інших, значно потужніших.

Другий рік поспіль на фестивалі Docudays UA домінує Крим, до того ж зображується цей «рай на землі» як доволі депресивне місце. Поміж колоритних героїв фільму «Пірс Аполонівки» – **11**

80-річна кримчанка Галина, двоє рибалок Вова та Андрій, колишній в'язень і відставний міліціонер, а також підлітки, які діляться своїми враженнями від вживання наркотиків. «Увесь світ такий, – каже німецький режисер румунського походження Андрей Шварц про свою стрічку. – Всюди є занепаді регіони. Я походжу з невеличкого району в Бухаресті, що лежить поза багатим центром міста. І тому ця атмосфера міської окраїни мені близька. Мені подобається знімати про такі соціальні острови. Показувати великі панорами – це завжди занадто теоретично, в той час як, спостерігаючи за таким островом, можна

**ПЕРЕМОЖЦІ
ФЕСТИВАЛУ
DOCUDAYS UA**

**Приз глядацьких
симпатій:
«Футбольний
батько»,
режисер Міхал
Йозвяк, Польща**

багато дізнатися про цілу країну. Але передусім це, звісно, люди, які захоплюють».

Деякі представлені на фестивалі фільми, попри непогане виконання, мали доволі передбачувані сюжети. «Телеканали на кшталт ZDF і ARTE погоджуються фінансувати документальні стрічки лише з готовим сценарієм, – відзначає тенденції сучасної документалістики PR-директор фестивалю сценарист Дар'я Аверченко. – Але ж документальне кіно – це жанр несподіванки і везіння. «Зроблені» документальні фільми видно за кілометр». А якщо вже вони претендують називатися документальними із залучен-

ням не професійних акторів, а звичайних людей, то ніде правди діти – деякі з них нагадують погано зіграні ігрові стрічки. Таке враження залишилося після перегляду фільму «Любов на відстані» шведського режисера Магнуса Гертена про киргизького заробітчанина в Москві. Однак, попри наявність кількох робіт-середнячків, програма цьогорічного Docudays UA була найсильнішою за весь час проведення фестивалю завдяки розширеній географії учасників, хорошій організації та різноманітній, а головне актуальній тематиці, що часто торкалася проблем Східної Європи. ■

чужий досвід

ДосиПравда з галактики Кін-Дза-Дза

**Вольга
Нікалайчик,
білоруська
кіно-
режисерка**

У межах фестивалю Docudays UA Вольга Нікалайчик презентувала фільм «Вбивство напередодні весни», 2010. Стрічка присвячена молодій білоруській правозахисниці Яні Поляковій. Після побиттів, звинувачень у наклепі, погрози і фейлетону в газеті «Советская Белоруссия» в березні 2009-го Яна наклала на себе руки

Коли я задумалася над тим, яка метафора найвлучніше описала б сучасну Білорусь, то спала на думку галактика Кін-Дза-Дза з однойменного фільму Георгія Данелії. Оті іржаві гравітації літають сьогодні в нашій країні. Це дуже актуальна паралель на рівні нюансів. У білоруській незалежній документалістиці виживають лише найсильніші, ті, хто може працювати зі страшними темами. Займатися нею ще й небезпечно. Але правда сильніша за страх. Це основний принцип у такій роботі. Сьогодні частина наших документалістів працює в повному підпіллі. Ми конспіруємося, коли потрібно організувати зйомку. Фактично це документалістика, яка робиться на кухні. Поміж публічних режисерів я б назвала імена Віктора Корзуна, Олега Дашкевича. Багатьох не хочу називати, бо вони працюють під псевдонімами. Себе я в титри ставлю, бо вважаю, що мене захищає моя публічність. Багато ж хто побоюється, що така діяльність може позначитися на дітях, які вчаться в університетах, на батьках, які ще працюють. І ось у цих умовах підпілля регулярно з'являються якісні, талановиті роботи. При цьому білоруське «андеграундне» документальне кіно є стовідсотково білоруськомовним. Якщо ми колись зможемо запустити в нашій країні вільний телеканал, то вже на старті матимемо, що показати. За останні 3–4 роки в країні

було знято щонайменше 100 хороших документальних фільмів. Вони менш близькі європейцям, але українцям дуже зрозумілі. Знято стрічки про злочини сталінізму, про Другу світову, коли, насправді, білоруси не раділи Червоній армії і не слухали біля пічки «Голос Москви». Тоді було вбито багато людей, ще до війни на території нашої країни проводили спільні марші німців та енкаведистів. Трапляються навіть такі рідкісні випадки, коли білоруське документальне кіно, яке успішно проходить цензуру, потрапляє на державний культурний телеканал «Лад». Це такі нейтральні фільми про замки, князів, навіть про Велике Литовське князівство. І це трохи дивує, бо, за ідеологією Александра Лукашенка, все білоруське починається з Жовтневої революції. А от якщо хтось хоче отримати державні гроші на документальний кінопроект, то має обирати таку зручну тему, як, наприклад, «успіхи дружнього нам Ірану». Коли порівняти нашу документалістику із західною, то насамперед упаде в око те, що там знімають фільми переважно про проблеми далеких країн та інших народів. Ми ж працюємо, щоб рятувати людей від небезпечних ситуацій у власній країні, рятувати від сфабрикованих кримінальних справ, від знущання з людської гідності. Звісно, хотілося б захищати людину в контексті її співіснування з природою, порушувати екологічні проблеми. Але це інший

рівень правозахисного кіно, який можна розвивати тільки тоді, коли вже є стабільна, здорова політико-правова система. А коли в країні за величезні кошти будують гігантські палаци спорту й не будують жодної лікарні, то нам доводиться бити на сполох. До речі, це міф, що наші соціальна система й система охорони здоров'я функціонують добре. Причому, білорусам треба чекати по два-три місяці, щоб здати спеціальні аналізи крові. Бували випадки, коли люди з Литви та України, наслухавшись державної пропаганди про нібито дуже благополучне життя в Білорусі, продавали квартири на батьківщині й переїжджали до нас. Але, зіткнувшись із реальністю, впадали в повний відчай. Зараз у мене виникають певні побоювання щодо України. Ви в жодному разі не повинні звернути на той шлях, яким пішла Білорусь. Ваші правозахисники говорять про різке погіршення ситуації з правами людини, бо новим міністром ця проблематика не цікава. Українцям потрібно щодень щось робити в цьому керунку. Нинішній шлях Білорусі – це занепад цивілізаційний, в умовах якого можуть траплятися такі трагедії, про які я зняла фільм. І ми вже маємо довгий список жертв. Крім того, ми, білоруси, сподіваємося на вашу допомогу: ви поруч, ви нас розумієте. Ви не повинні дозволити новій владі утвердити холуйське ставлення до людини. ■

А винний хто?

На фестивалі правозахисного кіно напруження порушених проблем й почуття вини зворушують аудиторію, а ось чи зрушується від цього сам світ?

Навпроти одного з кінотеатрів у Гаазі стоїть каркас лондонського двоповерхового автобуса. Він нагадує мені про мою Батьківщину. Я вмощуюсь у ньому, попиваючи каву, й спостерігаю за тим, як чоловікові відтинають голову... Це голландський проект Upload Cinema. Його реалізує група активістів, які відшукують унікальні документальні кадри в інтернеті й адаптують їх для перегляду на великому екрані, складаючи кінопрограми. У березні 2010 року вони взяли участь у міжнародному правозахисному фестивалі Movies that Matter у Нідерландах, який проводить Міжнародна амністія.

Мені випало переглянути відео вбивства американського журналіста Даніеля Перла в Пакистані. До того я вже чула, що є такі документальні кадри, але сповна усвідомила, що саме я бачитиму на екрані, лише в процесі перегляду, коли ще живий Даніель говорив на камеру. З автобуса я вийшла глибоко враженою. Для мене це був ключовий момент правозахисного фестивалю. Картини, які ти бачиш на екрані, залишаються вписаними у твою свідомість незалежно від того, хочеш ти цього чи ні. Відтак постає питання: що варто виносити на екран, а що ні? І хто за це несе відповідальність: той, хто показує, чи той, хто наважується дивитися?

Я запитувала представників Upload Cinema, як приймалося рішення про показ таких кадрів на великому екрані. Вони зізналися, що цьому передувала гаряча дискусія.

Перед демонстрацією фільму глядачів було попереджено про його специфічний зміст. Якби через брутальність сцен стрічку не включили до програми, то, як розповідали мені активісти Upload Cinema, це було б проявом самоцензури, що суперечило б місії і фестивалю, і самого проекту.

На цьому тлі унаочнюється ще одна проблема нової документалістики. Тільки-но певні документальні кадри потрапляють в інтернет, хто надалі несе відповідальність за їх поширення? Або якщо я не хочу дивитися ці кадри, це значить, що я особисто уникаю відповідальності? Звісно, така постановка питань є перебільшенням. Але питання відповідальності за зміст фільму й за вирішення проблем, які він порушує, витало у фестивальному повітрі. Коли маєш справу з правозахисним кіно, не розраховуй на глядацький комфорт, насолоду й приємне проведення часу. Це несумісно.

Хто відповідає за бідолашних дітей, чії очі дивляться з екрана на нас? Режисер фільму «Гарапа» Жозе Паділья провів 30 днів із трьома бідними родинами з Бразилії. Його герої хронічно недоїда-

ють. І режисер методично фокусує камеру на тілесних наслідках постійного голодування. Семирічний хлопчик із гнилими зубами лежить на підлозі, попиваючи так звану гарапу – воду, в якій розчинено цукор. Гарапа – єдине, що можуть дати дитині батьки. Ми, глядачі, сидимо в залі й дивимося на все це. І що далі?..

У двох фестивальних фільмах, де йдеться про конфлікти в Африці, порушується питання відповідальності за воєнні злочини. У стрічці «Війна Дон Дон» режисера Ребекки Річман Коен екс-лідер Револьюційного об'єднаного фронту (RUF) Ісса Сесай, що програв 11-річну громадянську війну в Сьера-Леоне, постає перед судом. Його звинувачують у воєнних злочинах: убивствах, зґвалтуваннях та рекрутуванні в солдати дітей. Прокурор стверджує, що «в нього немає душі». А ось адвокат Сесая наголошує на його активній участі в процесі роззброєння RUF. У фільмі розсудливо подаються обидва погляди, а сам Сесай розкривається як двозначна постать: людина-монстр та молодий чоловік, який, опинившись в армії, змушений був виживати, як міг. Зрештою, він таки хотів зупинити конфлікт. І тут починаються роздуми: чи може міжнародний трибунал бути справді ефективним? І чи може одна людина відповідати за злочини, вчинені багатьма?

Схожа проблема порушується у стрічці «Зброя війни» сестер Фенке та Ілзе ван Велцен. У ній йдеться

про масові гвалтування жінок у Демократичній Республіці Конго. Перегляд фільму приніс чи

не найболючіший глядацький досвід упродовж усього фестивалю. І річ не лише в жахливості теми. Під час обговорення стрічки режисери виправдовували своїми добрими намірами доволі контрверсійні прийоми. Інтимні розмови на камеру виглядають як постановочні кадри; вибачення злочинця перед жертвою – ігровою, а не документальною сценою.

Одне слово, режисери з усього світу виконують величезну, надскладну роботу. Всі вони прагнуть донести правду до людей, провокувати дискусії. Але правозахисне кіно не є абсолютним добром. Режисерські прийоми, кіноестетика мають дуже велике значення, проте вони не завжди на висоті навіть у дуже «правильних» фільмах.

На правозахисному фестивалі глядач провалюється з одного проблемного світу в інший. І щоразу, коли в кінозалі вмикається світло, виникають два болючі питання: хто в цьому винен і як це стосується особисто мене? Здебільшого фільми не пропонують жодних відповідей. Дивись, вивчай, пам'ятай... ■

Автор:
Кассі Вербер,
Гаага,
Нідерланди

НА ПРАВОЗАХИСНОМУ ФЕСТИВАЛІ ГЛЯДАЧ ПРОВАЛЮЄТЬСЯ З ОДНОГО ПРОБЛЕМНОГО СВІТУ В ІНШИЙ

Наприкінці березня в Нідерландах відбувся міжнародний кінофестиваль Movies that Matter Festival, який проводить Amnesty International (Міжнародна правозахисна організація). На цій масштабній імпрезі було презентовано близько 70 документальних фільмів про права людини, перегляд яких супроводжувався дискусіями та круглими столами

Неочевидне ймовірне

Еротичний трилер Атома Егояна про альтернативні можливості

Немолода одружена жінка, яку непокоять підозри щодо схильності власного чоловіка до подружніх зрад, вирішує найняти юну привабливу повію, щоб перевірити його на моральну стійкість. Угода полягає в тому, що остання має спробувати звабити «невірника» і відзвітувати про результат. Спроба нібито виявляється вдалою і переростає в роман, розвиток якого стає підставою для подальших зустрічей між двома жінками. Під час цих жіночих «посиденьок» наймана звабниця за фінансову винагороду розповідає своїй клієнтці всі інтимні подробиці побачень із її чоловіком.

Із якихось причин цей сюжет фільму «Наталі» маловідомої французької режисерки Анн Фонтейн так зацікавив славетного Атома Егояна (улюбленого кінокритиками автора таких знамих шедеврів, як «Екзотика», «Чудове майбутнє» та «Арарат»), що він вирішив зняти перший у житті римейк. І навіть більше – перший у житті фільм за чужим сценарієм. Імовірно, до створення власної версії його спонукав нерозкритий Фонтейн потенціал цієї історії. Римейк

«Хлоя».
У кінотеатрах України
з 1 квітня

має назву «Хлоя» (Chloe), і як мінімум «потенціал» еротичного трилера на тему неконвенційного інтимного досвіду в цій стрічці режисерів і справді вдалося виявити. Історія, яка в «Наталі» інтригує хіба що неочікуваною (та й то не надто) розв'язкою, в Егояна обертається нюансованою драмою про несподівану можливість близькості в умовах відчуження.

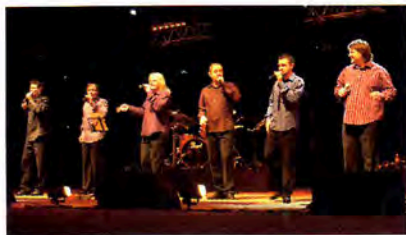
Водночас не дивно, якщо шанувальники його попередньої творчості залишаться дещо розчарованими, оскільки більшість визнаних авторських прийомів Егояна у «Хлої» відсутні. За

Анонси 9 квітня, 19.00

«Пікардійська терція»

Палац культури ВАТ «Росава»
(Біла Церква, вул. Леваневського, 53)

Львівський секстет виступить із програмою «Сад ангельських пісень», що складається з чотирьох різнопланових частин. Розпочнеться концерт із духовної музики. Далі буде представлено композиції з нового альбому «Етюди». Також звучатимуть уже відомі й улюблені пісні. А на завершення «Пікардійська терція» виконає філософську баладу «Пустельник». За словами організаторів, вокальна формація готує для слухачів приємні сюрпризи, що допоможуть отримати не лише естетичну насолоду, а й духовну наснагу.

10–15 квітня

Фестиваль допрем'єрних показів

Кінотеатр «Україна»
(Київ, вул. Городецького, 5)

Поміж п'яти французьких кінострічок, що увійшли до програми показу, є і соціальні драми, і сімейні комедії. Відкриватиме фестиваль спеціально запрошена актриса Міу Міу з фільмом «Маленькі зони турбулентності», де вона зіграла роль знервованої матері сімейства, яка зраджує своєму чоловікові. Картина «35 чарок рому» – це переживання батька-одинака, який відпускає доньку в доросле життя. А в перипетіях комедії «Лавка Версальського парку» глядачі побачать Катрін Денюв, Жюлі Депардьє та Жозіан Баласко.

13 квітня, 19.00

«Небезпечний поворот»

Будинок кіно
(Київ, вул. Саксаганського, 6)

Вистава Джона Бойнтона Прістлі – це любовний детектив у традиційному англійському стилі. Розплутуючи нитку інтриг і недомовленостей, автор крок за кроком викриває таємниці зовні пристойного товариства. Британського видавця, його дружину та друзів на сцені втілюватимуть Олексій Богданович, Людмила Смородина, Олексій Вертинський, Наталя Васько, Артем Ємцов, Анжеліка Савченко. Захопливий сюжет не позбавлений психологізму: небезпечний поворот чекає на кожного персонажа, який веде подвійне життя.

словами режисера, він намагався тут «не бути автором». Тож замість характерної для нього уваги до побудови оповіді, складних структурних конфігурацій цього разу він вирішив зосередитися на «фактурі» – просторі, в якому відбувається дія, освітленні, мізансценах, операторські роботі та акторській грі. До речі, остання (а надто дует Джуліанні Мур та Аманди Сейфрід) отримала особливе схвалення з боку і критиків, і публіки.

Олександра Киричук

КНИЖКИ

Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей

Перший том «Європейського словника філософій» – книжка, що з'явилася в результаті чотирирічної співпраці колективу інтелектуалів із різних міст України. Видання містить розлогі пояснення значень і походження ключових понять філософії, які сутужно піддаються перекладу. Праця стане в пригоді кожному небайдужому гуманітарію. За словами Андрія Бауместера, одного з учасників проекту, «на читачів чекають несподівані відкриття: нових тем, контекстів, концептів та імен».

Полювання на Вальдшнепа. Розсекречений Микола Хвильовий

Книжка є важливою спробою повернути втрачену пам'ять минулого української культури. Упорядник видання Юрій Шаповал пропонує читачеві ознайомитися з підбіркою документів у справі Миколи Хвильового. Опубліковані свідчення дають змогу повніше зрозуміти трагізм непересічної особистості, змушеної протистояти тоталітарній державі. Збірку доповнено низкою дослідницьких матеріалів, а також DVD із фільмом «Цар і раб хитрощів».

Артем Сокіл. Агляя

Наш сучасник Артем Сокіл зробив безпрецедентну в українській літературі спробу, продовживши роман Миколи Хвильового «Вальдшнепи». З повісті «Агляя» (ім'я героїні «Вальдшнепів») читач дізнається, як склалися долі героїв, розчарованих революцією та компартією, а також їхніх нащадків, які мешкають у Харкові 1960-х років ХХ ст. Такий сиквел-майже-через-століття розвиває неосвоєний у нашому письменстві жанр повісті-продовження чи то пак повісті-полеміки.

14 квітня, 19.00

«Цинамон»

Обласна філармонія (Івано-Франківськ, вул. Леся Курбаса, 3)

Другий етап трилогії «Самогон. Цинамон. Абсент» – результат співпраці Юрія Андруховича та польського гурту Karbido. Під час концерту патріарх сучасної декламуватиме вірші зі збірки «Екзотичні птахи і рослини» під музику поляків та перкусіоніста Петера Цумгора зі Швейцарії. 12 звукових картин поєднують нойз, мінімал, ембієнт, психоакустичні експерименти та традиційні мелодії танго і вальсів.

Дійство супроводжуватиметься відеоінсталяцією івано-франківського VJ-гурту «КУБ». Наступного тижня концерти відбудуться у Львові, Вінниці, Одесі, Дніпропетровську та Києві.

15–18 квітня, 19.00

Kharkiv Za Jazz Fest

Театр опери і балету (Харків, вул. Сумська, 25)

Fair play jazz! – головний слоган міжнародного джазового фестивалю. Поміж учасників – LeLa Brazil project (Харків – Київ), французька виконавиця Міна Агоссі та проект Chaikovskaya & Free Spoken Band, що об'єднув російський інтелектуальний джаз і вокальні імпровізації українки Анни Чайковської. Хедлайнери фестивалю – квінтет легенди кубінського джазу, піаніста «вундеркінда» Гонзало Рубалькаба та квартет гітариста Джона Скофілда (США), що представить свіжі блюзові мотиви і кілька класичних композицій.

з 15 квітня

Сергій Савченко

Галерея «Триптих» (Київ, Андріївський узвіз, 34)

Львівський художник-експериментатор представляє виставку «Етно». У ній переплелися тривога та іронія щодо кітчу, який вповзає в українську культуру й побут. Крикливі квазі-гуцульські візерунки замість тонких елементів національного орнаменту символізують вульгаризацію, якій піддалася столітня етнокультура. «Це живопис-контекст, контекст-іронія, іронія-діалог про мистецтво справжнього та несправжнього, «гармонія на межі повернення», – каже про виставку художник і мистецтвознавець Дмитро Корсунь.

Замки Закарпаття

Фортеці й палаци Ужгорода, Мукачєвого та Чинадієвого стають більш зручними для відвідувачів завдяки тому, що держава частково віддає їх в оренду приватному бізнесу

Автор: Надія Пастернак

Мандрівка в епоху лицарства розпочинається з головного вокзалу Ужгорода. Й уже за кілька хвилин прогулянки містом, ще на підході до мурів та бастионів Ужгородського замку, з'являється відчуття, ніби ти опиняєшся в іншій епосі, назва якій – глибоке середньовіччя.

ФОРТЕЦЯ УНГВАР

Замок на цій горі стоїть уже більше тисячі років. Колись він був дерев'яний, обнесений гострим частоколом із міцних колод, і належав слов'янському князеві Лаборцеві. Про це згадується в літописі Нестора 898 року.

Приєднуюся до групи приїжджих. Екскурсовод розповідає історію про молоду дівчину, яка

ПАЛАНОК.
Один із найкращих в Україні замків добре зберігся

розсекретила родинну таємницю – виказала своєму коханому, ватажкові ворогів, потаємний хід. Її живцем замурували в підземеллі замку. Бо тоді побутувало вірування, про яке, до речі, у фільмі «Сурамська фортеця» розповів Сергій Параджанов: щоб замок був неприступним, треба когось із родини його володарів живцем замурувати в підземеллі... Ось так і вчинили

представники графської родини Другетів (французи італійського походження), які понад 350 років володіли Ужгородським замком. Укріплювали й перебудовували його, робили з нього неприступну фортецю – навіть у такий спосіб. Але нам сьогодні їх не зрозуміти.

На подвір'ї замкового палацу – руїни храму XIV століття, де в 1646 році підписали Ужгородську унію: місцева єпархія визнала протекторат Папи Римського. Тут аж до 1944 року діяла семінарія, а вже в 1947-му відкрили краєзнавчий музей. У ньому є кілька вартих уваги експозицій. І дорослим, і дітям цікаво подивитися виставку «Флора і фауна Закарпаття», де зібрані зразки місцевої рослинності й опудала тварин, від найменшого короля до справжнього господаря гірських лісів – бурого карпатського ведмеда, якого місцеві називають «вуйком». Ще одна експозиція – «Народні інструменти Закарпаття», де зібрані різні види трембіт, цимбалів, бубнів, буйволів (це такий народний ударний інструмент), скрипок... Деяким – по 300–400 років.

ДЕ КОМЕРЦІЙНИЙ ІНТЕРЕС?

В Ужгородському замку я вже була. Останнього разу нам із групою запропонували купити квитки й іти дивитись експозиції самотужки. Мовляв, екскурсоводів немає. І це – реальний стан сучасного українського музею, який змушений скорочувати працівників через недофінансування. Зараз активно дискутують питання: віддавати чи ні ось такі пам'ятки історії в приватні руки. Можливо, приклад Ужгородського замку й дає відповідь. Та його частина, яка наразі «державна», більш-менш функціонує, але зовнішні стіни палацу аж просяться, щоб їм приділили увагу, й пилюка в усіх інших приміщеннях благає, щоб її витирали.

Натомість кілька підвальних приміщень замку вже передано в оренду приватним підприємцям. В одному з них рік тому відкрили дегустаційний зал – стилізований «під старовину» інтер'єр, легенька музика, освітлення, дібрані до стилю меблі. Тут пропонують вина закарпатських виробників, проте вже не

вперше бачу, що ці чудові зали... порожні. Дегустація коштує 45 грн, і, схоже, організованим екскурсантам бракує або грошей, або часу на ковток трюнку. Сама ж куштувати не ризикую, обираю натомість кав'ярню, що поруч. Розташована вона в сувенірній крамничці. На Закарпатті вміють зварити каву, тож її пахощі так і заманоють відвідувачів замку. А там і сувенір хтось купить... Забігаючи наперед, скажу, що тут, у фортечних мурах, нема великого вибору для повноцінного обіду. Біля входу, щоправда, є невеликий ошатний ресторанчик, де можна з'їсти закарпатські національні страви, дичину (м'ясо косулі чи дикого кабана), але обід там коштуватиме приблизно 120 грн на особу. Виглядає, що ніяких знижок на кризу тут не роблять.

Кажуть, на території Ужгородського замку колись спалювали відьом. Нічого дивного, адже це була середньовічна Європа. Відвідую ще одну експозицію в підземеллі – виставку знарядь для тортур. Ця частина підвалу теж передана в оренду приватному підприємцеві. Вхід – 4 грн, а стільки вражень! Тут можна побачити справжнє «відьомське» крісло з шипами, різного стибу наручники, нашійники, пристрій для катування тіла, сокири й елементи шибениці... А біля цих експонатів висять картини, які цей жах унаочнюють.

ЯК ОМОЛОДЖУЮТЬ СТАРОВИНУ

Мукачівський замок Паланок – справжня перлина, й не лише Закарпаття. Його видно ще здалеку, коли під'їжджаєш до міста. Він у кращому стані, ніж Ужгородський, і цікавіший з огляду побудови: тут є нижній замок, середній, верхній. Також численні мальовничі дворики. Й система охорони, й товщина мурів, і глибина замкової криниці (75 метрів!) викликають жвавий інтерес. І щоразу, коли сюди приїжджаю, видно якісь зміни. Наприклад, уже відреставрували екуменічну церкву, де тепер вінчають. Встановили пам'ятник володарці фортеці Ілоні Зріні та її синові Ференцу II Ракоці.

Коли австрійське військо намагалось взяти штурмом Мукачівський замок, маленький гар-

«О, твердиня лицарів свободи
Стала, бач, оселею рабів».

**Шандор
Петефі**
«У Мукачівському замку»

нізон з Ілоною Зріні тримав його неприступним два роки й вісім місяців! Австрійці змінили чотирьох генералів, та змогли увійти у твердиню тільки завдяки підступу.

Ілона рано залишилася вдовою з двома дітьми, й коли їй було 39 років, у неї заохався трансильванський князь Імре Текелі, який очолив боротьбу проти австрійців. То нічого, що був молодший від неї на 14 років. Закохані таємно зустрічалися в сусідньому селі Чинадієвому...

У Мукачівському замку також побачимо цікаві краєзнавчі експозиції, виставки, кімнату-музей угорського поета Шандора Петефі. Знову ж таки – експозицію знарядь тортур. Але коли ви потрапляєте сюди ближче до 17.00, музейні працівники поспішають зачиняти перед пізніми туристами всі

ПРИХВАТИЗАЦІЯ

У країні – сотні занедбаних фортець, замків, палаців. Держава сама навряд чи впорається з їх утриманням. Екс-міністр регіонального розвитку та будівництва Василь Куйбіда нещодавно наводив цифри: «Щоб довести до належного стану всі пам'ятки архітектури національного значення, необхідно орієнтовно 800 млн грн щорічно. Аби зберегти їх принаймні в теперішньому стані – 300 млн грн. Торік було кілька програм, які стосувалися пам'яток архітектури, але з мінімальним фінансуванням. Скажімо, якщо на всі пам'ятки програма передбачає 70 тис. грн, то що на ці кошти можна зробити?» Вихід очевидний – передати палаці в оренду приватним структурам. Але й тут виникають суто українські загрози. Згадаймо, як наприкінці 2008-го замок Паланок у Мукачеві взяла в оренду фірма «Високий Замок», афільована з відомим політиком Віктором Балою, котрий на той час працював головою Секретаріату президента. Виявилось, що обгородку оформили з порушеннями закону, відсторонивши можливих конкурентів. Тож тоді під тиском громадськості угоду було розірвано. Нині, як повідомив **Тижню** співробітник управління комунальної власності Мукачівської міської ради Віталій Козар, нових рішень щодо оренди замку немає й невідомо, коли відбудеться наступний конкурс. Можливо, місцеві чиновники очікують, що «учаркуються» нові губернаторські призначення з Києва. На загал участь бізнесменів у догляді за замками – це благо. Однак органи влади, зокрема місцевої, не мають випускати з рук механізмів контролю за архітектурними перлинами, інакше громадяни ризикують взагалі втратити доступ до палаців і замків, а самі історичні пам'ятки можуть потрапити в руки людям, які власні інтереси ставлять вище суспільних. Проте є випадки, коли у високопосадових орендарів відчувували об'єкти, несправедливо привласнені або які використовували на шкоду людям. Так, у Ігоря Бакая забрали частину заповідного урочища «Трахтемирів», у Віктора Лозинського – мисливські угіддя на Кіровоградщині.

ФОРТЕЦЯ ЗАКОХАНИХ.
Тут, у Чинадієвому, замок має самотню історію. Нині ним опікується орендар Йосип Бартош

ФОТО: УКРАЇНОРМ

ФОТО: ЮРІЙ ДЯЧИШИН

фортечні двері, немов перед загарбниками. Вже від чергового на вході (точніше на виході) дізналася, що днями і в Мукачівському замку відкриють дегустаційний зал, теж у підвалах, які передали в оренду приватним особам. Ще один сюрприз: підприємливими виявилися власники невеличкого кафе, що біля підніжжя замку. В ньому можна непогано пообідати й за 30 грн, тож відвідувачів не бракує.

ПРИХИСТОК КОХАННЯ

Так називають фортифікаційну споруду XV століття в селищі Чинадієвому – на перший погляд, похмуру, сіру, з двома боковими вежами. А перші згадки про цю місцевість датуються ще 1217 роком. Поселення Сейнт Міклаш (Святий Миколай) – таку назву колись мав стародавній феодальний маєток, на місці якого згодом і з'явився цей замок.

Мабуть, він уже б завалився, якби в 2001 році закарпат-

УНГВАР. В ужгородській фортеці дух середньовіччя підтримують орендарі

ському художникові Йосипові Бартошу не спало на думку взяти цей замок в оренду. «Коли я з таким проханням звернувся до місцевих депутатів, – каже художник, – мені мало пальцем коло скроні не покрутили...» Однак час вирішив питання на користь того, хто хотів зберегти споруду від руйнації. Вперше в Україні приватна особа підписала договір про оренду замку на 49 років. І тепер усі клопоти про цю будівлю – його, а також

дружини Тетяни, а ще їхніх друзів – художників з України та інших держав, які час від часу з'їжджаються сюди на пленери. Реставрує замок Йосип Бартош власним коштом, звертається по допомогу до різних міжнародних фондів. Першим відгукнулося Міністерство культури Угорщини й виділило \$5 тис. Зараз Йосип Бартош сподівається виграти серйозний грант Євросоюзу.

З якою любов'ю він розповідає про цей замок, про його минуле й майбутнє – то треба послухати. Вже відреставрував кілька кімнат (а всього їх тут 13), відтворив стиль тієї епохи й навіть колір – темно-червоний, який був колись. У двох кімнатах розташувався невеличкий музей скіфської та кельтської культур – із власної колекції художника. Також є картини, а більша частина приміщень ще потребує чималої праці й коштів.

У Чинадієвському замку я вперше в житті подорожувала... стінами. Потаємні ходи тут за-

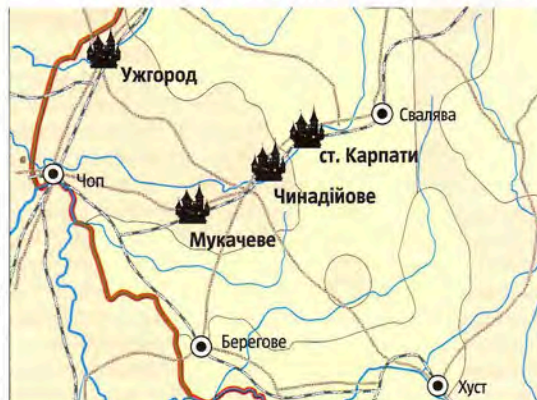

ФОТО: PHL

Заходимо до великої, простої кімнати на другому поверсі. «Це – спальня, – розповідає орендар замку. – Саме в ній легендарна Лона Зріні таємно зустрічалася зі своїм коханим. Їй довелося зробити вибір: чи дозбутися всіх своїх маєтків, статусу, чи свого обранця. Як ви гадаєте: який вибір вона зробила?» Я легко вгадала: звісно, на користь кохання. В спальні – портрети цих людей. І руїни, руїни, руїни. Зате багато світла і якась дуже добра аура. «Хочемо відреставрувати цю кімнату і в майбутньому використовувати як готель для молодят. Нехай та пара, яка гостюватиме тут, понесе у своїй підсвідомості невеличкі краплини таких понять, як справжня любов, вірність своєму народові, землі. Без цього немає майбутнього», – впевнений мій співрозмовник.

МИСЛИВСЬКА РЕЗИДЕНЦІЯ

На залізничній станції «Карпати» між Свалявою та Мукачевим зберігся мисливський замок графів Шенборнів, давньої аристократичної австрійської родини, яка володіла маєтками на Закарпатті. Вона відома тим, що багато її представників ставали визначними діячами католицької церкви, як-ось теперішній кардинал Відня Крістоф Шенборн. До речі, він був кандидатом під час виборів Папи Римського. Хтозна, може, захоче приїхати до Закарпаття. І що ж побачить?

Колись про красу цього замку, спорудженого в 1890 році, знали чи не в усій Європі. В ньому – 52 кімнати (як тижнів у

році), 365 вікон, 12 входів-місяців, чотири башти – пори року... Інтер'єр аристократичний: розкішні каміни, сходові клітки, вітражі, світильники. Один із них – у вестибюлі на першому поверсі – зберігся дотепер: із розкішними оленьчими рогами. Біля замку розбили парк, де росло понад 40 видів цінних рослин: самшит, канадська ялина, японська вишня, рожевий бук та багато інших. Графиня хворіла на туберкульоз, тож парк замислили так, щоб завдяки рослинності створювався особливий мікроклімат для лікування саме цієї хвороби. Особливий мікроклімат відчувається там ще й нині. В парку легко дихати й дуже-дуже зростає апетит. Оскільки в замку зараз санаторій, то поїсти випадковому туристові ніде – хіба що в кафе біля залізничної станції.

Природа тут чудова навіть у сірий дощовий день. Цю поетичність підсилює озеро перед палацом, яке відтворює карту Австро-Угорської імперії, а трохи далі в лісі – джерело краси. Всередині ж приміщення, де розмістилась адміністрація санаторію «Карпати» – просто сумно. Його давно не ремонтували, пощерблені виробили з дерева замальовано темною коричневою фарбою. У фойє другого поверху взагалі наштовхуюсь на дивину: підставлену під батареями велику балию. Видно, труби течуть і псують добротний графський паркет... От би приїхав сюди нащадок графа Шенборна та проінвестував ремонт замку своїх предків. Або як інакше? ■

ховані в старих товстих мурах. Вони ще не всі відкриті, але, кажуть, ними можна вийти далеко-далеко звідси... Пан Йосип показав мені на двері, мовляв, уперед, а я зараз вас зустріну... Благо, цей таємний хід був коротким! Для туристів – чудова атракція. До слова, в стінах замку вже рік працює туристичний інформаційний центр, де можна замовити екскурсію, дізнатися про цікаві тури Закарпаття, знайти житло й тому подібне. Тут товсті стіни й навч видно, з чого збудований замок. Для міцності кладки колись у розчин вбивали курячі яйця, і європейські чиновники від культури навіть робили художникові закид: мовляв, чому він не дотримується давньої технології? «А де тих яєць стільки взяти? – бідкається художник. – Коли цей замок будували, то кожна селянська сім'я мала за обов'язок щодня здавати по 50–100 яєць. Тоді птиці в людей було стільки, що її ніхто не лічив...»

ГРАФСЬКИЙ СПАДОК. Палац Шенборнів. Тут зараз санаторій

800 млн грн
необхідно, щоб реставрувати пам'ятки архітектури національного рангу. Минулоріч на ці цілі у держбюджеті було передбачено

70 млн грн

Життя одне. Живи!
Феєрія
мандрів

Туризм. Відпочинок. Екскурсії. Авіаквитки.
Україна. Європа. Увесь світ!

м. Київ, вул. Гайцана, 8/9, © Арсенальна
тел.: (044) 501 01 82/83, 583 05 20
www.feerie.com.ua

МЕРЕЖА ТУРИСТИЧНИХ АГЕНЦІЙ
Феєрія
мандрів

№ ДТAV AB № 000121 від 14.02.2005

ТОВАРИШ ЧОНГ

Здається, він саме так називається. Молодий, до 30 років, китаєць у діловому костюмі. У дворах на Печерську ми пили пиво (тоді ще було можна), він кудись йшов мимо. «Ні хао!» – вигукнув хтось із нас, так, заради жарту. Китаєць різко зупинився й виголосив промову ламаною російською: «Хлопці, як так можна?! Ви тільки п'єте і нічого не робите. Беріть приклад із нас, китайців: ми вже робимо кращі комп'ютери, телевізори, автомобілі...» – «Пиво будеш?» – перебили ми його. Він зробив ковток і пішов, обіцяючи, що повернеться, якщо вирішить свої справи. Але не повернувся. Наступного дня мені було важко згадати, що я планував зробити. ■

Андрій
Лаврик

ПОЗА ПОДІЛАМИ

На свята колега з Севастополя їде з друзями-земляками до Львова. Вони не бояться, що у Львові їм доведеться зіткнутися з хамством через російську мову, бо їдуть уже не вперше й знають, що люди там звичайні – на інших не кидаються, сокир із собою не носять. Якщо ми хочемо миру в країні – нам треба краще знати своїх співвітчизників. Держава мала б опікуватися, щоб діти та студенти з Луганська принаймні раз на рік подорожували Західною Україною, а франківці бували на Сході. А то довелося днями почути від культурної людини, що донецькі стануть перегином для українського розквіту й стало соромно за нашу половину України. ■

Вікторія
Герасимчук

ПАСХА В АМСТЕРДАМІ

Кілька років тому випала нагода святкувати Великдень в Амстердамі. Місцева Російська православна церква була переповнена вщерть людьми з різних країн і регіонів. Оповідання «Христос Воскрес!» священник виголошував і сербською, і болгарською, і грузинською, й іншими мовами, не всі з яких вдалось ідентифікувати. Коли «Христос Воскрес!» лунало грузинською, то, здавалося, що «Воістину Воскрес!» по-грузинськи відповіла щонайменше половина людей, які брали участь у ході. Так голосно й упевнено це лунало. Але згодом усередині церкви можна було розгледіти, що грузинів лише жменька. Почули тих, хто прагнув бути почувтими. ■

Жанна
Безп'ячук

Анатолій
Дністровий

Наталія
Петринська

Роман
Кабачій

ПРО ГАСТРОНОМ

Юний інтелектуал безнадійно бідкається, що не може знайти в Україні роботу «свого рівня». В його тужливих очах час від часу міняється метафізичні глибини та фундаментальні істини для «посвячених». Я, проте, заспокоїв його ось такою історією. Один мій хороший знайомий, на жаль, уже покійний, доктор наук, словом, старшої генерації науковець (який приятелював колись також із, на жаль, покійним культурологом Сергеем Аверінцевим), принагідно зізнався мені, що покинув Академію наук і пішов працювати... в гастроном вантажником. Я, тоді ще небитий життям юний аспірант, спантеличено запитав: «Чому???» – «Розумієш, там менше йолопів, які заважають мислити», – добродушно усміхнувся він. ■

ЛОВКА МОВА

Коли починаються «суржикові» плачі щодо того, як розмовляють у центрі України, мені кортить сміятися. Звісно, мова мешканців західних областей у літературному сенсі значно чистіша, хоч і сповнена полонізмами та германізмами. Але не варто таврувати черкаську розмовну мову (вказую цей регіон, бо там народилася) за суржик. Бо він може бути не лише українсько-російським, а й румунським, - словацьким, - польським. Які чудові «діалектизи» іноді трапляються! «Бісівірілад» (бісій вірі лад – невірний), «ловкий» (хороший, наприклад, «ловкенька дівчина»), «байдужий» (це щось типу «нічогенький»), «свайба», «сояшник», «я їй ку, а вона мені ка», «геть усе», «осьо», «я смотрю, дивлюсь і бачу». ■

ЛЬВІВСЬКІ ВІЗІЇ

«Прошу, тут ось є кріселко», – запропонував у кївському барі присісти на осличків приятель зі Львова. Я засміявся, він зрозумів алюзії: «Да, а краватка – це маленьке ліжечко». Ми почали пригадувати подібні випадки. «Что она всё просит да просит?», – дивувалася генеральська жінка на південному березі Криму, прислухаючись до галицького «перепрошую». «Моя цюця готує на свята препишні плячки для всієї родини», – це вже від моєї дівчини. Звісно, і як же в розмові з галичанами без філіжанок, шаликів, банячків із зупами та пирогами (варениками). Єдине, що мене в цьому мовному багатоманітті зачіпає, це твердження одних і заперечення інших, що їх словництво є «правильнішим». У великій українській мові місця вистачить усім. ■

WWW.FLYUIA.COM

Прямі регулярні рейси

Київ — Женева — Київ

- Сучасні літаки
Боїнг 737-800 next generation
- Багаж (до 40 кг)
- Харчування на борту
- Он-лайн бронювання
- Он-лайн реєстрація на рейс
- Можливість вибору
місць у салоні
- Участь у програмі
Панорама Клуб

від

229 \$ *

* Купити квитки до 28 квітня, здійснити подорож з 28 квітня до 27 червня. Без урахування зборів

☎ 044 581 50 50 📞 566 МТС, КИВСТАР,
LIFE), BEELINE

МТС - ліцензія з тарифними планами як додаток на мобільний телефон/ Київстар та Life) - 1 грн за дзвінок/Beeline - 0,95 грн за дзвінок.
Ліцензія МАУ ДАА № 3656/23 серія АВ від 20.02.2009 р.

МАУ

Більше ніж пристрасть

Mercedes-Benz

Нова лінійка автомобілів Mercedes-Benz E-class продовжує славу історію успіху, безпрецедентно в світі автомобілів бізнес-класу, оскільки найяскравіше втілює собою унікальні якості і магію німецького бренду. Жоден інший автомобіль не може так точно відобразити основоположні цінності марки: безпека, комфортабельність,

дбайливе відношення до навколишнього середовища, дизайн, якість і індивідуальність. Побачивши і доторкнувшись до шедевра німецьких інженерів, кожен власник Mercedes-Benz відчує ауру, яку неможливо описати словами, відчуття досконалості, якої Ви досягли, межі можливостей і бажань людини.

Е-Клас Купе від **38 500 €***

Е-Клас Седан від **38 000 €***

ВАТ "АвтоКапітал"

0 800 500 160

(Дзвінки зі стаціонарних телефонів в межах України безкоштовні)

www.mercedes-benz.ua

Оплата в гривнях за курсом, що встановлюється продавцем на день придбання.
Ціни вказані на базову комплектацію. Зображення наведені для ілюстрації.